ISSN 1814—4357

Дачникам садівникам городникам

Всеукраїнський щомісячний журнал

ДІМ • САД • ГОРОД

№8 СЕРПЕНЬ 2007

Квітують гладіолуси

Цілюща ожина

Заготовки на зиму

ЮРИДИЧНІ КОНСУЛЬТАЦІЇ

Рубрику веде
Т.В.Грабовська,
головний спеціаліст з правових питань

Який податок платити за отриману спадщину

Моєму синові 13 років, він отримав у спадок від сестри прабабусі земельну частку (пай). Спадщину ми оформляли в травні-червні 2006 р. Від податкової інспекції дізналися, що за отриману спадщину треба сплатити податок у сумі 13 відсотків від вартості земельного паю. Сплатити податок потрібно мені, оскільки син неповнолітній. Сума виходить велика. Я не працюю, чоловік підробляє на будівництві, але робота не завжди є. Навіть якщо і продати все господарство, то грошей не вистачить. Підкажіть, будь ласка, що нам робити і які тепер закони, куди нам звернутися?

Ваша читачка А.П., Черкаська обл.

Указом Президента України від 08.08.95 N 720/95 "Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам і організаціям" (ст. 1) визначено, що паювання земель передбачає визначення земельної частки (паю) у колективній власності на землю кожного члена колективного сільськогосподарського підприємства, сільськогосподарського кооперативу, сільськогосподарського акціонерного товариства без виділення земельних ділянок у натурі (на місцевості).

Право на земельний пай засвідчується Сертифікатом на право на земельну частку (пай), який видається сільською, селищною або міською радою.

Відповідно до ст. 17 розділу X Земельного кодексу України від сертифікату на право на земельну частку (пай), отримані громадянами, вважаються правовстановлюючими документами при реалізації ними права вимоги на відведення земельної частки (паю) у натурі (на місцевості) відповідно до законодавства.

Таким чином, сертифікат на право на земельну частку (пай) засвідчує право вимоги, тобто майнове право його власника (глави 12 та 13 Цивільного кодексу України.

Порядок оподаткування, одержуваних громадянами доходів у вигляді об'єктів спадщини, встановлено ст. 13 Закону України "Про податок із доходів фізичних осіб" (далі – Закон), яка набрала чинності з 1 січня 2005 року.

Оподаткування об'єктів спадщини провадиться за ставками, встановленими окремими підпунктами цієї статті, величина яких залежить від об'єкта спадщини та ступеня споріднення спадкодавця із спадкоємцем.

Об'єкти спадщини платника податку поділяються з метою оподаткування на об'єкти нерухомого майна, об'єкти рухомого майна; об'єкти комерційної власності; суми страхового відшкодування (страхових виплат) за страховими договорами, укладеними спадкодавцем, а також суми, що зберігається на пенсійному рахунку спадкодавця згідно з договором недержавного пенсійного страхування, пенсійного вкладу; кошти, а саме готівкові кошти або кошти, що зберігаються на рахунках спадкодавця, відкритих у банках та небанківських фінансових установах, у тому числі депозитні (ощадні), іпотечні сертифікати, сертифікати фонду операцій з нерухомістю.

Відповідно до частини "в" пп. 13.2.1 п. 13.2 ст. 13 Закону (станом на 2005 –2006 рр.) оподаткуванню за ставкою п. 7.1 ст. 1 Закону – 13 відсотків підлягає вартість об'єктів комерційної власності, до яких, зокрема, віднесено корпоративні права та майнові права, успадкованих будь-якими особами незалежно від ступеня їхнього споріднення з спадкодавцем (до 1 січня 2007 року).

Разом з тим, Указом Президента України від 03.12.99 №1529/99 "Про невідкладні заходи щодо пришвидшення реформування аграрного сектора економіки" (п. "в" ст. 1) встановлено здійснення заходів щодо забезпечення протягом 2000–2002 років видачі в установленому порядку державних актів на право приватної власності на землю усім бажаючим власникам сертифікатів на право на земельну частку (пай).

Згідно із ст. 125–126 Земельного кодексу України право власності на земельну ділянку виникає після одержання її власником або користувачем документа, що посвідчує право власності на земельну ділянку, та його державної реєстрації, тобто після одержання державного акта.

Земельні частки (паї), власникам яких видано державні акти про право власності на них, з метою оподаткування розглядаються, як нерухомість, зокрема при оподаткуванні спадщини.

Таким чином, якщо одержано у спадщину земельний сертифікат (майнове право, яке з метою оподаткування розглядається, як об'єкт комерційної власності поряд з корпоративним правом), а не державний акт на право власності на землю, то необхідно було до 1 квітня 2007 року подати до податкової інспекції за місцем своєї податкової адреси (місцем постійного або переважного проживання) річну декларацію, у якій зазначити вартість такого успадкованого земельного сертифіката та сплатити з неї податок з доходів фізичних осіб за ставкою 13%.

Закон України "Про податок з доходів фізичних осіб" (із змінами та доповненнями), передбачає рівні права і обов'язки для всіх платників податку, незалежно від їхнього віку, статі, сімейного стану тощо. Надання пільг усім платникам податку Законом передбачено у вигляді не внесення до об'єкта оподаткування окремих видів доходів (п.4.3 ст. 4 Закону), надання податкового кредиту (ст. 5), а для малозабезпечених платників – ще й у вигляді податкової соціальної пільги (ст. 6 Закону).

У зв'язку з цим неповнолітні діти у разі отримання ними доходу у вигляді спадщини, до складу якої входять корпоративні права, є платниками податку. За неповнолітню дитину подати річну декларацію і забезпечити сплату податку згідно із статтею 18 Закону має опікун (піклувальник) – у Вашому випадку один із батьків.

Податковим органам Законом не надано право звільняти платників податку від сплати будь-яких видів податків, в т.ч. податку з доходів фізичних осіб, одержаних у вигляді спадщини.

Водночас, платник податків має право вимагати розстрочення чи відстрочення його податкових зобов'язань, а орган, уповноважений приймати рішення з таких розстрочень, відстрочень, зобов'язаний задовольнити таку вимогу у разі, коли підстави, надані платником податків, як обґрунтування такого розстрочення, відстрочення, є тотожними підставам, наданим іншими платниками податків, щодо податкових зобов'язань яких були прийняті відповідні рішення (пп. 14.4.4 п. 14.4 ст. 14 Закону України від 21.12.2000 №2181 "Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами").

Крім того, згідно із ст. 1 Закону України від 25.06.91 р. №1251-XII "Про систему оподаткування" місцевим радам надано право встановлювати додаткові пільги щодо оподаткування у межах сум, що надходять до їхніх бюджетів.

Лагенарія: декоративна, екзотична, овочева рослина

Вирощую лагенарію і досягнув у цій справі непоганих результатів, тож охоче поділюся досвідом.

Лагенарія, або в'єтнамський кабачок, має плоди різноманітної форми: циліндричної, глечикоподібної, сплющеної, куле- та грушоподібної. Я вирощую циліндричну і глечикоподібну форми (остання мені подобається найбільше).

У цієї тропічної рослини тривалий вегетаційний період – понад 150 днів. Багато аматорів цього не враховують (або не знають), отож, хоча й одержують плоди, але з недостиглим насінням, бо висівають його безпосередньо в ґрунт, з настанням теплої погоди. Я теж припускався такої помилки, і як наслідок – мав неякісне насіння. Довелося знову купувати його у любителів.

Наприкінці березня висіяв пророщені насінини у горщики з родючим ґрунтом ємкістю 1 л. Горщики розмістив у теплому (на гною) парнику. Сходи з'явилися через кілька днів. Подальший догляд полягав у своєчасному поливанні теплою водою.

У середині квітня, коли стояла безвітряна сонячна погода, почав потроху загартовувати рослини, піднімаючи парникову раму на 20–30 см. Так робив тільки в сонячну погоду, опускаючи раму на ніч.

На постійне місце висадив розсаду в середині травня. Три рослини посадив у звичайні дерев'яні діжки, заповнивши їх родючою землею. На дно діжок клав по відру коров'ячого гною. Біля кожної діжки зробив вертикальну шпалеру. Але така шпалера не вигідна тим, що рослини постійно потрібно підв'язувати до неї, оскільки вони не завжди чіпляються вусами за опору. Ще три рослини з горщиків висадив у звичайний ґрунт, перекопавши й змішавши його із свіжим гноєм. Розмістив рослини на відстані 1 м одна від одної, в саду, на сонячному місці, неподалік від старої яблуні. Зробив там теж вертикальну шпалеру.

На рослинах у бочках в середині літа зав'язалися 3–4 плоди, а ті, що росли в саду, сформували величезну вегетативну масу (листки, як у лопухів), а плодів не було жодного. Пагони з вусами вже почали чіплятися за гілки яблуні, а плоди все одно не зав'язувалися. Я пробував запилювати їх штучно, та все було марно.

Так трапилося, що я майже місяць не заглядав у сад до цих рослин, а коли прийшов збирати яблука, то побачив диво: замість плодів, які на той час майже всі обсипалися, на яблуні висіли глечики лагенарії. Три рослини обплели майже всю яблуню, і вже деякі пагони почали перебиратися на інше дерево, що росло поруч. На одній яблуні я нарахував 16 глечиків, а рослина продовжувала рости і квітувати. Пізнє зав'язування плодів для себе пояснив тим, що вніс у ґрунт багато свіжого гною, і тому рослини наростили велику вегетативну масу. Ті, що росли у бочках, закінчили вегетацію, і насіння в плодах майже достигло.

На насіння відбирають повністю достиглі плоди, вони мають світлий майже білий колір з незначним зеленим відтінком. Якщо такі плоди потрясти, то всередині почується характерний шурхіт насіння, яке під час достигання відокремлюється від м'якуша.

Із стиглих плодів лагенарії виготовляють чудові вази, шкатулки, посуд для води, оскільки стінки плоду "дерев'яніють" і при достиганні мають міцну структуру. На плодах можна випалювати різні візерунки, надписи, а зверху їх покривають безколірним лаком. Такі вироби мають привабливий вигляд і дуже декоративні.

Щоб звільнити плід від насіння, потрібно відрізати його верхівку і зручним металевим прутом (на кінці він має бути плоским і добре заточеним) виколупати м'якуш і витрусити насіння. Особливо незручно робити це з плодами глечикоподібної лагенарії, тому в міру можливості м'якуш вишкрябують прутом, а потім плоди-глечики висушують, засипають у них добру жменю великозернистого річкового піску і струшують плід, поки добре не відшліфують їх усередині. Ця справа, звичайно, нелегка, зате, коли посуд буде вже готовий, у вас буде чудова можливість у який-небудь святковий день приємно вразити своїх друзів чи знайомих, подаючи до столу у такому незвичайному посуді вино або інші напої. Я сам не раз дивував друзів такими "глечиками", і не всі вірили, що то сама природа подбала про таку форму плодів. Більшість знайомих вважали, що я витесав цей дивний посуд з дерева.

Хочу ще додати, що молоді плоди лагенарії вживають в їжу, як звичайні кабачки, їх можна смажити або тушкувати, додавати до різних страв.

Отож, вирощуйте, шановні городники, цю декоративну, екзотичну й овочеву рослину.

Віктор Ісько,
Черкаська обл.

Як виростити екологічно чисті овочі і фрукти?

Щоб отримати відповідь на це запитання, слід проаналізувати екологічні фактори природного середовища, які негативно впливають на людей, рослин, птахів, корисних комах і мікроорганізмів.

Засоби масової інформації (радіо і телебачення) повідомляють, що Україна, особливо західні області, перетворилася на європейське звалище високотоксичних речовин. Український ринок заполонили яблука з Польщі, які протягом кількох місяців не псуються, бо оброблені отрутохімікатами 18–20 разів за літо. На околицях багатьох міст і сіл нашої держави на відкритих майданчиках у неналежних умовах зберігаються десятки тисяч тонн високотоксичних, часто канцерогенних речовин. З труб металоплавильних печей, хімічних та інших заводів у Дніпропетровську, Дніпродзержинську і Кривому Розі у 2005 році в атмосферу потрапило 617,8 тисяч тонн шкідливих речовин. А скільки на терені держави внесено в ґрунт гербіцидів, важко підрахувати.

У всіх довідниках нам, садівникам і городникам, наполегливо пропонують для захисту рослин від шкідників і збудників хвороб застосовувати хімічні препарати системної дії, які з соком потрапляють у плоди (а ми їх споживаємо!).

Отже, обробка рослин отрутохімікатами призвела до того, що в наших садах майже знищені корисні комахи. На широких ланах України не чути співу жайворонків, не видно граціозних дроф, не пурхають з-під ніг і перепели, бо все це чарівне птаство загинуло від споживання протруєного насіння. Дедалі менше в садах чепурних мухоловок, синичок, майже немає горобців.

Виникає питання: а чи не настав час визнати, що таке глобальне інтенсивне використання отрут – це хімічний тероризм, який знищує на голубій планеті Земля все живе? Чи зменшилася в садах і городах кількість шкідників і збудників хвороб? Відповідь однозначна: ні! Ми повинні усвідомити, що систематичне застосування в боротьбі з шкідниками й хворобами рослин високотоксичних отрутохімікатів порушило природну рівновагу: шкідник – захисник. Обприскуючи плодові дерева і городні культури отрутами системної дії, ми знищуємо як шкідників, так і захисників саду, тобто корисних птахів і комах.

А тепер: чи можна вирощувати екологічно чисті фрукти і овочі? Відповідь однозначна: для досягнення цієї благородної мети необхідно застосовувати агротехнічний, механічний та біологічний способи захисту рослин.

Агротехнічний спосіб. Основним завданням цього способу є створення сприятливих умов для росту й розвитку фруктових дерев і овочевих культур. А це – раціональний догляд за ґрунтом, тобто ніколи не слід копати й розпушувати його глибоко.

Для збереження вологи необхідно використовувати мульчу з органіки сидератів і розпушувати верхній шар не більш як на 4–5 см. В разі потреби і можливості підживлювати рослини хімічними добривами, в тому числі й позакореново.

Щорічна сівба **сидератів** не лише підвищує родючість і поліпшує структуру ґрунту, але й поліпшує його капілярність на всю глибину кореневої системи, що сприяє значному збільшенню запасів вологи.

Сидерати є також надійним засобом боротьби з ґрунтовтомою, якщо застосовувати чотирипільну сівозміну (ріпак, гірчиця, люпин, боби) на одній і тій самій ділянці. Високий агротехнічний фон підсилює імунітет рослин, тобто стійкість їх до шкідників і хвороб, що забезпечує бажаний урожай усіх плодово-ягідних і овочевих культур.

Механічний спосіб боротьби з шкідниками передбачає струшування вранці довгоносиків і хрущів на плівку і знищення їх, ручне збирання колорадського жука та його личинок, виловлювання ведмедок на принади, зрізування зимуючих гнізд кільчастого шовкопряда, бояришниці та яблуневої молі. Ефективним є і виловлювання метеликів листокруток та плодожерки на принади з квасу. До механічного способу боротьби відносять і накладання на стовбури дерев ловильних поясів, збирання падалиці, очищення навесні кори дерев, у шпаринах якої зимують яйця та лялечки шкідників.

Біологічний спосіб захисту рослин від шкідників і хвороб передбачає: використання природного імунітету рослин, а також корисних комах і птахів. Імунітет діє і навіть зміцнюється в процесі вирощування рослин на високому агрофоні. При цьому рослини ростуть здоровими, сильними й активно протидіють хворобам і шкідникам.

Рослини, які хоч і потенційно імунні, але ростуть на бідних на поживні речовини землях, уражуються шкідниками й хворобами так само, як і не імунні.

Аби вирощувати екологічно чисті фрукти й овочі, тобто без використання отрутохімікатів, необхідно дбати, щоб у садах жило якомога більше корисних комах. Ось деякі з них: їздці (маленькі оси), відкладають яйця у листогризучих гусениць і попелиць. За своє коротке життя золотовічка (комарик) з'їдає до 500 попелиць. Бджілка осьмія за день запилює до 5 тисяч квіток. Муха тахіна відкладає яйця на тіло шкідників і її личинки живляться ними. Одне семикрапкове сонечко за день з'їдає 50–70 попелиць. Усі ці корисні комахи, крім "м'ясної їжі", з насолодою споживають нектар і пилок. Отже, на дачі доцільно сіяти ріпак і гірчицю, бо вони – чудові медоноси.

Особливо наголошую, що для захисту фруктових дерев від шкідників велику користь приносять птахи: шпаки, синиці, мухоловки, дятли тощо. До відома: у період вигодовування пташенят одна синиця знищує за день таку масу гусениць, скільки важить сама. Спеціальні досліди показали, що коли на дачній ділянці площею 5–6 соток мешкають дві пари синичок, тоді на деревах не буде жодної листогризучої гусениці.

Отож, будьте шляхетними і доброзичливими, зробіть 3–4 синичники, в яких птахи сховаються у морози чи хуртовину. Вивішуйте годівниці, бо цим чарівним пташкам, а також червоним снігурам взимку загрожує загибель від голоду.

А ще звертаюся до ентузіастів і наукових працівників із захисту рослин: якщо вам пощастить поселити на горищах садових будиночків кажанів (летючих мишей), які живляться тільки вночі, вони знищать всіх метеликів плодожерки, які теж літають вночі.

Хочу поділитися досвідом вирощування екологічно чистих овочів. Відомо, що перець, баклажани і більшість сортів помідорів є культурами короткого дня. Досліди свідчать, що коли почати вирощувати розсаду наприкінці лютого – на початку березня, тобто тоді, коли день ще короткий (11 годин), урожай збільшується у 1,5–2 рази, а плоди достигають майже на 20–25 днів раніше від тих рослин, розсаду яких почали вирощувати наприкінці квітня – на початку травня, коли день вже довгий (16 годин). Вивчення більш як 500 сортозразків помідорів показало, що повністю стійких до фітофтори сортів немає. Але у сливкоподібних сортів: Новачок, Інкас ранній, Лагідний, Де-Барао, Дубок та у голландських гібридів-сливок листя гине від цієї хвороби, а плоди залишаються здоровими.

Щоб у вирощуванні помідорів обійтися без застосування отрутохімікатів системної дії, треба починати вирощувати розсаду ще за короткого дня, пікірувати в горщечки через 18–20 днів, висаджувати у ґрунт у першій декаді травня. Систематично зрізувати хворі листки до першої плодової гілки. Встановлено, що урожай від видалення хворих листків не зменшується, але це забезпечує належну вентиляцію, освітлення і зменшує накопичення спор фітофтори в рослинах.

При виконанні цих основних елементів технології вирощування помідорів забезпечується закінчення життєвого циклу вегетації рослин і збирання плодів технічної стиглості, ще до епідеміологічного порогу, тобто до накопичення критичної маси спор фітофтори, за якої загибель врожаю неминуча.

Відомо, що хімічні засоби боротьби з шкідниками й хворобами рослин поділяються на препарати системної і контактної дії. Сподіваюсь, я переконав вас, що застосовувати препарати системної дії недоцільно, бо вони дуже токсичні і з соком рослин потрапляють у плоди, які ми споживаємо. Водночас, препарати контактної дії – бордоська рідина, мідний та залізний купорос, сірка мелена і колоїдна, зелене мило, карбамід (сечовина) ефективні проти грибних захворювань, парші, борошнистої роси, кучерявості листків персика, монілії, фітофтори. Ці препарати не потрапляють у сік рослин, а знаходяться на поверхні листків і плодів. Достатньо добре помити фрукти та овочі, і можна їх споживати без ризику для здоров'я.

Звертаю увагу, читачів на те, що Інститут захисту рослин та Інститут мікробіології і вірусології Української академії аграрних наук розробили унікальні біопрепарати інсект-фунгіцидної дії – гаупсин та триходермін. Гаупсин – комплексний біопрепарат, до складу якого входять два штами: УКМ А-III і УКМ В-30. Штам УКМ В-III високотоксичний проти фітопатогенних бактерій і грибів, тобто знищує фітофтору, борошнисту та несправжню борошнисту росу, плодові і кореневі гнилі, хвороби винограду (оїдіум та мільдью), паршу яблунь і груш, кучерявість листків персика. Штам УКМ В-30 має високу ентомологічну активність, тобто знищує сливову, яблуневу, вишневу плодожерок, листокруток, кліщів, трипсів і, що дуже важливо, – попелицю.

ООО "Защита-агро" (м. Харків, 8-067-762-16-71), як відповідальний виробник біопрепаратів, гарантує якість, екологічну чистоту продукції і безпечність її для людей, тварин, бджіл та риб.

Для боротьби з шкідниками й хворобами можна використовувати і настої рослинного походження. Зокрема, настоями полину гіркого знищують попелицю. Від настоїв чорнобривців гинуть гриби, а бадилля помідорів ефективне проти кліщів, гусениць молі і навіть яблуневої плодожерки. Сійте квасолю з коноплею – це кулісна культура від вилягання, та головне – жодна зернина не буде уражена брухусом.

Отже, ретельне виконання цих порад потребує наполегливої, осмисленої праці. Експериментуйте, досліджуйте. Це принесе вам велике задоволення, а здорові, сильні плодові дерева, ягідні та овочеві культури порадують щорічним урожаєм екологічно чистої продукції.

М.С. Калашник,
доктор сільськогосподарських наук,
професор,
м. Дніпропетровськ

ДІМ·САД·ГОРОД **№8** **2007 р.**
Щомісячний виробничо-практичний журнал
Засновник і видавець —
КП "Редакція журналу
"Дім, сад, город"
Зареєстрований
Міністерством інформації України,
серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.
Видається з січня 1989 р.

У посушливих умовах завдання обробітку ґрунту полягає не лише в тому, щоб нагромадити вологу, але й зберегти її від нераціональних втрат. Регулюючи ступінь ущільнення, можна істотно послабити дифузне (внутрішнє) випаровування вологи за рахунок зменшення великих некапілярних пор. Ущільнення позитивно впливає і на температуру кореневмісного шару.

В умовах надлишкової вологості обробіток сприяє відведенню зайвої вологи, внаслідок чого в кореневмісному шарі створюється оптимальний водно-повітряний режим.

Механічний обробіток ґрунту є одним із найважливіших засобів боротьби з бур'янами. Його нічим не можна замінити, хоча він не збільшує запаси органічної речовини і не компенсує її мобілізацію. Більше того, постійний механічний обробіток призводить до втрат грунтового перегною. Тому необхідно обов'язково передбачати збагачення ґрунту присадибної ділянки органічною речовиною.

Згідно з даними Інституту землеробства, для підтримання продуктивності землеробства на рівні 1990 року в зоні Лісостепу необхідно вносити 400–450 кг/га діючої речовини азотних, фосфорних та калійних добрив. Азот нині знаходиться у найпершому мінімумі і тому першочергове покриття його дефіциту сприятиме підвищенню продуктивності рослин. Для істотного поліпшення фосфорного режиму ґрунти щороку потребують внесення 50–60 кг/га цих добрив, а для бездефіцитного балансу калію – 60–90 кг/га діючої речовини калійних добрив.

Зяблевий обробіток ґрунту

Обробіток ґрунту – важливий фактор регулювання водно-повітряного режиму. Якщо його проведено з дотриманням агротехнічних вимог, це зумовлює якісне поліпшення умов живлення рослин і є запорукою високого врожаю.

Механічно впливаючи на ґрунт робочими органами машин чи ручного інвентарю, ми створюємо найкращі умови для росту і розвитку сільськогосподарських культур. У результаті обробітку ґрунту, його розпушення або ущільнення підвищується ефективна родючість ґрунту за рахунок оптимального співвідношення в ньому повітря та вологи.

Обробіток ґрунту восени після збирання врожаю називається основним обробітком, він найглибший і здійснюється, як правило, плугом з передплужниками.

Які ж завдання виконуються в процесі обробітку ґрунту? Це зміна будови орного шару і структурних показників для регулювання наземних факторів життя рослин; інтенсифікація кругообігу поживних речовин шляхом їх залучення із глибших шарів ґрунту і вплив на мікробіологічні процеси в ньому; знищення бур'янів, деяких збудників хвороб та шкідників сільськогосподарських культур; загортання рослинних решток і добрив; недопущення змивання ґрунту та пов'язаних з цим втрат вологи й поживних речовин; створення умов для загортання насіння або садивного матеріалу культурних рослин на оптимальну глибину.

За рахунок органічних добрив (у тому числі рослинних решток) можна отримати до 200 кг/га NPK. Таким чином, дефіцит NPK у цьому разі становитиме понад 200 кг/га, отже, іншої альтернативи, крім внесення мінеральних добрив, немає. Саме такий рівень забезпечить бездефіцитний баланс основних поживних речовин, відтворення родючості ґрунту, високу продуктивність землеробства.

У сучасних умовах органічні добрива не можуть відігравати важливої ролі у відтворенні родючості ґрунту, тим більше беручи до уваги тенденцію до зменшення поголів'я тварин.

Підраховано, що втрати гумусу в орному шарі становлять щороку 620 кг/га. Баланс органічної речовини більшості площ складається негативно.

Ще наприкінці 30-х років XIX ст. Д.Н. Прянишников писав, що проблему азоту можна вирішити шляхом раціонального поєднання технічного і біологічного азоту. Відомо, що 1 кг біологічного азоту у 24–26 разів дешевший, ніж 1 кг азоту мінеральних добрив. Згідно з даними Інституту землеробства, достовірне збагачення ґрунту азотом спостерігається лише після багаторічних трав.

Використання бобових є основним методом, за допомогою якого зв'язаний азот додається до екосистеми "ґрунт–рослина" у кількості від 100 до 500 кг/га, залежно від культури та умов вирощування, і є важливим

джерелом азотного живлення наступних однорічних культур. Зокрема, урожайність наступної культури по пласту конюшини подвоюється, а економія мінерального азоту становить 90 кг/га. Багаторічні трави, нагромаджуючи у перший рік користування до 50–100 ц/га коренів, що в 2,5–5 разів більше, ніж однорічні культури, забезпечують бездефіцитний баланс гумусу на 3–5 наступних років. Відомо, наприклад, що озима пшениця по пласту костриці безостої дає 16–17 ц/га зерна, а по пласту конюшини – 31–38 ц/га. Збір зерна ярої пшениці по обороту пласта підвищується з 27,2 до 41,2 ц/га.

Тому доконче необхідно з метою збагачення ґрунту біологічним (симбіотичним) азотом мати щороку для однорічного використання клин багаторічних бобових трав. Такий елемент травопільної системи дасть змогу знизити темпи подальших втрат гумусу, а відтак – родючості.

Одним із доступних факторів біологізації присадибного землеробства є також приорювання соломи, стебел кукурудзи. Відомо, що 3–4 т соломи рівнозначні 9 т/га гною.

Іншим резервом підвищення родючості ґрунту є сидерати. В теперішніх умовах нестачі та високої вартості мінеральних і органічних добрив потреба в сидеральних посівах загострюється. Традиційними сидеральними культурами були і залишаються однорічний та багаторічний люпин, буркун, серадела та інші культури, зелена маса яких є додатковим джерелом органічної речовини, макро- та мікроелементів.

Щодо ефективності сидератів, то у проміжних посівах вони в середньому еквівалентні 30–40 т/га гною. Післядія сидерації на 3-й, 4-й рік поступається гною на 15–20%. Заорювання всього урожаю зеленої маси люпину однорічного гіркого та люпину багаторічного еквівалентне внесенню 50–55 т/га гною, післяжнивних решток (стерня та корені) – 12 т/га гною.

В сучасних умовах вагому роль у забезпеченні тваринництва кормами займають капустяні рослини, які висівають монокультурою або в сумішках із зерновими чи зернобобовими. Це озимі ріпак та суріпиця, редька олійна, гірчиця біла, тифон, перко тощо. Ці культури також можна використовувати на зелене добриво.

Їх висівають з весни (ранні й пізні весняні посіви) до пізнього літа – післяукісні та післяжнивні посіви. Завдяки короткому вегетаційному періоду і високій продуктивності капустяні формують високий урожай зеленої маси. На зелене добриво їх можна використовувати різними способами: повним, тобто приорюванням всієї зеленої маси і кореневих решток; укісним – використанням завезеної скошеної зеленої маси; отавним.

Дослідженнями лабораторії польового кормовиробництва Інституту землеробства, проведеними в умовах Лісостепу, виявлено, що із приорюваною зеленою масою редьки олійної (400 ц/га) у ґрунт надходить 138 кг/га азоту, 50 кг/га фосфорної кислоти та 128 кг/га окису калію, а із зеленою масою гірчиці білої (259 ц/га) – відповідно 128, 41 та 71 кг/га елементів живлення. Ці рівні відповідають середнім дозам мінеральних добрив, або 20–30 т/га гною. Але сучасні умови господарювання не дають можливість використовувати згадані культури на зелене добриво повним або укісним способом через гостру потребу в кормах. Тому перспективним є приорювання післяжнивних, кореневих решток та отави – при цьому в ґрунт азоту надходить 36–40 кг/га, фосфору – 27–35, калію – 34–47 кг/га. Це відповідає низьким та середнім дозам мінеральних добрив, або 10–15 т/га гною

Застосування перелічених заходів підвищення родючості ефективно очищає верхній шар ґрунту від бур'янів. Звичайно, у короткій статті немає змоги висвітлити багато проблем обробітку ґрунту, але вони і не є актуальними для присадибного підсобного господарства. Якщо ж хтось захоче глибше "заглибитися" у цю проблему, необхідно звернутися за консультацією до кваліфікованого агронома або в місцевий аграрний навчальний заклад. Дуже цікавою роботою є книга класика агрономічної науки О.Г. Дояренка "Факторы жизни растений", де цікаво, популярно і дуже доступно викладено теоретичні основи вирощування сільськогосподарських рослин.

Ф.М. Архипенко,
кандидат сільськогосподарських наук,
Національний науковий центр
"Інститут землеробства УААН"

Сидерати підвищують родючість ґрунту

Відомо, що свого часу садово-городнім товариствам відводили не кращі землі. До того ж, в останні 15 років ми ґрунт не удобрюємо гноєм, не вносимо й мінеральних добрив. Ось чому врожай плодових дерев, ягідників та овочевих культур одержуємо невисокий.

Який же вихід з цього становища? Що нам, дачникам, необхідно робити, аби мати вдосталь фруктів, ягід та овочів? Насамперед, треба враховувати, що родючий ґрунт роблять живі організми. За наявності великої кількості органіки, оптимальної вологості у теплий період року в ґрунті на кожній сотні квадратних метрів працює понад 200 кілограмів мікробів, дощових черв'яків та іншої живності. За таких умов ґрунт являє собою величезну лабораторію з підготовки поживних речовин. Велику роль у цьому процесі відіграє не лише надземна зелена маса, а й коренева система рослин.

Щоб підвищити родючість ґрунту, необхідно повертати в землю більше органіки, ніж винесено з урожаєм. Для цього слід щороку висівати сидеральні культури, тобто вносити зелене добриво. Вчені довели, що врожай зеленої маси сидерата 200–300 центнерів з гектара еквівалентний внесенню 20–30 тонн високоякісного гною.

В якості сидератів непридатні такі культури, як кукурудза та соняшник. Недоцільно сіяти і багаторічні та однорічні бобові й злакові трави. Не виправдали мої надії жито та вико-вівсяна суміш. З власного досвіду пропоную сіяти як сидерат ярий (не озимий!) ріпак та гірчицю білу. Крім ріпаку й гірчиці, доцільно висівати люпин та дрібнонасінні кормові боби. Цінність цих культур полягає ще й у тому, що, окрім великого врожаю зеленої маси, на коренях заселяються бульбочкові бактерії, які фіксують азот повітря, збагачуючи ґрунт азотним добривом.

Стебла сидеральних культур сягають одного метра і більше. Стрижневі корені проникають у ґрунт на глибину 80–90 сантиметрів. Насіння починає проростати за температури ґрунту +1–4°С. Зелена маса не гине від заморозків (мінус 8–10°). Ранньої весни, тільки-но сніг зійде із землі, а ґрунт протряхне, сміливо сійте ці сидерати.

Ріпак та гірчицю на зелене добриво слід сіяти суцільним способом, боби і люпин краще вузькорядним з міжряддями 10–15 см. Насіння гірчиці та ріпаку загортають на глибину 2–3 см, кормові боби і люпин – на 4–5 см.

Сидеральні культури я висіваю там, де будуть рости овочі, і під садово-ягідними культурами двічі за літо. Весняний посів сидератів перед висаджуванням розсади скошую поярусно косою (для подрібнення), зелену масу залишаю на грядці як мульчу. Вдруге висіваю їх на початку серпня по овочевих культурах, які ростуть. За 3–3,5 місяця до сталих морозів сидерати дадуть непоганий урожай зеленої маси, яку залишаю на грядці й на зиму.

Сидерати, висіяні щороку, не лише підвищують родючість ґрунту. Це ще й надійний засіб боротьби з таким явищем, як ґрунтовтома. Аби уникнути ґрунтовтоми, фермерські господарства запроваджують сівозміну. А ось у багатьох господарів дачні ділянки мають площу лише 5–6 соток. Тому доводиться вирощувати овочеві культури на одному й тому ж місці практично щороку.

Безумовно, низька родючість ґрунту, накопичення збудників хвороб і шкідників негативно впливають на одержання високого врожаю. Але більш значимою причиною цього є виділення коренями рослин специфічних речовин – інгібіторів, які дуже активно пригнічують ріст і розвиток овочевих культур. Це призводить до катастрофічного зниження врожайності.

Впевнений, що ефект боротьби з ґрунтовтомою буде посилюватися, якщо сівбу сидератів чергувати, скажімо, так: у перший рік – ріпак, на другий – гірчиця, третій – боби, четвертий – люпин. Це і буде своєрідна чотирипільна сівозміна на одній ділянці.

Звертаю увагу читачів на ще одну перевагу щорічного висіву сидератів: поповнення запасів вологи у ґрунті. Відомо, що навіть у спекотні дні літа в одному кубометрі повітря у вигляді пари є понад 100 грамів води. З цього вологого повітря на кореневмісний шар ґрунту, де температура значно нижча, випадає роса. Н.І. Курдзюмов зауважує, що в трубочках, канальцях, капілярах за літо накопичується вдвічі більше вологи, ніж випадає з дощем. Отже, якщо у Дніпропетровській області середньорічна кількість опадів становить 433 мм, з них 225 мм – за літо, то 658 мм вологи з урахуванням конденсації достатньо, аби помідори сформували урожай 450–500 центнерів з гектара і більше.

Підкреслюю, що такого ефекту збільшення врожаю можна досягти

тільки тоді, коли дотримуватися ось такої технології обробітку ґрунту. Нам багато років рекомендували перекопувати ґрунт не тільки під зиму, але й навесні, що це корисно, бо в результаті розпушування ґрунту більше накопичується вологи, що корені рослин краще ростуть...

Я дотримуюся іншої думки і вже сім років не перекопую свою ділянку. Правда, у перші три роки доводилося часто полоти. Тепер, коли сходів бур'янів немає, тільки розпушую ґрунт на глибину не більше 4–5 см після кожного дощу, щоб зберегти вологу. На дачній ділянці немає жодної капустянки (ведмедки), бо вона полюбляє тільки пухкий і вологий ґрунт. Личинки травневого хруща майже не під'їдають розсаду овочевих культур, бо їм вистачає органіки від сидератів.

У рекомендаціях вчені велику увагу приділяють мульчуванню ґрунту. Пропонують різноманітні матеріали: руберойд, мішковину, газетний папір тощо. Я використовую лише розпушування верхнього шару ґрунту на глибину 4–5 см, а також мульчу з органіки, тобто з сидеральних рослин.

А тепер основні висновки щодо пропонованої технології догляду за ґрунтом, яка забезпечує:

- щорічне підвищення родючості ґрунту та поліпшення його структури завдяки сидератам;
- сівба сидератів – надійний засіб боротьби з ґрунтовтомою. Ефект значно підсилюється із запровадженням чотирипільної сівозміни на одній і тій самій ділянці;
- щорічна сівба сидератів поліпшує структуру і пористість ґрунту на всю глибину кореневої системи. А це значно збільшує накопичення вологи за рахунок конденсації при випаданні роси.

І на останок чи не найголовніше: ця технологія догляду за ґрунтом позбавляє від виснажливої фізичної праці. Залишається більше часу для відпочинку. Ви одержите велику душевну насолоду, милуючись добірним урожаєм плодових дерев, ягідників та овочевих культур.

М.С. Калашник,
доктор сільськогосподарських наук,
професор,
м. Дніпропетровськ

"Каліфорнієць" на Сумщині

На початку 90-х років аграрники-виробничники, науковці і городяни-дачники України познайомилися із створінням, що має назву "каліфорнійський червоний гібрид" дощового черв'яка. Черв'як почав "завойовувати" наші території і заробляти авторитет. Навіть міжнародні симпозіуми три роки поспіль проводились в Україні: два в Києві та один у Львові. Здавалося б, що справа "пішла". Але настали пам'ятні часи руйнівних реформ, сільськогосподарське виробництво вмирало і про каліфорнійця почали забувати. Але і в ті часи для декого вермикультура (вирощування черв'яків для отримання біогумусу) виявилася доволі вигідною справою.

Один із співрозмовників розповідав мені, як після конверсії "номерний" завод в обласному центрі практично згас. А один цех адміністрація зуміла приватизувати. Він називався цехом, але по суті це було тепличне господарство, де вирощували огірки, помідори, квіти для власних заводських потреб. Вирощувати овочі стало дуже невигідно, цех перепрофілювали на виробництво біогумусу, 1 кг якого на світовому ринку коштує 5–6 доларів. Готову продукцію великими партіями відправляли в Європу, господар приватизованого тепличного господарства (син директора) катався на білому мерседесі у Відні, не напружуючись...

Інші співрозмовники розповідали, що їхній знайомий у Курській губернії став фермером, орендував покинуті господарські будівлі бригадного села і не м'ясо вирощував, а організував у колишніх свинарниках цілорічну вермикультуру з досить солідною вигодою. Молодші хлопці ділилися досвідом, як вони налагодили свій "бізнес": у підвалі в ящиках вирощували черв'яків та збували їх дрібно розфасованими на блошиному ринку рибалкам для приманки...

Подібних розповідей я чув чимало. А от у виробничих масштабах вермикультура поширення немає, на жаль, до сьогодні. Хіба що окремі аматори займаються нею для себе. І тут мені хочеться відновити справедливість. Похвалу черв'якам можна співати довго, але вони не потребують реклами. Роль цих організмів оцінив ще Ч. Дарвін: "Досить сумнівно, щоб знайшлись іще інші організми, котрі в історії земної кори зайняли б настільки помітне місце". Значну увагу приділяв ґрунтовим черв'якам В. В. Докучаєв – основоположник ґрунтознавства. Велика роль черв'яків у поліпшенні ґрунтів сприяла значній зацікавленості в їхньому штучному розмноженні. Так, внаслідок багаторічної селекційної роботи американські дослідники в 1959 р. у Каліфорнії вивели новий різновид дощових черв'яків, який назвали "каліфорнійським гібридом червоного черв'яка". З 1979 р. його вирощують у Західній Європі та Японії. До України черв'як потрапив у 1989 р.

Черв'яків використовують для переробки різних відходів (гною, соломи, листя, відходів харчової, лісової промисловості, плодоовочевого виробництва, комунального господарства). У короткий строк можна одержати цінне добриво – біогумус.

За ефективністю біогумус, як мінімум, у 15–50 разів перевершує перегній. Сучасне землеробство не спроможне забезпечити себе органічними добривами в достатній кількості. Якщо на один гектар звичайного гною менше 30 тонн рівномірно внести практично неможливо, то при переробці його на біогумус ми будемо мати 18 тонн сипкого біогумусу (по 600 кг з 1 т гною) плюс 4,5

тонни маси черв'яків (по 150 кг з 1 т). Цим біогумусом можна щедро забезпечити поживними речовинами 10–20 га поля, а черв'яків використати як високоефективний корм для птиці чи риб. Гній же є потенційним переносником патогенної мікрофлори – сальмонели, золотистого стафілококу, клостридій, кишкової палички, а також яєць та личинок гельмінтів, тобто може виявитися джерелом серйозного забруднення навколишнього середовища й становити загрозу поширення захворювань серед людей і тварин.

Біогумус різнобічно й позитивно впливає на агрохімічні, фізико-хімічні, біологічні властивості грунту, у рослин значно зменшує стрес, особливо у розсади при висаджуванні в ґрунт. Він зв'язує хімічні речовини пестицидів і радіонукліди, тим самим попереджаючи їхнє проникнення в рослини і забезпечуючи отримання екологічно чистої продукції.

За допомогою біогумусу можна здійснювати реанімацію земель, виснажених тривалим застосуванням мінеральних добрив. Які ж характерні особливості цього процесу?

Перше. Біогумус, як жодне інше органічне добриво, відповідає двом головним завданням: 1) поповнення ґрунту найважливішими елементами живлення рослин; 2) забезпечення безперешкодного засвоєння рослинами цих речовин, тобто завдяки вмісту різних ферментів, мікроорганізмів відбувається розщеплення складних речовин до простіших і перетворення їх у засвоювану рослинами форму.

Друге. У ґрунтах, у які внесено біогумус, спостерігається різке зниження вмісту пестицидів, накопичених раніше. Це відбувається завдяки збільшенню активності спеціальних речовин, що сприяють знешкодженню пестицидів, тобто їхньому розкладанню.

Третє. Біогумус сприяє зниженню вмісту нітратів у рослинах внаслідок підвищення активності в ґрунті нітратредуктази, тобто ферменту, який розкладає нітрати.

Четверте. У біогумусі міститься у 5–10 разів більше, ніж у ґрунті, ферментів, які руйнують ряд речовин і субстратів із вивільненням розчинних елементів живлення.

П'яте. Характерною особливістю біогумусу є велика кількість корисних ґрунтових мікроорганізмів. Зокрема, вміст у біогумусі бактерій, що розкладають складні азотовмісні органічні сполуки, у 2–5 разів більший, ніж у ґрунті. У ньому містяться бактерії (азотобактер), що засвоюють азот атмосфери й збагачують ним ґрунт, а це – одне з найважливіших джерел поповнення азоту в ґрунті. Також виявлено бактерії, які перетворюють гумусові сполуки у доступну для рослин форму речовин, що містяться в них. Присутні в гумусі й мікроорга-

нізми, які продукують полісахарид, а також розкладають целюлозу, симбіотичні гриби, що допомагають корінню рослин-господарів у засвоєнні поживних речовин, актиноміцети, які займають проміжне місце між бактеріями та грибами. Окрім здатності розкладати органічні речовини, вони є джерелом багатьох природних антибіотиків, що допомагають рослинам у боротьбі з хворобами.

Переоцінити роль вермикультури неможливо. І не тільки в аграрному секторі (землеробство – тваринництво), а й у медицині. Сучасна фармакологія виготовляє доволі високоефективні радіопротекторні препарати завдяки діяльності "каліфорнійців".

У декого може скластися враження, що, оскільки вермикультура така важлива, а помітного впровадження у виробництво не спостерігається, то, може, це надто складна справа? А суть якраз у тім, що справа ця надзвичайно проста й доступна практично всім. До того ж майже беззатратна. Нею можна займатись у кожному селянському подвір'ї, на дачних ділянках, у підвалах будівель, у господарських і житлових приміщеннях... Якщо ми хочемо мати екологічно чисту продукцію, зберегти родючість ґрунту і навіть створити (чи відтворити) родючий ґрунт практично з супіску, цією справою треба займатися.

Мій теоретичний і практичний досвід спілкування з черв'яком – близько 16 років. Мої спостереження наводять на думку про те, що наш "каліфорнієць" набув ще одну цінну рису – він настільки адаптувався до наших відносно суворих погодних умов, що, можливо, ми вже маємо справу з новим гібридом, який перевершує теплолюбного "родича". Всі свої овочеві культури, квіти і навіть картоплю я вирощую на біогумусі (набагато легше вносити в лунки розсипчастий біогумус, ніж вилами тягати та розтрушувати гній). Усі органічні рештки з городу, бур'яни, гній, зіпсовані овочі, фрукти йдуть на корм черв'якам. За якийсь місяць–два відходи перетворюються на розсипчасту грудкувату масу. Вистачає для створення шару мульчі 4–5 см на ділянках часнику, суниць, квітів... І бур'ян не пробивається, і ґрунт пухкий, і волога зберігається. Самі ж черв'яки – делікатес для домашньої птиці, особливо ефективні при відгодівлі бройлерів

Іноді я розмірковую: чому "каліфорнійцю" не приділяють належної уваги? Чому так незаслужено про нього забули? Може, варто відмовитися від загальнопоширеної "хімії" на грядках, від бундючно красивих овочів на базарних прилавках, вирощених на хімії і з імплантованими чужорідними генами, а переходити до одержання екологічно чистих натуральних продуктів харчування? Ще древні говорили: "Наша їжа повинна бути ліками, а ліки – їжею". А сучасний гуморист сказав: "Чим удобрюємо, те й їмо".

Тож будемо їсти чисту продукцію. А "каліфорнієць" нам допоможе її отримати.

Г.В. Плутенко,
агроном,
викладач аграрного коледжу,
с. Малий Вистороп,
Лебединський р-н,
Сумська обл.

Дивина

Так красиво і незвично називають доволі поширену рослину (російською мовою – "коровяк"). Вона належить до родини ранникових. Народні назви цієї рослини, які використовують у різних областях України, також незвичні й численні: свічки, спорухa, бабки, вербишник, гербатка, горлачі, золотник, татарське око, царська свічка, воловий хвіст, медуниця та багато інших.

В Україні росте понад 20 видів дивини: дивина борошниста (Verbascum lychnitis), дивина чорна (Verbascum nigrum), дивина східна (Verbascum orientale). Інколи можна побачити дивину фіолетову (Verbascum phoeniceum) та багато інших, проте найпоширеніші – дивина звичайна, або ведмеже вухо (Verbascum thapsus), та дивина густоквіткова, або скіпетроподібна (Verbascum densiflora).

Дивина густоквіткова – дворічна рослина заввишки від 50 до 110–200 см. Росте на луках, галявинах, вирубках, уздовж доріг. У перший рік формує прикореневу розетку листків і товстий стрижневий корінь, який дістає вологу з глибоких шарів ґрунту. Тому дивина може рости на бідних, сухих піщаних ґрунтах. Листки ланцетної форми, порівняно великих розмірів – до 30 см завдовжки та 10 см завширшки, з повстистим, густим, м'яким опушенням. На другий рік дивина зацвітає яскраво-жовтими квітками з п'ятьма пелюстками, зібраними в колосоподібне суцвіття. Цвіте з червня по вересень. Інколи (в окремі роки) може зацвісти і в перший рік.

Суцвіття дивини густоквіткової

Дивина у повному квітуванні

Пелюстки дивини містять вуглеводи, аскорбінову кислоту (до 36 мг%), каротин, ефірну олію, слиз, сапоніни, флавоноїди, глікозиди та інші речовини.

Віночок дивини густоквіткової використовують у медицині для лікування захворювань дихальних шляхів і легенів та в лікеро-горілчаній промисловості для поліпшення смаку напоїв. Висушені квітки мають виражений медовий аромат, їх додають до чаю, а також готують різні напої і наливки. Пелюстки збирають за сухої погоди, коли вони добре відокремлюються від чашечки. Сушать на відкритому повітрі в затінку або в печі, не допускаючи побуріння. За правильного сушіння, зазвичай, зберігається жовтий колір та приємний медовий аромат.

Вітамінний чай. Заварюють висушені пелюстки дивини й плоди шипшини в рівних частинах. За бажанням додають цукор або мед. До такого чаю можна додавати липовий цвіт, сухе листя малини чи смородини.

Медовий напій. Склянку свіжих пелюсток дивини заливають 1 л окропу, настоюють 3–4 години, проціджують, додають 50 г меду.

Наливка. Півсклянки свіжих пелюсток дивини заливають склянкою води і кип'ятять 1 хв. Охолоджують, проціджують. Отриманий відвар доливають до 1 л горілки, додають 4 столові ложки цукру.

Завдяки тривалому періоду цвітіння дивина є добрим медоносом. Також її використовують у декоративному садівництві: виведено декілька декоративних форм з різними відтінками жовтого й фіолетового забарвлення віночка, які висаджують у квіткових бордюрах, приваблюючи багато метеликів, джмелів та бджіл.

Н.М. Смілянець

Ожина – перспективна ягідна культура

Ожина належить до родини розоцвітих (Rosaceae), роду Rubus, підроду ожини Eubatus. Підрід налічує понад 200 видів, які ростуть в Азії, Європі та Америці. Потенційна врожайність ожини та її гібридів в 3–4 рази вища за малину, а за своїми біохімічними властивостями вона не тільки не поступається малині, а за деякими біологічно активними речовинами перевершує її. Ягоди ожини незрівнянні на смак і мають цілющі властивості. Як лікарську сировину використовують плоди, листя, суцвіття, пагони, коріння. Застосовують при запаленні нирок, печінки, діабеті, дизентерії, неврозах, гастритах, шлункових і кишкових кровотечах, екземі, пневмонії, гіпертонії, атеросклерозі, як ранозагоювальний, загальнозміцнюючий, заспокійливий засіб. Ще в XII столітті у Франції ожина вже використовувалася як ефективний гемостатичний засіб. "Ожина багата по-особливому, в ній є компоненти, що мають антиоксидантні властивості, які можуть запобігати раку", – заявив Гар Стонер, автор досліджень, професор охорони здоров'я університету штату Огайо.

Цілющі властивості ягід ожини зумовлені унікальним біохімічним складом. Вони містять 9,3–24,3% сухих речовин, серед них: 5,1–13% цукру (глюкоза, фруктоза), 0,5–1,5% органічних кислот (яблучна, лимонна, саліцилова, винна й ін.), до 1,8% пектинових речовин, клітковини від 2 до 4%, вітаміни групи Р, В, Е, С, каротин, дубильні речовини, солі калію, марганцю, міді, з мінеральних елементів калій, натрій, кальцій, магній, фосфор, залізо та ін. Ожина та її гібриди – ціла аптека цілющих речовин для організму людини. На відміну від малини, ягоди ожини містять велику різноманітність органічних кислот, Р-активних речовин (1500 мг) і більш широкий спектр мікроелементів, майже не пошкоджуються під час збирання, ягоди легко відділяються від чашечки разом з плодоложем, відрізняються доброю транспортабельністю і довше зберігаються за нульової температури.

Плоди ожини мають тонкий своєрідний смак і аромат, у них дуже гармонійно поєднуються цукор і кислоти. Вони дають високоякісні продукти переробки: джеми і желе, мармелад, соки й екстракти, вино та напої. Чудово підходять для швидкого заморожування і отримання харчової фарби.

Незважаючи на безперечні переваги ожини, в Україні все ще немає промислових насаджень цієї цінної культури. Ожина та її гібриди набули поширення у фермерів і в присадибному садівництві, оскільки відсутня сучасна інформація, досвід вирощування. Практично в усіх сільгоспвиробників сприйняття ожини асоціюється тільки з її численними дикими формами: ожини сизої (R.caesius L.), анатолійської (R.anatolicus Focke), волосистої (R.hirtus Waldst et Kit) та ін., які у великій кількості трапляються у лісах.

Ожина – напівчагарник з пагонами що стеляться (росяника), або прямостоячими (ведмежина). Підземна частина ожини багаторічна, складається з кореневищ. Коренева система розташовується в ґрунті глибше, ніж у малини, тому ожина посухостійкіша. Ведмежина здатна утворювати кореневі пагони, тоді як росяника їх не дає. Надземна частина ожини дворічна, у перший рік вона росте, а на другий плодоносить і засихає.

Здатність кореневища ожини давати пагони заміщення у різновидів, що стеляться, і прямостоячих, виражена приблизно однаково. Пагони ожини (за винятком окремих сортів) вкриті жорсткими колючками. Листок з трьома, п'ятьма або сімома листочками. Квітує ожина набагато пізніше за малину, що повністю виключає пошкодження квіток весняними заморозками. Бутони й квітки розміщені на квітконіжках, ягоди – на плодоніжках. Квітки двостатеві, самозапильні, великі з подвійною оцвітиною, тичинок і рилець багато. У них багато пилку і нектару, тому їх охоче відвідують бджоли, що забезпечує додаткове запилення. Період цвітіння однієї квітки – 3–5 днів, а рослини – 15–20 днів, але є сорти, в яких нові бутони з'являються після того, як достигли перші ягоди. Цвітіння, а також достигання плодів, починається з верхньої частини пагона і послідовно переходить на середню й нижню його частини.

Неодночасність цвітіння характерна не лише для пагонів, а й для кожного суцвіття. В суцвітті раніше зацвітають верхні квітки, пізніше – бічні. Плоди ожини – збірна кістянка, умовно названа ягодою. Окремі кістянки скріпляються між собою і з плодоложем. На відміну від малини, кістянка ожини не відділяється від м'якого білого плодоложа, що розрісся. Форма ягід залежить від виду і сорту, буває круглою і конусоподібною. Забарвлення ягід чорне, пурпурове, червоне, темно-фіолетове, жовте і навіть біле.

Перші культурні сорти ожини з'явилися в США у середині XIX століття, і нині ця країна є світовим лідером у селекції ожини. На даний час там уже введено в культуру не менше 30 сортів ожини. На відміну від диких видів, ці сорти можуть плодоносити в ранні строки, причому період плодоношення розтягується на довгий термін. Ягоди щільні й великі, зберігаються непогано навіть у свіжому вигляді. Всього під ожину в США відведено 16 тис. га плантацій, з яких щорічно збирають не менше 34 тис. тонн ягід. Ожину вирощують у багатьох штатах: Техас, Оклахома, Арканзас, Мічіган, Кентуккі, Канзас та ін.

Врожайність за належної агротехніки у ряді сортів може досягати 160–280 ц/га. Останнім часом ожина починає поширюватися і в Європі. В усіх країнах, де вирощують ожину, вона значно потіснила малину, оскільки за врожайністю, транспортабельністю і цілющими властивостям значно її перевершує. Тривалий час поширення ожини гальмувалося через труднощі із збиранням плодів, викликані великою кількістю колючок на пагонах. І нині одним з основних напрямків селекції залишається створення сортів без колючок. Але слід зазначити, що в умовах аматорського садівництва колючки на пагонах не є важливою причиною для відмови від цієї унікальної

культури. Більшість сортів без колючок можна віднести до проміжної групи, оскільки у перші 1–2 роки життя ці сорти близькі до форм, що стеляться (росяника), а з часом все більше наближаються до прямостоячих (ведмежина). До них належить більшість сортів без колючок: Торнлес, Евергрін, Смутстем, Лохнессі, Блек Сатин і ін.

Не можна не наголосити на високій декоративності рослин ожини. Пагони більшості сортів без колючок досягають довжини 4 м. Вони мають велике глянсове темно-зелене листя і на шпалері заввишки 1,5–2 м створюють прекрасний живопліт. Якщо ж сорт з колючками, то вона ще і непролазна. Під час тривалого цвітіння всі рослини вкриті великими, до 3–4 см у діаметрі, білосніжними квітками, набагато декоративніші, ніж жасмин і вишня, і можуть посперечатися з кращими сортами бузку. Під час достигання плодів вся рослина всипана великими карміновими і чорними зернистими, блискучими як антрацит, стиглими і достигаючими ягодами.

Відомо близько 300 культурних сортів ожини, які вирізняються типом зростання кущів, розміром і формою ягід, смаком плодів, врожайністю, строками достигання, стійкістю до хвороб і шкідників, зимостійкістю тощо.

Характеристики деяких сортів і гібридів

Агавам. Американський сорт, виведений більше 100 років тому. Ранній сорт. Цінується за високу врожайність і великі ягоди. Кущ могутній, з прямостоячими стеблами. Кореневих пагонів утворює порівняно мало. Дворічні пагони з пониклими верхівками вкриті міцними колючками. Ягоди чорні, солодші, ніж у малини, плодоложе біле, від ягоди не відділяється, їстівне. М'якуш соковитий із специфічним ароматом, приємного смаку. Період плодоношення розтягнутий. Достигає у серпні. Захисту від шкідників і хвороб не потребує. Один з найзимостійкіших сортів, здатний витримувати морози до -40–42°С, плодові бруньки пошкоджуються при мінус 27–30°С.

Дарроу. Кущ сильний з прямостоячими пагонами. Ягоди чорні, великі (2,5 см і більше), масою 3–3,5 г, витягнутоконічні, з глянсовою шкірочкою, слабокислі, доброго смаку. Сорт дуже врожайний. Утворює кореневі пагони. Один з найморозостійкіших сортів. У дослідах із штучним заморожуванням практично без пошкоджень витримував температуру мінус 35°С.

Лукреція. Доволі старий американський сорт з пагонами, що стеляться. Кущ могутній, стебла вкриті численними тонкими дрібними колючками. Ягоди чорні, великі, видовжено циліндричні. Посереднього смаку. Сорт ранніх строків достигання. Зимостійкість недостатня. Уражується антракнозом.

Рясна. Сорт виведений шляхом відбору з сіянців ожини сорту Лукреція з Північної Америки. Ягоди чорні, великі, довгасті, приємного смаку. Достигає пізно. Даний сорт не вибагливий до ґрунтів і росте там, де не ростуть інші рослини. Кореневих пагонів не дає. Кущ могутній, з вкритими колючками пагонами, що стеляться. Врожайність до 3 кг з куща.

Ельдорадо. Кущ могутній, пагони прямостоячі, гранчасті, вкриті нежорсткими колючками. Ягоди чорні, середньої величини, округло-витягнуті, високої якості. Цвітіння і достигання раннє, але розтягнуте в часі. Врожайність висока. Сорт достатньо зимостійкий. Стійкий до іржі.

Тейлор. Старий ремонтантний сорт. Кущ могутній з червонуватими ребристими пагонами, вкритими численними колючками. Плоди средньовеликі, окремі досягають 4–5 г, соковиті, чорні. Зимостійкість недостатня.

Уелсонс ерлі. Пагони прямостоячі або поникли, заввишки 1,5–2 м, не гілкуються, вкриті дрібними колючками. Квітки великі, білі. Ягоди універсального призначення, фіолетово-чорні, яйцеподібні, масою близько 2 г. Порівняно зимостійкий і один з найскоростигліших.

Лактон, Ері, Киттатіні. Морфологічно близькі між собою сорти пряморослої ожини. Пагони заввишки 2–2,5 м, вкриті колючками. Квітки великі, білі. Ягоди масою 3–3,5 г, широкояйцеподібні, фіолетово-чорні. Цвітіння з третьої декади травня до початку червня, достигання з третьої декади липня до кінця серпня. Ягоди використовують для приготування продуктів переробки високої якості.

Blak Butte Blackberry. Сорт ожини раннього строку достигання, пагони стеляться, сильні, до 2,5 м, з невеликими колючками. Ягоди добре сформовані, витягнуті, надзвичайно великі, соковиті з прекрасним ароматом.

Stark Jumbo. Кущ сильнорослий, пагони з колючками, квітує з другої декади травня. Квітки дуже великі, діаметром до 4 см, білі. Соковиті ягоди чорного кольору, завдовжки 4 см, масою до 12 г, достигають наприкінці червня, придатний для переробки. Сорт невибагливий.

Торнфрі. Виведений у США в 1966 році, один з перших комерційних сортів ожини з пагонами, що стеляться, без колючок, завдовжки до 4–5 м. Квітки великі, діаметром 3–3,5 см з рожевими пелюстками. Ягоди великі, фіолетово-чорні, масою 4–5 г, завдовжки до 3 см, витягнутоконічні, кислувато-солодкі, доброї якості. Достигають наприкінці липня, врожайність висока. Плодоношення розтягнуте. Характерною особливістю є повна відсутність колючок. Захисту від шкідників і хвороб не потребує. Стійкий до антракнозу, іржі та стеблового раку.

Іншими сортами без колючок, близькими за основними господарсько-біологічними ознаками до сорту Торнфрі, є сорти: Лохнессі, Халл Торнлесс, Честер Торнлесс, Смутстем, Блек Сетін. Останніми роками за кордоном створені нові перспективні сорти ожини: Котата, Маріон, Силван.

У результаті природного і штучного схрещування малини і ожини були одержані їх гібриди, які характеризуються дуже великими ягодами і утворюють менш сильнорослі, ніж ожина, кущі.

Широко відома **Логанбері**, або Логанова ягода, знайдена в 1881 р. в саду Логана (штат Каліфорнія). Кущ менш могутній, ніж в ожини, пагони стеляться, з колючками. Плоди великі, конічні, червоно-пурпурові з своєрідним ароматом. Врожайність помірна, достигання пізніше. Існує багато клонів Логанбері, серед яких є і форми без колючок з більш раннім строком достигання, з відмінними за розміром і формою плодами, листям та іншими ознаками.

У результаті селекційної роботи було відібрано ще ряд гібридів:

Феноменал (Феноменалбері) – виділений Лютером Бербанком (Каліфорнія) з гібридів другого покоління від схрещування ожини Аугінбауг з малиною сорту Кутберт. За морфологічними ознаками Феноменал нагадує Логанбері, але його плоди більші, світліше забарвлені і мають вищі смакові якості. Не набув поширення через невисоку і нестабільну врожайність.

Техас – одержаний шляхом вільного запилення сорту Логан. Ягоди дуже великі (до 10 г), завдовжки 4 см, темно-малинові. Кістянки теж великі, від плодоложа не відділяються. Плодоложе м'яке, біле, їстівне. Ягоди соковиті, кисло-солодкі, приємного смаку. Період плодоношення розтягнутий, врожайність дуже висока: за доброго догляду кущ дає більше 6 кг ягід. Плодоношення щорічне. Кущ могутній. Кореневих пагонів не дає, розмножується верхівками. Пагони опушені, з жорсткими, численними колючками. Ягоди придатні для споживання свіжими і для різних видів переробки.

Янгбері – одержаний від схрещування гібрида Феноменал і ожини Остін Майєс. За якістю перевершує Логанову ягоду. Придатніший для споживання у свіжому вигляді, переробки і заморожування. Відомо декілька його мутацій без колючок.

Бойсенбері – гібрид невідомого походження. Плоди більші, ніж у Янгбері, пурпурового забарвлення, кислі, придатні для переробки і заморожування.

Нектарбері – близький до попереднього гібрида і є, напевно, його мутантом. Гібриди Бойсенбері і Нектарбері вирізняються більш раннім достиганням урожаю, ніж Янгбері.

Тейбері – одержаний у Великобританії (Шотландський науково-дослідний інститут садівництва) в 1979 році від схрещування малини Моллінг Джуел і ожини Аврора. Має дуже великі, завдовжки до 5 см, червоні, смачні, з прекрасним ароматом, ранньостиглі (друга декада червня) ягоди, врожайність яких перевищує 20 т/га. Придатний для переробки, заморожування і вживання у свіжому вигляді. Плодоношення в нього зосереджене на коротких бічних гілочках, що спрощує збирання врожаю. Останнім часом гібрид користується великою популярністю у ряді країн Західної Європи і Північної Америки. З недоліків слід зазначити його пагони, що стеляться, з великою кількістю колючок.

Таммелбері – малиново-ожиновий гібрид, подібний до Тейбері, ягоди у нього дрібніші, достигають приблизно на тиждень пізніше, усічено-конічної форми, мають менш інтенсивне забарвлення, але ніжніший смак.

Санбері – виведений у Великобританії (Іст-Моллінгський інститут садівництва) від схрещування дикої форми ожини з малиною. Відрізняється пагонами, що стеляться, з великою кількістю колючок. Ягоди великі, короткоконічної форми, темні, блискучі. Врожайність висока. Зимостійкість порівняно невисока.

Фертоді Ботермо – одержаний в Угорщині. Це складний гексаплоїдний гібрид, виділений у третьому поколінні від схрещування гексаплоїдної ожини і малини сорту Ллойд Джордж з Логановою ягодою. Виділяється високою врожайністю і великими конічними плодами.

Особливості технології вирощування ожини

Ожину можна вважати однією з найвибагливіших ягідних рослин. Для неї, як і для малини, кращими є добре освітлені ділянки, але може витримувати деяке затінення. До родючості ґрунту менш вибаглива, ніж малина. Її можна вирощувати на різних типах ґрунтів, але на родючих, добре дренованих, вологих, не перезволожених ґрунтах, легко- і середнесуглинкового механічного складу її врожайність значно підвищується. Завдяки глибокій кореневій системі ожина посухостійкіша за малину. Коренева система більшості сортів і гібридів ожини проникає на метрову глибину, а основна частина коріння розташовується у верхньому 60-сантиметровому шарі. Тому доцільно перед садінням ґрунт глибоко розпушити.

Розрахунок доз, необхідних для внесення добрив, слід робити, виходячи з агрохімічного аналізу ґрунту кожної конкретної ділянки.

До посадкової ями рекомендується внести 5–6 кг перегною або компосту, 100–150 г суперфосфату, 40–50 г калійних добрив. Перед внесенням добрива добре перемішують з ґрунтом. Після цього їх вносять через 2–3 роки, обмежуючись весняним азотним підживленням з розрахунку 20–25 г аміачної селітри або 10–15 г сечовини. Надалі на средньозабезпечених поживними речовинами ґрунтах щорічно вносять на плодоносний кущ ожини 6–8 кг перегною або компосту, 50–60 г аміачної селітри, 90–100 г суперфосфату і 25–30 г калійних добрив (бажано безхлорних).

Ожину можна висаджувати навесні і восени. В південній зоні з м'якою зимою і теплою тривалою осінню бажане осіннє садіння, позаяк рослини встигають прижитися до настання приморозків, а навесні рано починають ріст і швидше розвиваються. У північних регіонах садять рано навесні, щоб уникнути вимерзання. Особливо небезпечні безсніжні періоди з чергуванням морозів і тривалої відлиги.

Садять у ями, розмір яких визначається садивним матеріалом. Саджанці пряморослих сортів ожини розміщують через 0,8–1 м при ширині міжрядь не менше 1,8–2 м. Схема розміщення ожини, що стелиться, залежить від сортових особливостей і системи формування куща. Слаборослі сорти за віялового формування розміщують у рядах через 2–2,5 м, а сформовані за системою дво- та однобічного плетіння – через 2,5–3,5 м. Відстань між рядами повинна бути не менше 2–2,5 м.

Більшість сортів ожини потребує опори (шпалери). Звичайно шпалера для ожини, що плететься, складається з трьох дротів, розташованих на висоті 0,9, 1,2 і 1,5 м. Існує багато способів розміщення рослин на шпалерах. Найпростішим є віялове формування в один або два боки. Перше застосовується для слаборослих сортів, друге – для сильнорослих. Віяловий спосіб формування куща, при якому роздільно розміщують пагони, які плодоносять і ростуть, застосовується як для ожини, що плететься, так і для прямостоячої. Це формування дозволяє збільшити відстань між кущами до 3–3,5 м. У перший рік після садіння молоді пагони підв'язують до шпалер, спрямовуючи їх похило в один бік. Влітку другого року вони плодоноситимуть. Нові ж пагони у міру їх відростання підв'язують і спрямовують у протилежний бік.

Для прямостоячих сортів шпалера може складатися з нижнього дроту на висоті 0,7–0,8 м і двох верхніх на висоті 1,5–1,7 м на відстані 50 см один від одного. Всі стебла розташовуються між ними, а щоб дроти не розходилися, їх

скріплюють на відстані 2–2,5 м один від одного. Всі бічні пагони, окрім тих, які ростуть у напрямку до дроту, обрізують, не зважаючи на те, що при цьому втрачається потенційний урожай, зате формується вузький, акуратний ряд рослин. Це полегшує догляд за ними і збирання врожаю.

Для інтенсивнішого використання земельної площі при культивуванні ожини, що стелиться, застосовують також вертикальне формування стебел, які плодоносять. При цьому відстань між рослинами в ряду становить 1,5 м, що дає змогу подвоїти кількість рослин на одиниці площі. В кожному кущі залишають 6–8 стебел, що плодоносять, які розміщують на віялоподібній шпалері, але майже вертикально і достатньо близько один до одного. Рано навесні стебла обрізують на висоті 1,5–1,7 м. Пагони, що з'являються, тимчасово розміщують також на віялоподібній шпалері праворуч і ліворуч від плодоносних стебел; навесні наступного року кращі з них підв'язують вертикально до дроту для плодоношення.

Догляд за насадженнями

Агротехніка культури нескладна, але має свої особливості. Ожина плодоносить на дворічних пагонах, які потім відмирають. Після збирання врожаю їх вирізують, виносять із ділянки і спалюють. Обрізування ожини включає укорочення стебел, залишених для плодоношення, видалення пошкоджених, слаборозвинутих пагонів.

У прямостоячих сортів стебла вкорочують восени на висоті 1,6–1,8 м, у сортів, що стеляться з верхівками – у місці перегину. В травні–червні формують пагони, що відростають. Залишають, зазвичай 6–8 штук на одному кущі (або 12–16 шт. на 1 м ряду), видаляючи всі слаборозвинуті і ті, що виходять за лінію ряду. Надалі всі пагони, що з'являються, при досягненні ними висоти 8–10 см обрізують.

Дуже важливим заходом, який збільшує урожай наступного року, є пінцирування, або видалення верхівки пагона. Цей прийом сприяє пробудженню бічних бруньок, утворенню розгалужень, збільшуючи зону плодоношення. Пінцирування – обов'язковий прийом при вирощуванні прямостоячої ожини. На першому році життя пагонів, коли вони досягають висоти 90–120 см, проводять перше обрізування верхівки на 7–12 см. Після відростання бічних пагонів їх укорочують на 40–50 см. Таке обрізування не дає змоги пагонам відростати дуже довгими, робить кущ компактнішим.

У більшості сортів, що стеляться, основна зона плодоношення ягід формується в середній частині стебла. Тому верхівки стебел можна обрізувати без ризику сильного зниження врожаю. При видаленні половини або навіть більшої частини стебла розмір ягід часто збільшується.

Ожина вибаглива до вологи, найбільша потреба в ній після цвітіння, в період достигання ягід. Оптимальна вологість ґрунту 65–70% від повної вологоємності.

Для отримання високих урожаїв необхідно вносити органічні й мінеральні добрива. Норми внесення слід корегувати залежно від родючості ґрунту. Ожина чутлива до мульчування ґрунту органікою шаром 4–5 см.

Регулярно (за потреби) ґрунт розпушують і утримують чистим від бур'янів.

Урожай ожини збирають поступово, у декілька прийомів, у міру достигання ягід. На відміну від малини, плоди ожини майже не деформуються під час збирання, мають кращу транспортабельність і довше зберігаються за нульової температури.

Після збирання врожаю міжряддя слід розпушити на глибину 5–10 см, а також зробити вологозарядковий полив.

Слабозимостійкі сорти ожини в північних регіонах необхідно на зиму вкривати. Для цього перед настанням осінніх приморозків стебла знімають з шпалери, зв'язують у пучки і за допомогою гачків пригинають до землі, потім вкривають соломою, рослинними рештками, землею тощо.

На одному місці ожина може рости і плодоносити до 15 років і довше.

У боротьбі з шкідниками і хворобами найважливішим є своєчасне і комплексне проведення агротехнічних заходів, які забезпечують нормальний розвиток рослин ожини і одночасно перешкоджають поширенню шкідників та хвороб. Правильний вибір ділянки, її підготовка, якість садивного матеріалу, підбір сортів, стійких до патогенів, рівень агротехніки – все це могутні профілактичні, а нерідко й глобальні засоби боротьби з шкідниками та хворобами. Значна кількість шкідників і збудників хвороб знищується за осінньої культивації ґрунту, при мульчуванні насаджень органічними компостами шаром 8–10 см. Великої уваги заслуговує біологічний метод захисту насаджень ожини, суть якого полягає у використанні природних ворогів шкідливих комах. Для кращого залучення корисних комах біля ягідника бажано мати квітуючі рослини кропу, моркви, анісу, коріандру, яких комахи охоче відвідують.

До біологічного методу боротьби належить також використання рослин, які мають інсектицидні й фунгіцидні властивості. Найчастіше з цією метою застосовують цибулю, часник, ромашку, листя і стебла помідорів тощо.

Тільки у крайньому разі за надмірного поширення шкідників і хвороб слід вдаватися до хімічних обробок.

Ожина порівняно з іншими плодовими, овочевими та ягідними культурами одна з небагатьох, яка стійка до хвороб і шкідників і дає продукцію, котра справді може називатися екологічно чистою, органічною, цілющою.

Попередні розрахунки показують, що навіть за порівняно чималих витратах при закладанні насаджень ожини (вартість саджанців, установка шпалер, витрати на збирання, сучасну упаковку тощо) при врожайності сучасних сортів, які дають змогу одержувати до 20 т/га цілющих ягід, при їх ціні від 4 до 15 грн./кг (залежно від терміну реалізації), виробництво ожини рентабельне та високодохідне.

На жаль, така цінна цілюща ягідна культура, як ожина, поки що не зайняла гідне місце в промисловому виробництві ягід. У нас у країні лише небагато садівників-любителів і ентузіастів мають її на своїх ділянках. Її сортовий набір дуже обмежений, що пояснюється відсутністю вітчизняних сортів і великим дефіцитом садивного матеріалу кращих сортів зарубіжної селекції. Проте професійні виробники саджанців дедалі частіше звертають на цю культуру свою увагу і, долаючи всі складнощі щодо придбання за кордоном садивного матеріалу, вже почали виробництво цінних саджанців. Тому в найближчі роки ожину, як доволі перспективну культуру, в Україні чекає велике майбутнє.

Володимир Ярмілка,
кандидат сільськогосподарських наук,
фахівець з агротехнологій,
Кримське представництво
Проекту аграрного маркетингу

Захистіть виноград від шкідників і хвороб!

Щороку отримувати щедрі врожаї винограду можна лише на цілком здорових рослинах. Тому протягом усього вегетаційного періоду потрібно захищати виноградні кущі від шкідників і хвороб. Сподіваємося, що наші поради допоможуть читачам своєчасно виявити і правильно визначити ту чи іншу хворобу або шкідника винограду, а також ефективно їх знищити.

Слід зазначити, що нестійкі до хвороб, особливо до мільдью та оїдіуму, насамперед, старі сорти винограду, такі як Королева виноградників, Перлина Сабо, Дамаська троянда, Ризамат тощо. Щоб зберегти врожай, потрібно обприскувати їх до 5–8 разів за сезон.

Останнім часом виведено чимало нових комплексностійких сортів винограду, які потребують лише 1–2 профілактичних обробок від шкідників і хвороб: уперше їх обприскують за 5–6 днів до цвітіння, вдруге – після цвітіння, коли ягода буде завбільшки з горох. Серед сортів нового покоління, що добре зарекомендували себе у погодно-кліматичних умовах нашого регіону, хочемо назвати, насамперед, такі: Восторг, Талісман, Подарунок Запоріжжю, Новий подарунок, Вікторія, Рожевий Тимур, OV-6-ПК (Пісня, Біле чудо), Галбена Ноу, Аркадія, Алий, Арочний, Восторг ідеальний, Фламінго, Дружба, Вєнєчний, Страшенський, КоКл, Розалія, Нове сторіччя, Кодрянка, Лора та інші. Як бачите, нині існує ціла низка сортів, які значно стійкіші до хвороб і шкідників. Тож, вважаємо, що власникам дачних і присадибних ділянок варто було б подумати про заміну застарілих і непродуктивних сортів винограду на нові, перспективніші.

Фламінго

Підготовка до обприскування – важливий етап. Починати її потрібно з виконання певних операцій на кущах винограду – підв'язування зелених пагонів, пасинкування, видалення частини листків у зоні грон для поліпшення циркуляції повітря та пилку під час цвітіння. Не забувайте і про прищипування, яке необхідно робити на всіх пагонах, окрім пагонів заміщення.

Радимо також на одностатевих сортах винограду обірвати зайві суцвіття, а на двостатевих – лише на сучках заміщення відразу після цвітіння, коли ягоди будуть розміром із пшоно. Нехай літає більше пилку, що сприятиме запиленню винограду.

Профілактичні обприскування для захисту винограду від хвороб виконують спеціальними препаратами – фунгіцидами, дотримуючись інструкцій, які додаються до них.

Мільдью

Мільдью (несправжня борошниста роса) – найшкодочинніше грибне захворювання винограду, яке уражує всі надземні органи рослини. Викликає захворювання несправжньоборошнисторосяний гриб, який розвивається лише за умови високої вологості повітря. Сприяють його розвитку рясні роси та часті дощі.

Хвороба спочатку з'являється на листках винограду, на яких стають помітними округлі жовтуваті маслянисті плями до 3–4 см у діаметрі. Часто вони утворюються на зубцях листків, де затримуються краплі води, що стікають під час рясних рос або дощу.

Якщо стоїть тепла й волога погода протягом кількох днів, маслянисті плями на верхньому боці листків розростаються дуже швидко, а знизу листя вкривається білим пухнастим нальотом, що легко стирається пальцем. Це спороношення збудника захворювання, який розвинувся всередині тканин листка. За сильного розвитку мільдью листя на кущах винограду засихає й обпадає.

Страшенський

Найсприйнятливіші до захворювання молоді листки, розташовані на верхівках пагонів. Дорослі (нижні) листки стійкіші до мільдью. На пагонах ознаки мільдью трапляються рідше, ніж на листках. Найшкодочинніше ураження суцвіть і молодих суплідь, на яких з'являється спороношення гриба. Грона уражуються ще до цвітіння – вигинаються, буріють і засихають, бутони також гинуть і обсипаються. Коли ягоди на уражених кущах завбільшки з горошину, вони вкриваються сірим нальотом, а під час наливання та достигання на них утворюються втиснені синюваті плями. Хворі ягоди буріють і пошкоджуються.

(Продовження на с.33)

БЕЗКОШТОВНИЙ ДОДАТОК ДО ЖУРНАЛУ "ДІМ, САД, ГОРОД"

ГОСПОДАР

ЖУРНАЛ У ЖУРНАЛІ

Якщо ви хочете басейн

(Продовження. Початок у № 7)

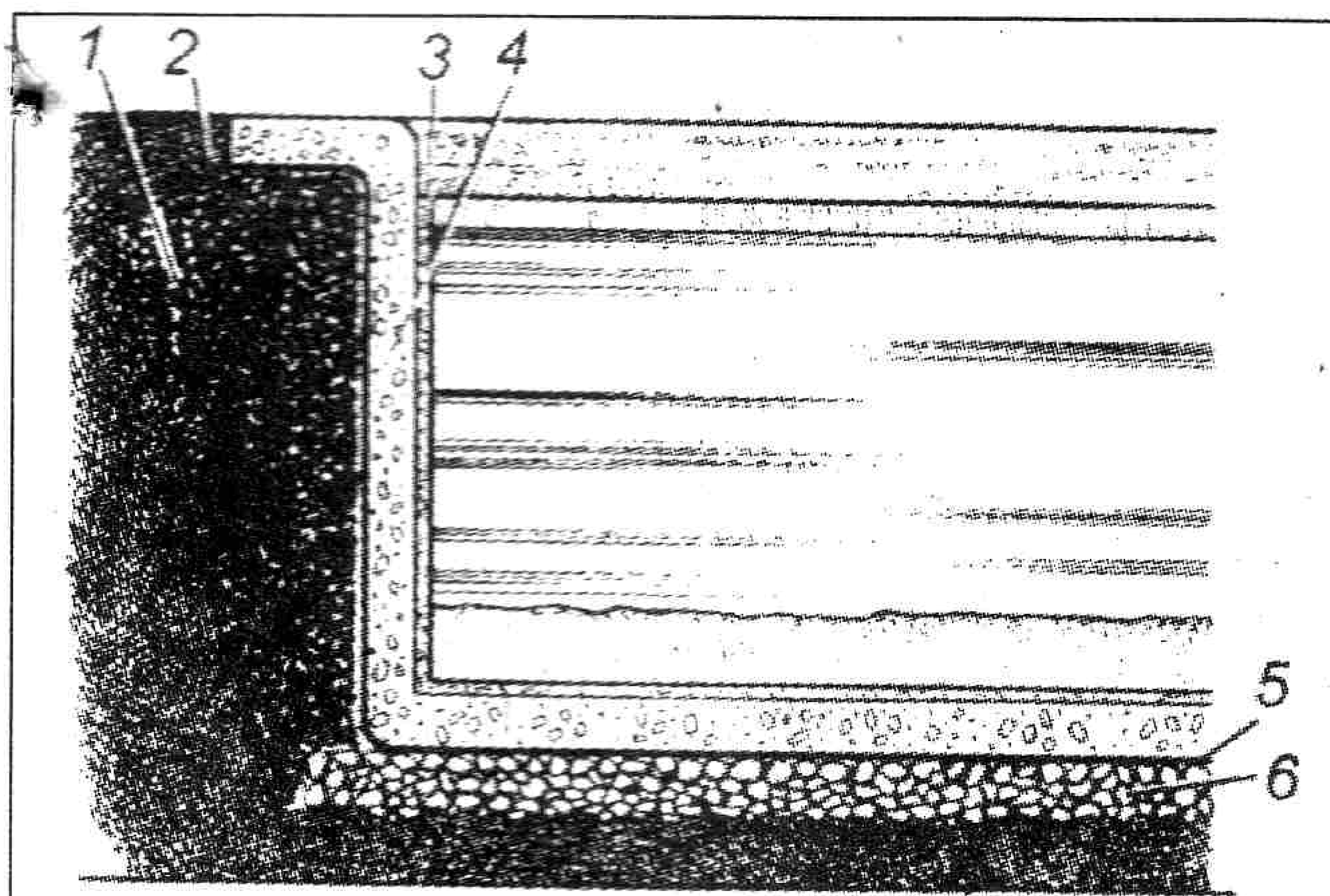
ГІДРОІЗОЛЯТОР – ГЛИНА

Організація гідроізоляції стінок і дна басейну глиною – процес більш трудомісткий, ніж укладання на дно басейну поліетиленової плівки. Зате глина надійніше виконує свої функції. Недарма глину як гідроізоляційний матеріал широко застосовують під час будівництва гаражів і льохів.

Отже, дно й стінки відкритого котловану після трамбування покривають м'ятою жирною глиною. Для цього глину розминають із водою до стану м'якого тіста, яке не липне до лопати, і викладають на днище й стінки котловану шаром завтовшки близько 150 мм. Шар утрамбовують й підсушують, після чого на нього наносять другий і третій такі ж шари (для водопроникних ґрунтів). Кожен шар, висихаючи, дає усадку близько 30 мм, отож у підсумку три шари утворять глиняне облицювання завтовшки 350–390 мм.

Зазвичай, стінку із глини роблять на 150–200 мм вище передбачуваного рівня води в басейні.

Для більшої міцності гідроізолюючого шару під час спорудження високих стінок між першим і другим шаром глини укладають шар штукатурної сітки або сітки для мурування. А в зовнішній шар підсохлої глини втрамбовують великий гравій так, щоб товщина шару глини із гравієм становила 25–35 мм. На дно басейну насипають шар піску з річковою галькою (або без неї) завтовшки не менше 200 мм.

Бетонний басейн із гідроізоляцією з поліетиленової плівки при високому рівні підґрунтових вод:
1 – глина; 2 – ґрунт; 3 – водостійка штукатурка; 4 – бетон; 5 – поліетиленова плівка; 6 – щебінь.

Якщо ґрунт на ділянці не відрізняється високою вологопроникністю, для гідроізоляції беруть глину з наповнювачем з рубаної соломи або іншого подібного підручного матеріалу (з такою глиною працювати легше).

Край басейну обробляють на смак власника цегельною кладкою, залізобетонним обрамленням, бетонною або керамічною плиткою тощо. А все, що було сказано стосовно зливу води з басейну з поліетиленовою гідроізоляцією, справедливо й у цьому випадку.

ГІДРОІЗОЛЯЦІЯ – БЕТОН

Значно довше служитиме басейн із забетонованими стінками й дном. При цьому бетон виконуватиме функції не лише несучої конструкції, а й одночасно буде гідроізоляцією.

Склад бетонного розчину для заливання дна й стінок басейну, а також способи підвищення його водостійкості й водонепроникності наведемо нижче. А поки розберемося, яка й у яких випадках потрібна гідроізоляція.

За низького рівня підґрунтових вод для умов нашої зони цілком припустиме спорудження цільного залізобетонного басейну без спеціальної гідроізоляції. Тут щебенево-піщану подушку укладають тільки під дно майбутнього басейну для рівномірнішого розподілу навантаження (все-таки 20 тонн і більше!) та уникнення деформації спорудження.

Особливо ж ретельна гідроізоляція потрібна, коли підґрунтові води доволі близькі до поверхні землі й паводкові води можуть підтопити басейн.

Варіант подібної гідроізоляції із застосуванням поліетиленової плівки наведений на рисунку.

Для майбутніх власників штучних водойм додамо, що бетонний басейн має доволі скромний вигляд навіть тоді, коли при його спорудженні використано кольоровий цемент, а краї басейну прикрашено саморобною мозаїкою. Набагато ефектніший вигляд має басейн, викладений плиткою. Останнім часом асортимент оздоблювальних матеріалів значно збагатився, з'явилися плитки з керамічного граніту, клінкерної кераміки "під цеглу" і килимової смальти, які спеціально призначені для обкладання басейнів. Керамічну плитку кладуть на цементному розчині із закладанням швів.

Дно й стінки басейну виконують із червоної цегли, поставленої на ребро (з мінімальним швом між цеглинами). Цеглу кладуть на цементному розчині як по глиняному шарі (гідроізоляція), так і по свіжому бетонному покриттю, ретельно підганяючи цеглини, щоб забезпечити якомога гладкішу утворювану поверхню.

ПРО БЕТОН

Водопроникність бетону залежить від щільності його структури. Відзначимо, що всілякі пори, порожнечі й інші нещільності в бетоні виникають і від неправильного вибору початкових матеріалів, і від гранулометричного складу наповнювачів, і від недостатнього ущільнення бетонної суміші, і, особливо, від надлишкової кількості води в приготовленому розчині.

Оптимальне співвідношення кількості води (вода замішування) і цементу при їхньому змішуванні становить (7–8) : 10 (так зване водоцементне відношення).

Достатньо щільний бетон, який і легко трамбувати, виходить за умови, якщо кількість гравію або щебеню перевищує кількість піску приблизно вдвічі. До речі, пісок є дуже важливою складовою бетону й від його властивостей значною мірою залежить якість останнього.

Для не дуже пористого бетону, який добре укладається у форму, потрібно, аби використовуваний для його приготування пісок містив близько 25% піщинок діаметром 0,25 мм, ще 25% – діаметром 1 мм, а решта 50% – діаметром 3 мм.

Відмінний бетон виходить на основі цементу марок 400 й 500. Однак підійде й цемент марки 300, тільки він має бути свіжоприготовленим (зберігався не більше шести місяців) і без грудок. Перед використанням цемент краще просіяти через сито з вічками 1 х 1 мм.

Розмір "камінчиків" гравію (щебеню) не має перевищувати 1/3–1/4 товщини майбутньої стінки. Для бетону варто застосовувати заповнювачі з щільної (непористої) породи, причому краще щебінь із граніту, ніж з вапняку. Часто на практиці як щебінь застосовують і цегельний бій, що, до речі, знижує міцність бетону.

Як уже говорилося, якість бетону значною мірою визначається складом суміші, тобто співвідношенням компонентів у бетоні. Оптимальним вважається склад, у якому співвідношення часток (за масою) цементу, піску й гравію становить відповідно 1:1:4 або 1:1:3.

Готують суміші так.

Спочатку відмірюють необхідну кількість піску й висипають у ящик для замішування. Потім додають цемент і ретельно перемішують (перелопачують) суміш до одержання однорідної маси, за кольором близьким до кольору цементу. На черговому етапі в суміш наливають воду, знову ретельно все перемішують, засипають щебінь й знову беруться за лопату. Повторюємо, загальна кількість води в розчині має відповідати водоцементному відношенню, тобто на 7 частин води (по масі) має припадати 10 частин цементу (а не розчину!). Чим менше води в цементному розчині, тим жирнішим він вважається. І ще: замішуючи розчин, враховуйте вологість піску, тому що після дощу пісок містить до 20% вологи.

Водонепроникність бетону значною мірою залежить від умов твердіння (гідратації) цементу. Так, кращий результат досягається за оптимально-мінімальної кількості води замішування, а також при постійному зволоженні бетону, який тужавіє. Пришвидшують тужавлення бетону, укриваючи його поліетиленовою плівкою.

Для підвищення водонепроникності бетону його поверхню затирають штукатурною лопаткою відразу після накладання бетонного шару.

Оштукатурюють бетонні поверхні жирним розчином цементу й піску, узятих у співвідношенні 1:1 (або навіть 1:0,5), затираючи (загладжуючи) шар сталевою штукатурною лопаткою. Якщо до наведеного вище складу штукатурки додати трохи вапняного тіста (п'яту частину за масою цементу), то водостійкість штукатурки підвищується (вапняне тісто підвищує міцність покриття й зменшує його розтріскування).

За іншого способу підвищення водостійкості бетону поверхню свіжоукладеного бетону покривають шаром сухого цементу товщиною близько 2 мм і, як тільки цемент просякне вологою й потемніє, його загладжують сталевою кельмою. На жаль, останній спосіб не придатний для поліпшення поверхонь вертикальних стінок.

Для укладання плиток на бетонну поверхню використовують цементно-піщаний розчин.

Плитки із гладкою тильною поверхнею кріплять розчином складу 1:3 (цемент–пісок), а для плиток з рельєфною поверхнею готують склад 1:5, причому пісок має бути чистим (промитим). Збільшувати кількість цементу в розчині не рекомендується, бо хоча міцність розчину й підвищується, але одночасно підвищується його схильність до утворення усадкових тріщин.

Придатність цементно-піщаного розчину для кріплення плиток визначають простим способом. На очищений від пилу тильний бік плитки накладають трохи розчину, після чого плитку перевертають і струшують. Якщо на поверхні плитки залишиться шар розчину завтовшки 3 мм, то розчин придатний для плиткових робіт.

Шви між керамічними плитками зашпаровують розчином із цементу (марка 400) і води, змішаних у співвідношенні 1:0,5 (ширина швів не більше товщини сірника, тобто близько 1,5 мм).

Нині у продажу з'явилося чимало складів і мастик для кріплення плиток до різних поверхонь. Грамотне застосування цих складів дає прекрасні результати.

С.О. Глушков

Далі буде

Косарка роторна з електроприводом

Фото 1.
Косарка роторна в дії.
Роботою косарки керує автор.

Після тяжкого захворювання стало зрозумілим, що заготовляти сіно косою для своїх кроликів мені вже не під силу. Тепер доводиться покладатися лише на електроенергію. Тож і заходився в літературі підшукувати теоретичні розробки заготівлі сіна і різнотрав'я. Переконався, що найпродуктивнішим для заготівлі сіна є саме роторні косарки. Виникла ідея, яка видалася мені цікавою. Тож відразу заходився її матеріалізувати. Бо з цієї нагоди на полиці без діла лежав електропривід від шліфувальної машини "ИЭ" потужністю 1050 Вт при 4000 об/хв.

Зізнаюся, що ні теоретичної бази, ні практики з виготовлення роторних косарок у мене не було. Тож, діаметр ротора (ширину захвату косіння) добирав методом "тику". Тиць більше, тиць менше, й десь за третім разом вийшло в самий раз. Косарка легко зрізує високоврожайні, полеглі й переплутані трави, а також застарілий очерет, молоді пагони вишень тощо. Ротор заводської чотирироторної косарки (діаметр 510 мм) обертається з частотою 1960–2100 об/хв, а у моєї з діаметром ротора 450 мм частота обертання 2150 об/хв. Швидкість руху (косіння) моєю косаркою – 3–4 км/год. За годину я викошую приблизно 14 соток заплутаних і полеглих трав або конюшини. Тож, навіть відомий спеціаліст з конюшини на ймення Ясь навряд чи вженеться за мною.

Від початку я поставив за мету сконструювати таку косарку, щоб у виготовленні вона була проста і надійна в роботі. На рис. 1 показано її загальний вигляд, а на фото 2 – та ж косарка в роботі. Сама конструкція косарки настільки проста і зрозуміла з фотографії, що не потребує докладного опису, а от при виготовленні ротора слід бути пильним, інакше найменша неточність спричиниться до вібрацій, а потім і до поломок.

Три Z-подібні дуги 3 (рис. 1) згинаємо за допомогою спеціального шаблону з смугового металу у перетині 5 х 30 мм. Вирівнюємо їх вагу з точністю 8–10 грамів. До кришки 26 шківа ротора приварюємо їх у трьох точках через 120 градусів. Щоб з'єднання було точнішим, перед зварюванням стягуємо дуги з кришкою гвинтами М5 (по 2 на кожну дугу). Так само ретельно перевіряємо відстань між дугами у тій площині, де буде приварюватися диск 21 ротора з дугами. У

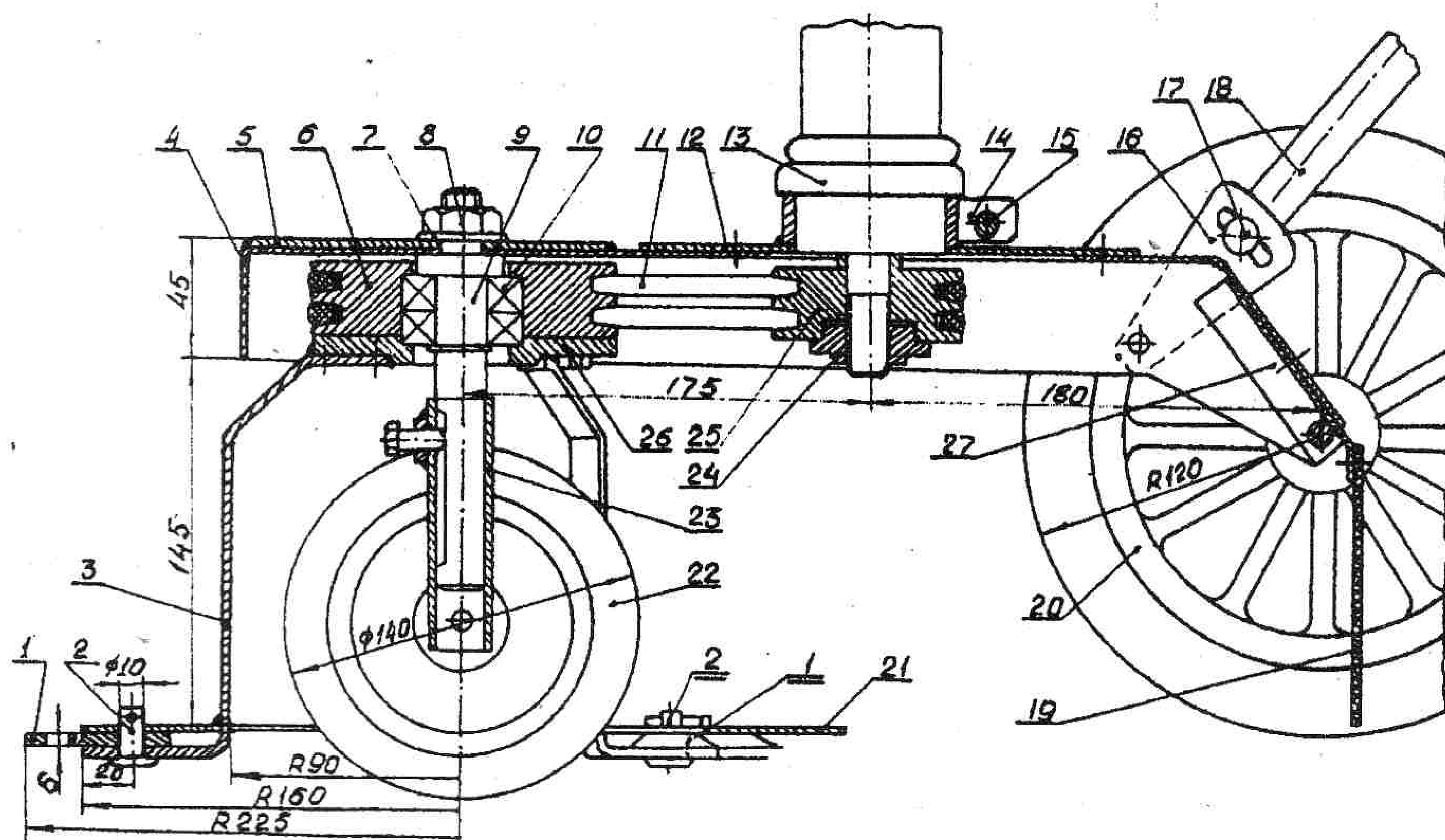

Рис. 1.
Косарка однороторна з електроприводом у розрізі (дуга нахилу високорослих стебел і відбивний щиток не показані, їх видно на фото 1):
1– ніж (3 шт.); 2 – валик ножа; 3 – дуга ротора; 4 – корпус косарки; 5 – накладка міцності t = 4 мм; 6 – шків ведений; 7 – шайба розрізна; 8 – гайка М16; 9 – вісь ротора; 10 – підшипник 180204; 11 – пас привідний 0-630; 12 – пластина регулювання натягу пасів; 13 – шпиндель шліф з машини ИЭ 20099 (N = 1050Вт); 14 – хомут пластини; 15 – болт стяжний М8; 16 – кронштейн кріплення і регулювання важелів; 17 – болт М8; 18 – важіль регулювання косаркою; 19 – гумовий захисний щиток; 20 – колеса задні; 21– диск ротора; 22 – колеса передні копіювальні (2 шт.); 23 – кронштейн копіювальних коліс; 24 – гайка затискна; 25 – шків ведучий; 26 – кришка шківа; 27 – кронштейн задніх коліс.

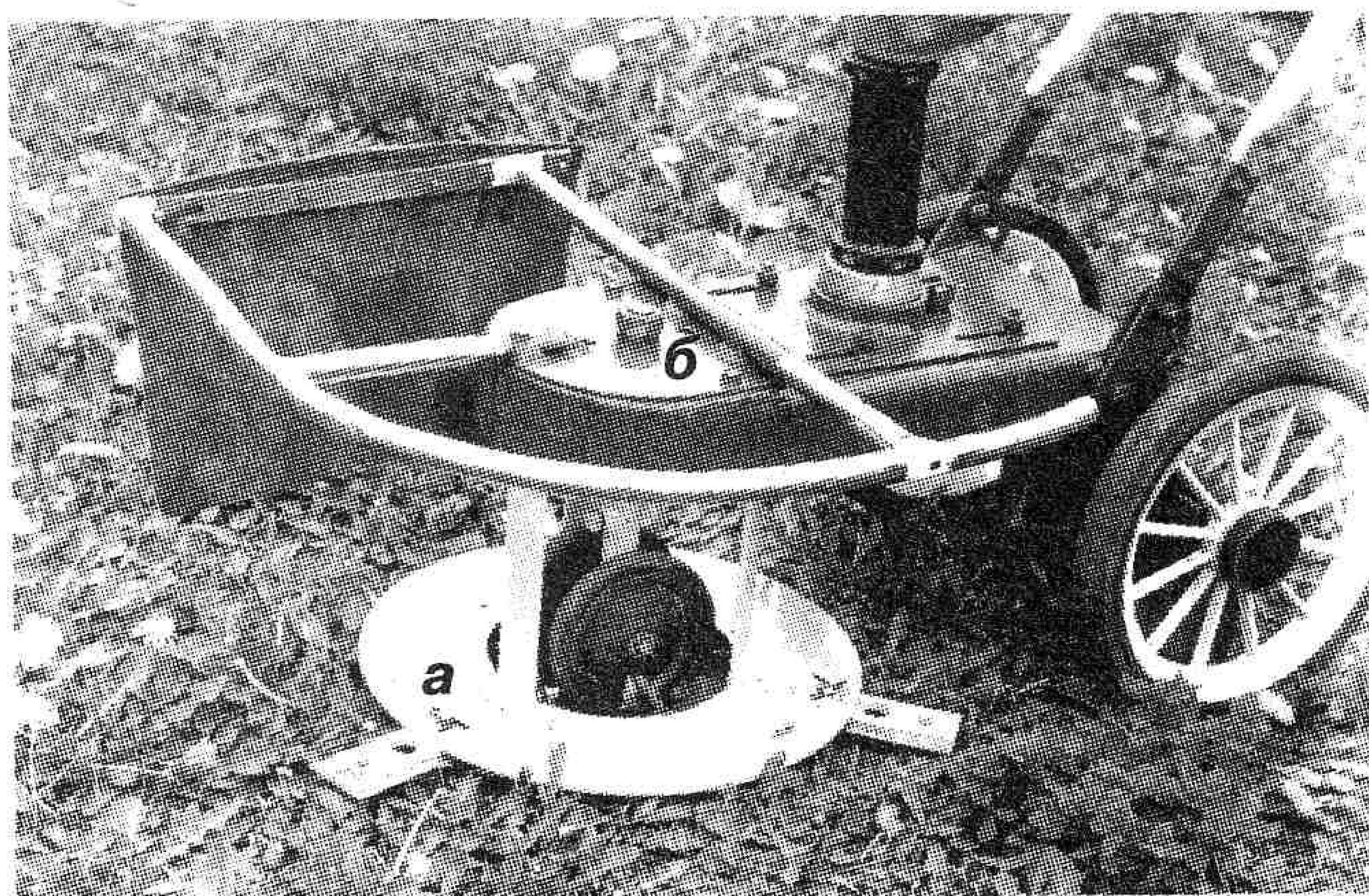

Фото 2.
Робочі органи косарки:
а – ротор, б – клинопасовий редуктор

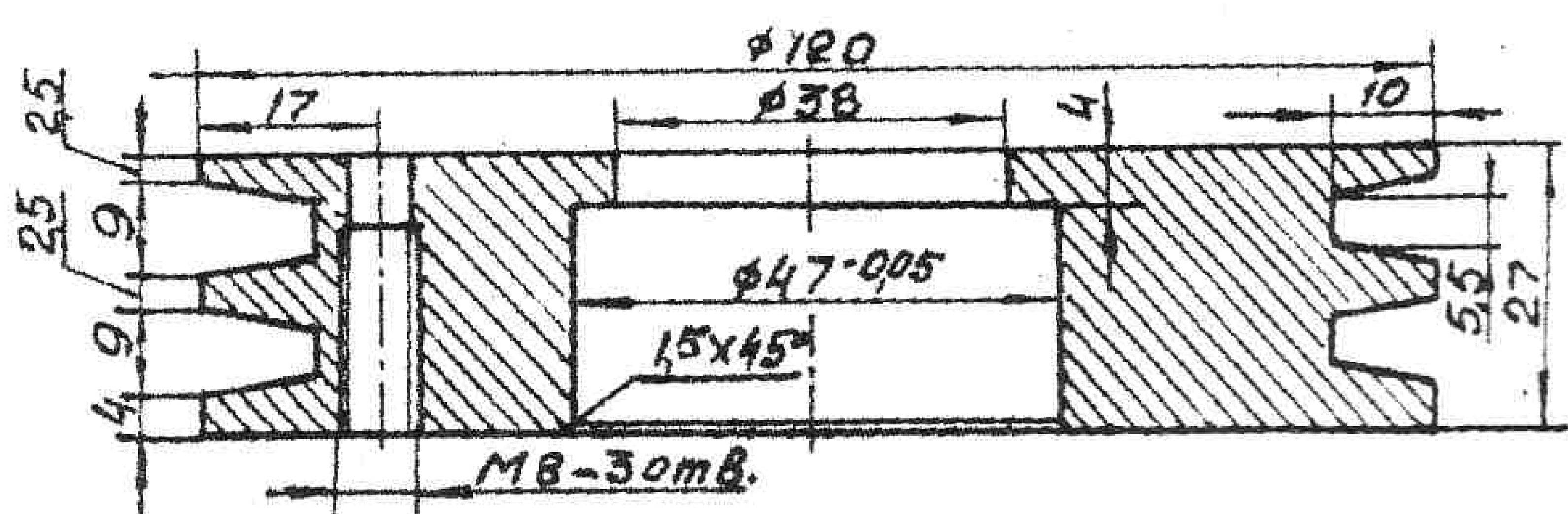

Рис. 2. Шків ведений.

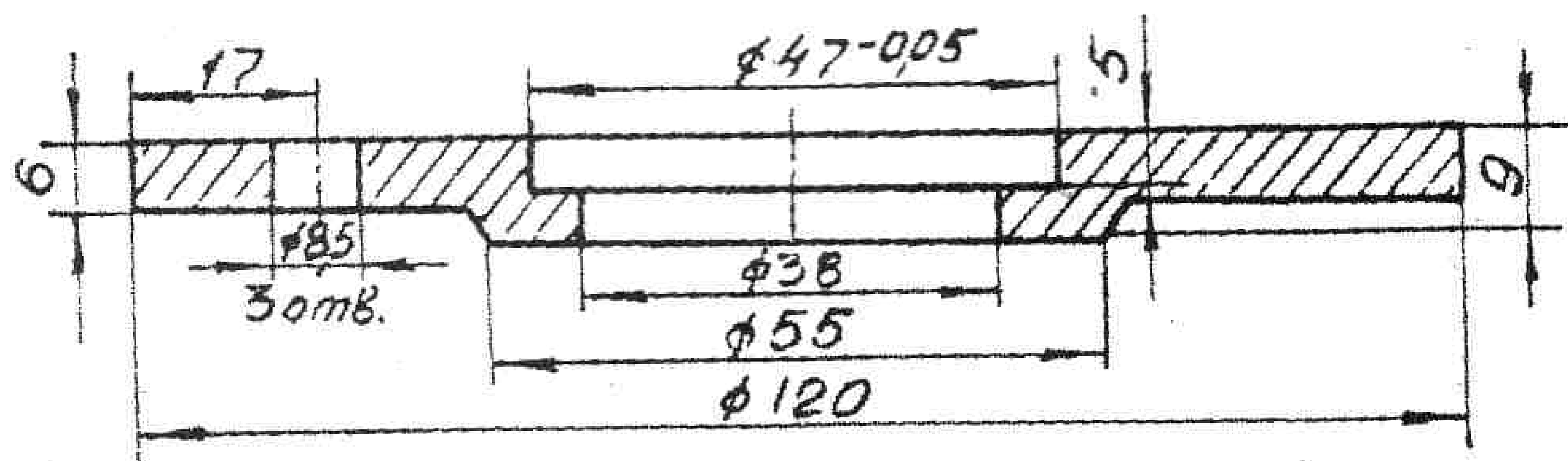

Рис. 3. Кришка шківа.

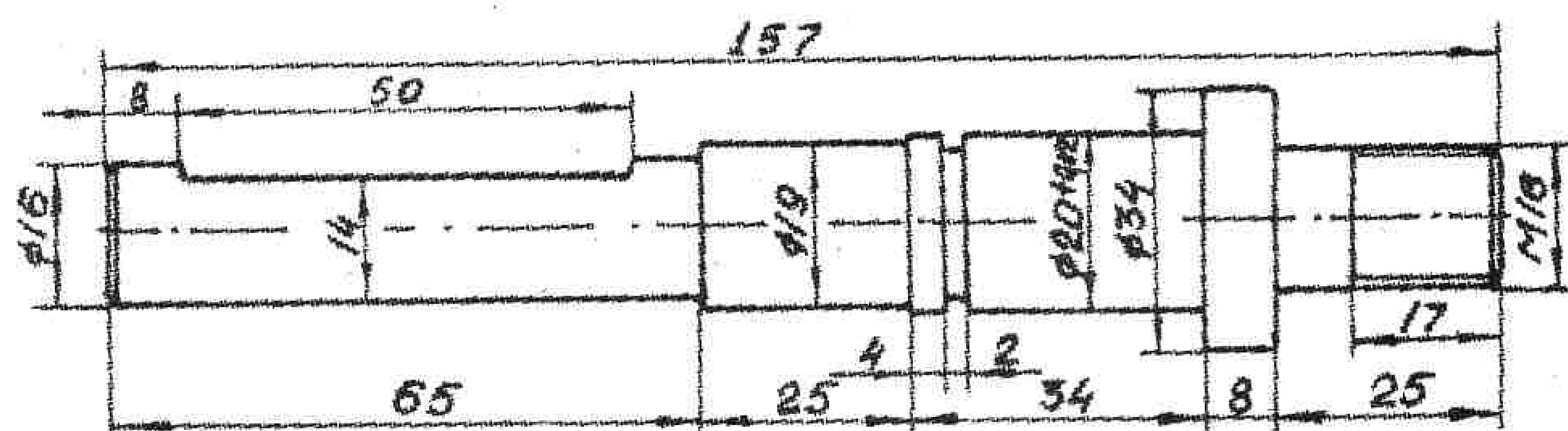

Рис. 4. Вісь ротора.

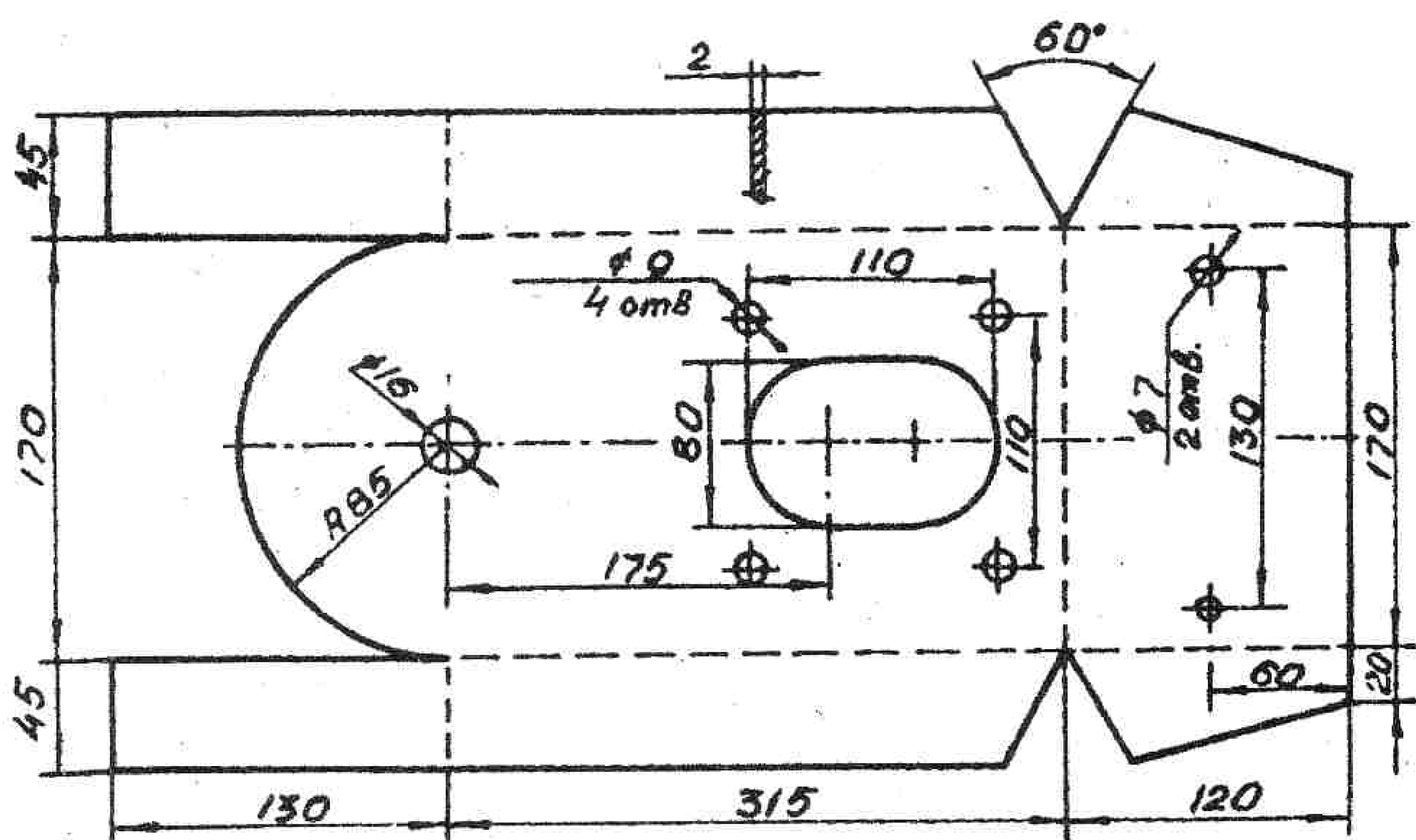

Рис. 5. Розкрій основи косарки.

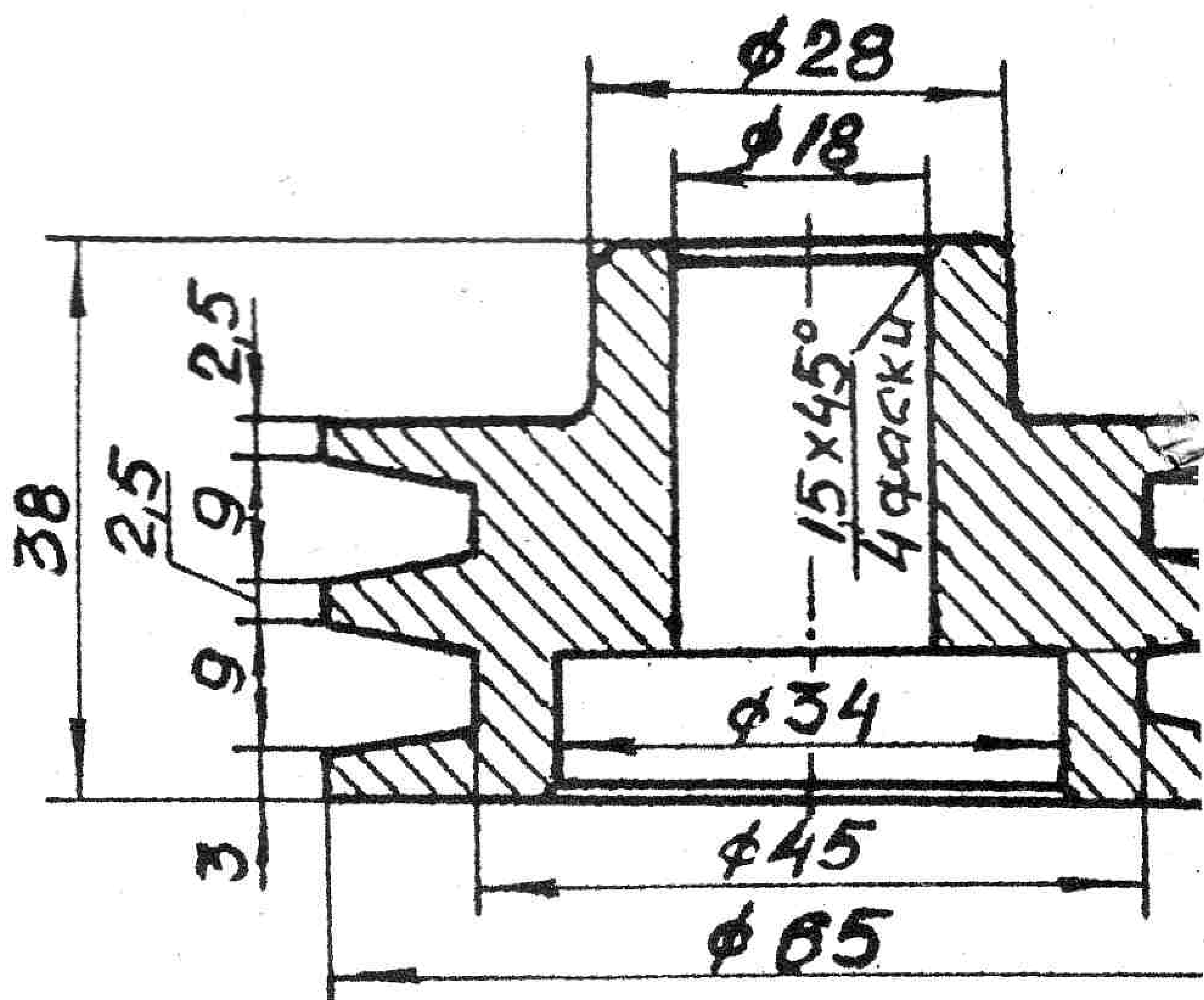

Рис. 6. Шків ведучий.

диску ротора (метал завтовшки 3 мм) через кожних 120 градусів з внутрішнього діаметра робимо заглиблення 5 мм і завширшки 30 мм. Потім у заглибленнях розміщуємо дуги перед їх приварюванням до диска. Просвердлюємо три отвори діаметром 10 мм проти цих заглиблень під валики 2, що з'єднують ножі з диском. У шків 6 запресовуємо підшипники 180204 і трьома болтами М8 пригвинчуємо кришку з привареними і відрегульованими дугами. Приварювати дуги до диска краще на простенькому кондукторі, який забезпечує паралельність площин шківа і диска, а вісь отворів підшипників і центр диска співпадуть.

Зварений на кондукторі ротор статично балансуємо на спеціальному пристрої (рис. 7). Як технологічний вал можна використати шток гідроциліндра ЦС-45. Його довжина 275 мм, діаметр 20 мм, що цілком відповідає нашим потребам. Слід зазначити, що при балансуванні ротора пристрій розташовуємо так, щоб ножі 3 розміщувалися в горизонтальній площині (а між собою вони мають бути паралельними). Важча частина незбалансованого ротора, поставленого через вісь 2 на ножі пристрою, у спокійному стані завжди буде розміщуватися знизу – біля основи пристрою. Засвердлюємо в нижній зоні диска ротора не наскрізні отвори діаметром 8–12 мм, або наварюємо у верхній частині невеличкі шви. Таким чином ми досягаємо статичного врівноваження ротора. Правильно відбалансований – він рівномірно зупиняється в різних по-

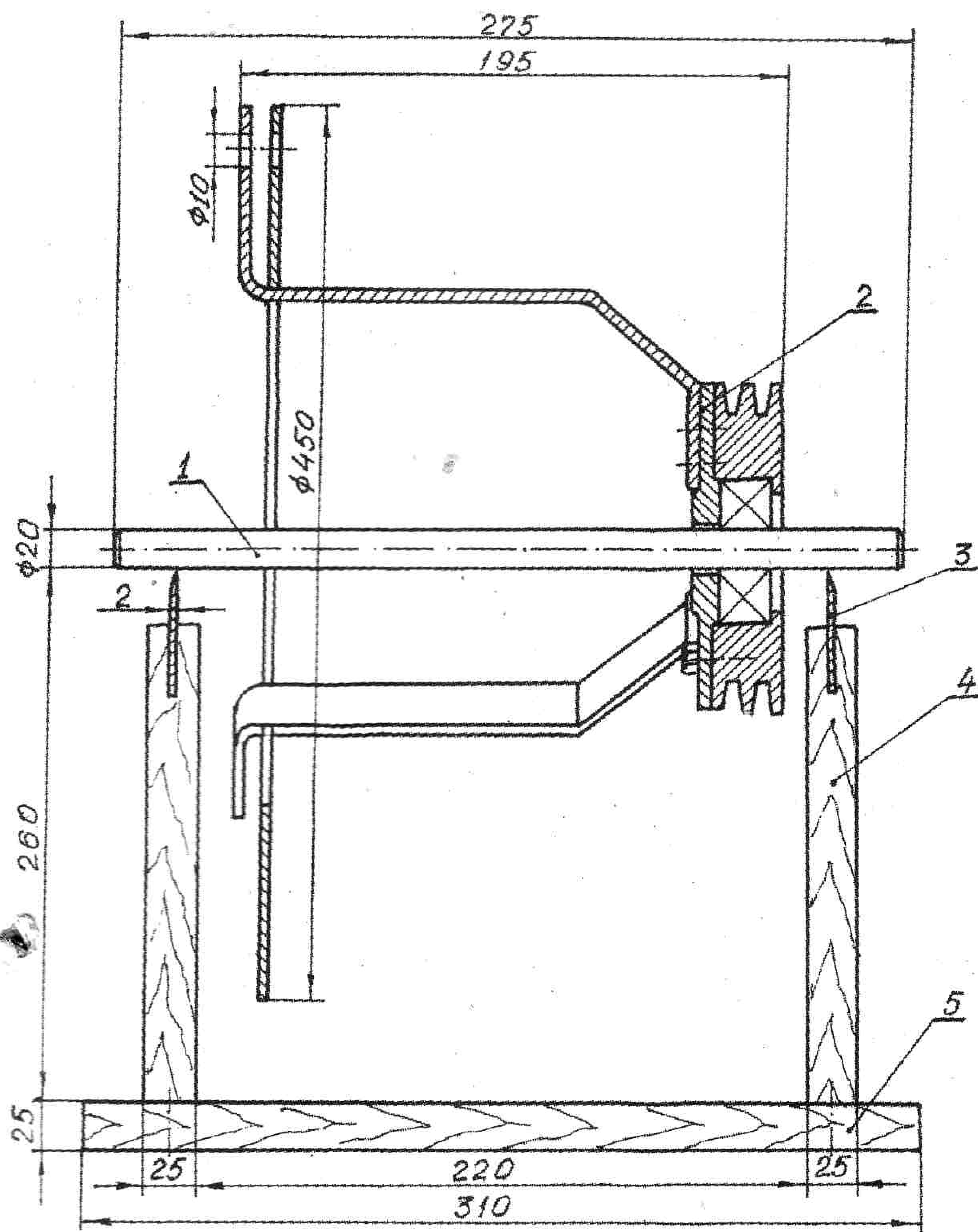

Рис. 7.
Пристрій для статичного балансування ротора косарки:
1 – технологічний вал (шток гідроциліндра ЦС-45); 2 – ротор косарки в зборі (без ножів і валиків); 3 – ніж пристрою (з полотна ручної ножівки); 4 – стойка (дерево); 5 – основа (дерево).

ложеннях на ножах пристрою і на робочих обертах не створює вібрацій косарки.

Ножі ротора виготовляємо з листа ресори автомобіля "Москвич". Відпустивши, відрізуємо три відрізки по 100 мм, свердлимо по два отвори на кінцях, заточуємо з обох боків під кутом 15 градусів. Коли затупиться один бік, перевертаємо на другий, а потім за потреби заточуємо ще. Не забуваємо, що й після заточування ножі повинні бути однакової ваги.

За передні копіювальні колеса 22 (і задні також) підійшли коліщата від старого дитячого візка. Вони посаджені на спільну вісь, яка посередині проходить через нижній кінець кронштейна 23. У верхній частині кронштейна вварено гайку М8. Висота зрізу (2–7 см) регулюється переміщенням кронштейна по осі 9 ротора. Вісь має лиску для фіксації кронштейна болтом М8 і не дає йому можливості повертатися – тримає напрям руху косарки. Одночасно регулюємо і задні колеса 20, зміщуючи кронштейн 27 задніх коліс відносно корпуса косарки (відпустивши перед тим два болти М6).

Щоб встановити шліфувальну машину на косарку, треба затиснути циліндричний кінець шпинделя 13 хомутом 14. Для регулювання натягу пасів 11 пластина 12, до якої приварений хомут, має чотири продовгуваті отвори під болти М8, а в корпусі косарки – отвори для них (див. рис. 6). На вал шпинделя шліфувальної машини одягаємо ведучий шків 25 (рис. 1) і затискаємо гайкою 24. Така конструкція дає змогу за кілька хвилин зняти або встановити шліфувальну машину на косарку й натягнути привідні паси.

Керування вмикачем шліфувальної машини здійснюється дистанційно через мотоциклетний трос та обгумований важіль, який закріплений на правій ручці керування косаркою.

Ноги оператора захищаються гумовим (4 мм завтовшки) фартухом, а електробезпека підсилюється гумовими ручками (від велосипеда) на ручках косарки і обгумованим важелем керування вмикачем шліфувальної машини. Від перевантаження та короткого замикання електросистема захищена 10-амперним побутовим запобіжником.

Утримуючи косарку за ручки, підкочуємо на задніх колесах (ротор трохи піднятий над поверхнею) до ділянки з густою й запашною травою, опускаємо ротор на копірувальні колеса і, натиснувши важіль, вмикаємо електродвигун. Ротор зі свистом набирає шалених обертів, ножі під дією відцентрової сили вилітають за периметр ротора й ріжуть-рубають усе на своєму шляху. Зрізана маса, вдарившись об захисний щиток, рівненьким валком лягає праворуч від оператора. В зоні ротора зелена маса немовби пливе над диском з ножами, і, тільки минувши його, лягає в рядок. Далі, укладаючи валок за валком, отримуємо суцільний масив скошеної трави. Її вже не треба розтрушувати й перевертати. Лишається хіба пошкодувати, що при цьому кудись зникає романтика разом з ідилією. Пригадуєте: "Косив Ясь конюшину, поглядав на дівчину...". Готовий навіть битись об заклад, що хоч би які широкі плечі були в Яся, але на косовиці, надто густої й заплутаної трави, за мною йому не вгнатися.

Не вірите? Виготовте за моїми рисунками і фотографіями такий же агрегат і переконаєтеся в цьому самі.

Микола Набок,
відмінник винахідництва й раціоналізації,
с. Рівне, Кіровоградщина

Китайські трактори "ЕНЕЙ"

На сьогодні кожний аграрій знає, що виставка відіграє найважливішу роль у розвитку аграрного сектору, починаючи від дачної ділянки, особистого господарства і закінчуючи великою агрофірмою, яка має в своїх володіннях 100—200 тис. га. Третя Міжнародна виставка рентабельного високоефективного сільського господарства "ІнтерАГРО-2007", завдяки копіткій роботі організаторів АТ "Київський міжнародний контрактовий ярмарок" зібрала у двох павільйонах виставкового центру "КИЇВЕКСПОПЛАЗА" понад 160 учасників із різних країн світу. Найбільшу увагу серед відвідувачів виставки, охочих придбати міні-техніку, привернули трактори ЕНЕЙ-180, ЕНЕЙ-200, ЕНЕЙ-304, ЕНЕЙ-354, ЕНЕЙ-704 китайського виробництва.

Еней-304

Технічні характеристики

Модель трактора	ЕНЕЙ-180	ЕНЕЙ-200	ЕНЕЙ-304	ЕНЕЙ-354	ЕНЕЙ-704
Тип	Колісний трактор	Колісний трактор	Колісний трактор	Колісний трактор	Колісний трактор
Колісна формула	4×2	4×2	4×4	4×4	4×4
Тягова сила трактора (кН)	0,40	0,45	1,0	1,0	1,55
Модель двигуна	TY-295	TY-295	SL-2105ABT	SL-2108ABT	LR-4105N76
Тип двигуна	Двоциліндровий, рядний, водяне охолодження, пряме вприскування				
Номінальна частота обертів (об/хв)	2200	2200	2300	2300	2400
Об'єм (л)	1,7	1,7	2	2	4,33
Потужність двигуна номінальна (кВт/к.с.)	13,24/18,0	14,7/20,0	22,1/30,0	26,0/35,0	51,5/70,0
Питомі витрати палива (г/кВт·год)	<259,76	<259,76	<184,0	<250,0	<244,8
Коробка передач	Механічна	Механічна	Механічна	Механічна	Механічна
Швидкість вперед/назад (км/год)	0,79-27,11/1,05-9,79	1,92-29,27/1,84-9,45	2,17—28,50	2,17—31,06	1,68—30,0
Вал відбору потужності (об/хв.)	500	500	540/1000	540/1000	540/1000
Вантажопідйомність начіпної системи (кг)	500	600	600	760	1550
База трактора (мм)	1440	1500	1777,5	1745	2314
Ширина колії: Передні/Задні колеса (мм)	930/1020	930/1020	1250/ 1150—1450	1150–1450/ 1200–1450	1730—1960/ 1500—2100
Дорожній просвіт (мм)	273	320	270	355	365
Маса трактора (кг)	1060	1100	1721	1740	3410
Противага (Передня вісь) (кг)	20	30	96	80	160
Противага (Задні колеса) (кг)	60x2 (на кожний бік)	60x2 (на кожний бік)	90×2 (на кожний бік)	100×2 (на кожний бік)	100×2 (на кожний бік)
Габаритні розміри (ДхШхВ) (мм)	2540×1205×1370	2630×1222×1338	3392×1634×1477	3374×1634×1250	4160×1930×2720

Трактори ЕНЕЙ-180 і ЕНЕЙ-200 обладнані двоциліндровими дизельними двигунами з водяним охолодженням. Механічна КПП з 16 передачами переднього ходу і 4 – заднього ходу. Обладнаний повітряним компресором, є механізм блокування диференціала. Вирізняється компактними розмірами, раціональним дизайном. Можлива комплектація знімним навісним тентом.

Трактори ЕНЕЙ-180 і ЕНЕЙ-200 екологічно безпечні, відповідають сучасним стандартам якості. Характеризуються невисокими нормами витрат пального та мастил, простотою й доступністю ремонту та техобслуговування (практично всі роботи можна проводити в польових умовах). Можливе використання комплектуючих вітчизняного виробництва або поширених імпортних, зокрема з країн СНД.

Можливість агрегатування тракторів ЕНЕЙ-180 і ЕНЕЙ-200 з начіпним, причіпним та стаціонарним обладнанням як виробництва підприємств країн СНД, так і вітчизняного.

Трактори ЕНЕЙ-180 і ЕНЕЙ-200 зручні для транспортування вантажів та для виконання різноманітних видів сільськогосподарських робіт (оранка, розпушування, сівба та збирання врожаю).

Застосовуються на рівнинних та гірських місцевостях на сільськогосподарських та промислових об'єктах, на овочевих полях, у фруктових садах, теплицях, тваринницьких фермах та птахофермах.

Трактори ЕНЕЙ-304 і ЕНЕЙ-354 належать до тракторів середньої потужності і мають широке застосування у сучасній промисловості й сільському господарстві.

Трактори обладнані дизельним двигуном прямого вприскування. Мають повний привід на 4 колеса.

Маючи велику тягову й підйомну силу, ці моделі можуть бути віднесені до класу 0,6, які найбільше підходять для використання у сільському господарстві.

Трактори ЕНЕЙ-704 — це саме ті трактори, які можна використовувати упродовж усього року завдяки універсальності в застосуванні та простоті в обслуговуванні. Задній триточковий начіпний пристрій забезпечує можливість агрегатування трактора з начіпним, причіпним та стаціонарним обладнанням як виробництва підприємств країн СНД, так і вітчизняного виробництва у рослинництві (як транспортний засіб, для основного, поверхневого та міжрядного обробітку ґрунту, внесення мінеральних та органічних добрив, хімзахисту рослин, кормозаготівлі, збирання врожаю та ін.), меліорації, у комунальному господарстві, промисловості.

Комфортабельна кабіна, зручне робоче місце оператора та легкість керування трактором – передумови для досягнення високих результатів праці.

Володимир Маковенко

Пропоную...

...постійно найкращі сорти суниці: Ольвія, Кент, Октава, Королева Єлизавета, Сельва, Референта, Перемога та інші (70). Опт, роздріб. Смородину, малину, аґрус, ожину, виноград. Конверт-каталог.

Ю.В. Коміренко,
вул. Леніна, 399, с. Мошни, Черкаський р-н,
Черкаська обл., 19615, тел. 8 (0472) 30-29-28

...найкращі великоплідні сорти суниці (понад 100), смородини, малини, аґрусу. Роздріб, поштою.

Володимир Федорович Нікіпєлов,
вул. Шевченка, 76, с. Тубільці,
Черкаський р-н, Черкаська обл., 19611,
тел. 8 (050) 962-04-18

...високоякісну насіннєву картоплю.

В.А. Хілінський,
вул. Метробудівська, 4-а, кв. 39, м. Київ-65,
03065, тел.. 8 (044) 408-26-32, 8 (050) 551-23-82

...післяплатою гофровані гладіолуси 280 сортів. Осінні знижки. Реалізація з 15 жовтня. Конверт-каталог.

В.В. Трепачко,
вул. Нагірна, 29, смт Талалаївка, Чернігівська обл., 17200

...платне "Богородичне правило" для зцілення від найстрашніших хвороб. Воно зцілює навіть безнадійно хворих людей. Відповідь – підписаний конверт.

Ярослав Антонович Конет,
с. Поділля, Заліщицький р-н, Тернопільська обл., 48613

...для всіх регіонів саджанці троянд: двокольорові, смугасті, блакитні, зелені. Саджанці шипшини. Конверт – кольоровий каталог.

А/с 238, м. Красноармійськ-7, 85307,
тел. 8 (066) 345-69-72

...картопля зарубіжної та вітчизняної селекції. Вишлю каталог у вашому конверті. Шукаю представників у селах. Безкоштовна доставка по Україні.

Т.І. Гупалюк,
вул. Збишка, 7, а/с 5835, м. Вінниця, 21016,
тел. 8 (067) 837-36-63, 8 (0432) 57-60-30

...саджанці - поштою. Морозостійкий виноград. Актинідія, жимолость, кизил, гумі, ожина та інші ягідні культури. Декоративні кущі та ліани. Підписаний конверт-каталог.

Олександр Федорович Дейцев,
вул. Октябрська, 137, с. Садки,
Кременчуцький р-н, Полтавська обл., 39764,
тел. 8 (0536) 79-42-10, 8 (066) 222-01-77

...саджанці найкращих сучасних сортів суниці садової, клематисів, троянд, декоративних рослин, плодових, кісточкових. Для відповіді – конверт.

Валерій Іванович Мельник,
с. Чернявка, Оратівський р-н, Вінницька обл., 22612

...молодняк порід курей: кохінхін, брама різних окрасів. Племінний молодняк чистопородних в'єтнамських свиней, дорослі свиноматки.

С.М. Гезун,
вул. Шевченка, 162-а, с. Родниківка,
Уманський р-н, Черкаська обл., 20300,
тел. 8 (050) 383-82-88

...свині мангали, в'єтнамські, угорські м'ясні.

Вінницька обл.,
тел. 8 (04341) 33-2-44, 8 (097) 235-35-84

...насіння, саджанці тіневитривалих багаторічників; саджанці кімнатних рослин, красивоквітуючих, декоративнолистяних. Дешево.

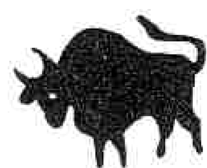
Надія Манжуєва,
с. Нижній Березів, Косівський р-н, Івано-Франківська обл., 78615

...рододендрони (20 сортів), актинідії гібридні (8), магнолії (5), чорниця деревоподібна (12), вейгела (8), будлея (5), журавлина садова (3), багаторічники, декоративні трави (10) та багато ін. Конверт-каталог.

Віктор Ігорович Серняк,
вул. Зелена, 4/26, м. Жидачів, Львівська обл.,
81700, тел. 8 (097) 493-74-22

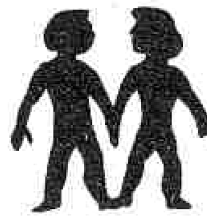
(Продовження на стор. 31)

ВЕРЕСЕНЬ

Телець 1 (8.37)–3 (10.31)

Розпочинається бабине літо. Початок опадання листя в ліщини, зміни кольору листя в березі й клена. Збирають дині, гарбузи, плоди в саду. Підживлюють посіви кавунів, огірків пізнього висіву. У розсадник або парник висівають скоростиглі сорти головчастого салату, кріп.

Близнята 3 (10.31)–5 (14.09)

Остання чверть Місяця – 4 (5.32)

Листопад в осики. Підживлюють востаннє квіти нітрофоскою. Видаляють бічні пагони на стеблах хризантеми. Підпирають перевантажені плодами гілки яблунь, груш, слив. Знищують бур'яни.

Поливають капусту, якщо немає дощу. Зривають овочі для споживання. Розкорчовують старі маловрожайні та хворі кущі смородини, порічок, агрусу. На одному й тому ж місці має рости кущ смородини не більше 9 років, порічок – 17–20, агрусу – 20–25 років. Продовжують збирання плодів. Передчасно зібрані яблука і груші зберігаються погано, в'януть, кислі й малоароматні. Зняті із запізненням – мають відмінний вигляд, однак також гірше зберігаються. Шкірочка лопається, м'якуш "спухає", розпадається, як у вареної картоплі.

Рак 5 (14.09)–7 (20.01)

Збирають плоди осінніх сортів (видаляють гнилі, уражені хворобами. Висівають у парник багаторічну капусту, шпинат, який має перезимувати і дати у квітні урожай.

Висівають під зиму насіння салату, шпинату, кропу.

На ділянках з близьким стоянням підгрунтових вод на місці, де викорчували кущі ягідників, викопують котлован глибиною 50–60 сантиметрів. На дно кладуть тирсу, обрізки коренів, гілок плодових і ягідних культур, а зверху компост. Усе це утрамбовують і засипають викопаною землею. З часом усе перепріє і збагатить грунт органічними речовинами. Рівень грунту трохи підніметься і поліпшиться його дренаж. Слід пам'ятати, що на торф'яниках такий дренаж не роблять, бо рослинні рештки там перегнивають дуже повільно.

Лев – 7 (20.01)–10 (4.11)

Збирають ягоди шипшини, брусниці, горобини. Вносять добрива, заготовляють пагони для щеплення. Дезинфікують приміщення для зберігання плодів і овочів, ретельно миють ящики, де зберігатимуться фрукти, гарячим 4%-ним розчином соди.

Висівають під зиму насіння салату, шпинату, кропу. Викопують і заправляють добривами ями для висаджування плодових і ягідних культур. Примірні дози добрив на посадкову яму: для яблуні і груші – 3–6 відер перепрілого гною, компосту чи торфу, 2–3 склянки суперфосфату, 6 склянок деревного попелу або 1–1,5 склянки сірчанокислого калію; для вишні і сливи – 1,5–3 відра органічних добрив, 1–1,5 склянки суперфосфату, 3 склянки деревного попелу або 0,5 склянки сірчанокислого калію; для смородини і аґрусу – одно відро органічнічних добрив, 1 склянка суперфосфату, 2 склянки деревного попелу або 0,5 склянки сірчанокислого калію. Під час садіння малини і ожини – на 1 погонний метр ряду шириною 0,5 м дози добрив такі ж, як для смородини.

Діва 10.(4.11)–12 (14.33)

Новий Місяць – 11 (15.44)

Опадає перше листя дуба. Збирають виноград, овочі, лікарські рослини. Прищипують верхівку брюссельської капусти. Цибулю на зберігання збирають на початку вилягання листя, тобто коли у 25–50% рослин листя все полягло і на цибулині утворилися 2–3 покривні лусочки. Висаджують ріпчасту цибулю. Збирають капусту ранніх сортів на споживання.

Якщо ви збираєтесь висаджувати у вашому саду молоде деревце замість старого чи хворого, слід пам'ятати: яму під новий саджанець копайте не ближче, як за 1,5 метра від штамба загиблого. При висаджуванні на місці викорчуваного дерева навіть за повного заправлення грунту добривами новий саджанець розвиватиметься повільно, погано плодоноситиме.

Якщо ви виростили свої саджанці аґрусу, то посадіть їх на постійне місце саме в ці дні.

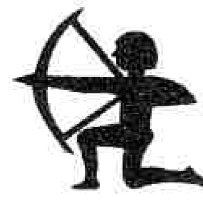
Терези 12 (14.33)–15 (2.38)

Збирають до столу молоденький кріп, який висіяли наприкінці серпня – на початку вересня. Заготовляють пагони незимостійких сортів малини по 3–5 у пучки, пригинають до землі і зв'язують один з одним так, щоб вони були не вище 30–35 сантиметрів від поверхні грунту.

Скорпіон 15 (2.38)–17 (15.22)

Збирають урожай плодових культур. На півночі і в інших районах України, де морози настають до випадання снігу, пристовбурні круги плодових дерев на карликових підщепах замульчовують торфом або тирсою шаром 5–10 см. Мульча збереже їх поверхневу кореневу систему від підмерзання.

Стрілець – 17 (15.22) – 20 (2.53)

Перша чверть Місяця – 19 (19.48)

Повністю в'яне картоплиння. Збирають капусту середніх сортів, корені петрушки, плоди. Оглядають ловильні пояси на плодових деревах, знищують шкідників, вносять добрива в пристовбурні круги кісточкових дерев, згрібають опале лис-тя, обприскують кущові рослини. Копають ями для садіння дерев, викопують бульбоцибулини гладіолусів пізніх сортів.

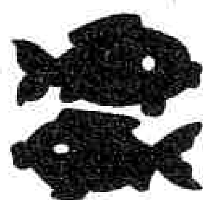
Козеріг 20 (2.53)–22(11.19)

Можна відділити від куща айстри, флоксів його частинку і посадити на друге місце, висіяти під зиму насіння ромашки рожевої, фізаліса. Відрізають від основного маточного куща хризантеми кореневі відгалуження і висаджують на грядки або в парники, висаджують на грядки цибулини гіацинтів, лілій, нарцисів, тюльпанів.

Водолій 22 (11.19)–24 (15.56)

Пам'ятайте, що чим більше на вашій садовій ділянці залишається рослинних решток, тим більше буде взимку мишей і тим більшою буде небезпека пошкодження гризунами всього, що ви залишите у будинку, хліві, коморі, погребі. Ось чому опале листя, картоплиння, рештки овочевих культур, бур'яни зберіть і закомпостуйте.

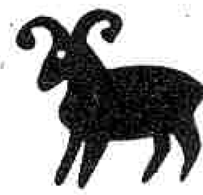

Риби 24 (15.56)– 26 (17.24)

Висівають під зиму салат, шпинат, кріп. Збирають плоди.

У домашньому розсаднику знищують бур'яни. Нарізують з молодих здорових кущів смородини усіх видів і кращих сортів пагони-прирости по 15–20 сантиметрів (верхній зріз над брунькою, нижній – під брунькою) і, обчухравши листя, висаджують на грядку з родючим грунтом.

Якщо ваші помідори не уражені фітофторою, то їх зривають і кладуть на полички, підвіконня, в ящики плодоніжками догори для достигання у провітрюваних, але не холодних приміщеннях, що продовжить термін споживання свіжих помідорів на 1–3 місяці.

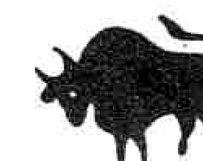
Овен – 26 (17.24)–28 (17.18)

Повний Місяць – 26 (22.45)

Обрізують верхівки пагонів смородини і аґрусу, які пошкоджені борошнистою росою, а також вирізують до самої основи пошкоджені склівкою або стебловою галицею засохлі гілки, а також стебла малини з стебловою галицею.

У ці дні добре садити малину чи смородину, використавши сильні кореневі відгалуження здорових високоврожайних кущів з грудкою землі, пагони яких коротко обрізати (20–30 см від землі).

Зірвані яблука, груші, сливи особливо смачні в ці дні. Приступають до збирання капусти для закладання на зиму.

Телець – 28 (17.18)–30 (17.35)

Закінчується зміна кольору кленового листя.

Якщо в саду протягом трьох років не вносили гною, розкидають його по 4–6 кг на квадратний метр, а також міндобрива і перекопують.

Селянам допоможуть дорадники

Сільськогосподарське дорадництво – відносно нове поняття у новітній історії України. Основним його завданням є допомогти сільськогосподарським товаровиробникам підвищити рівень знань та практичних навичок прибуткового господарювання в ринкових умовах, підняти до європейського рівня планку життєвих стандартів сільського населення, поліпшити можливості сільських громад у розв'язанні місцевих проблем, сприяти соціальному розвитку сільської місцевості. Про те, як найкраще це зробити, а також про проблеми і питання, з якими стикаються дорадники у повсякденній роботі, редакція попросила розповісти президента Національної асоціації сільськогосподарських дорадчих служб України, доцента, академіка Української академії наук Романа Михайловича Шмідта.

– Романе Михайловичу, розкажіть, будь ласка, коли і з якою метою була створена Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України?

– Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України є незалежною всеукраїнською громадською організацією, яка об'єднує суб'єктів дорадчої діяльності – сільськогосподарських дорадників, експертів-дорадників та дорадчі служби, що професійно займаються сільськогосподарською дорадчою діяльністю. Вона була створена у березні 2003 року обласними сільськогосподарськими дорадчими службами, які на той час функціонували вже у 17 областях України, мали свої місцеві осередки. Асоціація була потрібна для координації їх дій на території нашої країни, відстоювання своїх інтересів перед органами законодавчої, центральної виконавчої влади та перед органами Верховної Ради, з метою отримання інформації щодо дій, які проводяться у державі з тих чи інших проблем розвитку сільського господарства і розвитку сільської місцевості.

– Минуло чотири роки, що зроблено за цей час?

– Національна Асоціація зміцніла, маємо згуртований колектив та дорадчі служби в кожній області та в АР Крим. У третині районів обласні дорадчі служби відкрили постійнодіючі представництва. Нині в Україні працює близько 800 професійних дорадників. Підкреслю – професійних! Є в нас і близько тисячі дорадників-експертів, тобто фахівців, які працюють в різноманітних науково-дослідних інститутах, університетах і можуть надати конкретні фахові поради.

– 17 червня 2004 року Верховна Рада України прийняла Закон "Про сільськогосподарську дорадчу діяльність". Цей Закон визначає правові засади здійснення сільськогосподарської дорадчої діяльності в Україні, регулює відносини в цій сфері та спрямований на поліпшення добробуту сільського населення та розвиток сільської місцевості. Але найголовніше те, що він легітимізував сільськогосподарську дорадчу діяльність у нашій державі. Які вимоги висуває він перед дорадниками?

– Закон ставить дуже жорсткі вимоги щодо професійної підготовки дорадників. У зв'язку з цим Міністерством аграрної політики за цей час була видана ціла низка нормативно-правових актів стосовно професійної підготовки дорадників, їх кваліфікаційного рівня. На виконання наказів Міністерства цього року відбувається навчання дорадників і складання ними іспитів з тим, щоб вони могли отримати кваліфікаційні свідоцтва і надавати згідно із Законом соціально спрямовані дорадчі послуги.

– Безумовно, Ваша діяльність приносить користь селянам. А чи отримують державну допомогу сільськогосподарські дорадчі служби?

– Закон, про який йшла мова, передбачає державну підтримку дорадництва. Це зроблено, власне, саме для того, щоб люди, які живуть у сільській місцевості, ведуть сільськогосподарське виробництво, мали змогу отримувати дорадчі послуги.

– Але ж нині все подорожчало, значна кількість українців, як кажуть, ледве зводить кінці з кінцями. Тому чимало з тих, хто потребує ваших порад, навряд чи зможуть їх оплатити...

– Саме так. У наш час абсолютно переважна більшість людей не має можливості оплатити послуги дорадників, тому Закон "Про сільськогосподарську дорадчу діяльність" передбачає надання соціально спрямованих дорадчих послуг. Зокрема стаття 6 Закону визначає, що "Соціально спрямовані дорадчі послуги, що надаються за рахунок коштів Державного бюджету України і місцевих бюджетів, щорічно визначаються державною цільовою програмою сільськогосподарської дорадчої діяльності в межах видатків центрального органу виконавчої влади з питань аграрної політики та місцевими програмами соціально-економічного розвитку".

– Чи підтримує Асоціація національних сільськогосподарських дорадчих служб України зв'язки з подібними організаціями в інших країнах? Досвід закордонних дорадників, напевне, був би корисним для нас.

– Сільськогосподарські дорадчі служби існують майже у 120 країнах світу. У країнах Західної Європи дорадчі служби діють уже близько півстоліття.

Під час вивчення досвіду роботи обласної Волинської сільськогосподарської дорадчої служби дорадники побували на Святі поля, де ознайомилися із системою запровадження сучасних технологій.

Є чому повчитися у кожній країні. Адже кожна країна має свою історію створення дорадчої служби. Однак за ментальністю нам більше підходить модель дорадчої служби у Польщі, де вона почала працювати понад 50 років тому. Сьогодні ми активно співпрацюємо з воєводськими дорадчими службами Польщі, переймаємо їхній досвід. За три роки послали на навчання до Польщі працівників із кожного регіонального відділення сільськогосподарської дорадчої служби.

– Що таке кредитні спілки, як вони співпрацюють з дорадчими службами? Розкажіть про це, будь ласка, на прикладі "Громади".

– Херсонська кредитна спілка "Громада", головою наглядової ради якої є Лариса Миколаївна Полозова, свого часу створила обласну сільськогосподарську дорадчу службу. Ця кредитна спілка надає послуги з кредитування дрібних сільськогосподарських господарств. Виникла потреба в навчанні людей, як доцільно й ефективно використати і повернути надані кредити. Тобто саме життя примусило створити дорадчу службу. Нині вона дуже активно працює.

Щодо кредитної спілки "Громада", то за десять років вона перетворилася на потужну фінансову установу, успішно займається сільським кредитуванням. Десять представництв спілки працюють у 70 селах Херсонської області. За п'ять років селянам видано понад 3500 кредитів на суму 13 млн. грн.

А починала "Громада" з дрібного кредитування – до 3 тис. грн., поступово перейшла на середнє кредитування – до 30 тис. грн. Тепер працює і з великими кредитами – новий кредитний продукт "Трактор у кредит" – до 100 тис. грн.

– Романе Михайловичу, розкажіть, будь ласка, про те, що ви плануєте зробити у майбутньому?

– Щодо планів, то всі люди – мрійники, ми теж не виключення. Мріємо, сподіваємося, плануємо... Але потрібно рахуватися і з реаліями сучасного життя, дивлячись на проблеми тверезо. Нині нам необхідно докласти чимало зусиль, аби запровадити реальну систему дорадництва в Україні. Ця система має включати передову аграрну науку і сучасну аграрну освіту. Бо без залучення освіти і науки в жодній країні світу не може існувати дорадництво. Це – саме та обов'язкова умова, яка забезпечує вироблення наукового продукту і ефективне впровадження його на практиці.

Важливим чинником є підвищення кваліфікації наших працівників, навчання не тільки дорадників, а й тих людей, які живуть у сільській місцевості, через експертів-дорадників, тобто фахівців, які працюють у наукових інститутах, аграрних університетах і можуть надавати соціально спрямовані дорадчі послуги населенню.

Незабаром плануємо сформувати ефективно діючу систему, розширити мережу дорадчих служб, аби до 90% сільського населення України могло скористатися соціально спрямованими дорадчими послугами. Наша мета – щоб хоча б 75% цих послуг могла оплатити держава. Звичайно, коли підвищиться рівень освіти людей з цих питань, вони будуть мати змогу самостійно користуватися літературою, інтернетом тощо, дорадчі служби поступово перейдуть на надання платних послуг. Нині ж, як зазначалося вище, значна частина сільського населення не має коштів, щоб платити дорадчі послуги, тому надаємо здебільшого соціально спрямовані послуги.

– Сьогодні у кожній області працюють дорадчі служби. Де найкраще налагоджена робота?

– Складно визначити найкращих працівників або обласну організацію, бо всі наші працівники освічені, постійно підвищують свою кваліфікацію і прагнуть працювати ефективно. Однак, слід зазначити, що дуже добре працює Київська, Херсонська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Дніпропетровська, Рівненська, Волинська, Одеська, Луганська обласні сільськогосподарські дорадчі служби. Активно почала працювати новостворена Чернівецька обласна сільськогосподарська дорадча служба. Великий досвід і чимало напрацювань мають працівники Донецької обласної сільськогосподарської дорадчої служби. Однак є регіональні відділення, які, так би мовити, повільно стають на ноги. Скажімо, українським дорадникам не підійшов досвід роботи американських дорадчих служб, які працюють при університетах. Цей досвід наші закордонні колеги запровадили в Черкаській, Вінницький і Хмельницькій областях. Він не прижився. Нам довелося відроджувати діяльність дорадчих служб у цих областях. Безумовно, процес їхнього розвитку дещо сповільнився, але нині вони активно налагоджують свою роботу. Тим більше, що нам дуже допомагають закордонні колеги. На Закарпатті, наприклад, голландські дорадники допомогли розпочати новий цікавий проект, у Херсонській області співпрацюють зі шведськими колегами.

– Зрештою, без дорадників селянам важко розібратися, яким чином отримати свої земельні й майнові паї у власність, як документально це оформити, як ефективно їх використовувати, як реструкту-

ризувати сільськогосподарські підприємства, диверсифікувати їх виробничу діяльність тощо.

– Саме так. Щодо диверсифікації, то наведу такий приклад. Нещодавно ми відвідали на Херсонщині господарство, де займаються вирощуванням рису, і запитали у фермера: "Коли ви зібрали рис, що відбувається із землею?" У відповідь почули, що воду спускають, земля літує, а потім там знову вирощують рис. Ми запропонували після скошування рису не спускати воду, а запустити раків. Диверсифікація! Почувши таку пропозицію, фермер був дуже здивований, але ми пояснили, що цей досвід використовують фермери у штаті Луїзіана (США). І що найцікавіше – від розведення раків вони отримують навіть більші прибутки, ніж від основного сільськогосподарського бізнесу, тобто вирощування рису.

Миколаївський фермер захопився цією ідеєю. Тепер працюємо разом із Херсонською сільськогосподарською дорадчою службою, Інститутом рису та фахівцями з інших закладів, щоб вирішити проблеми, які виникли під час реалізації цієї ідеї.

Ще один приклад. У Херсонській області є велике господарство "Білозерське", яке займається виноградарством і садівництвом. Відвідавши його, ми запитали фахівців, як вони використовують отриманий урожай. Виявляється – увесь відправляють на переробку. Оскільки в цьому господарстві вирощують дуже смачні й товарні яблука, груші, виноград, ми запропонували збувати продукцію через великі супермаркети. Працівники Херсонської обласної сільськогосподарської дорадчої служби порадили, як вирішити різні організаційні питання, щоб свіжі фрукти з "Білозерського" надходили до магазинів Києва, Донецька та інших великих міст.

Це конкретні, "живі" приклади, як дорадники допомагають людям розпочати приватний бізнес, отримувати прибутки і мати постійну роботу.

Пригадую ще такий приклад. Фермер, що мешкає у Ставищенському р-ні Київської обл., за фахом радіофізик, працював доцентом у Національному університеті ім. Т.Г.Шевченка. Коли померли батьки, повернувся до рідного села і зайнявся господарством. З чого починати роботу, не знав, тому звернувся за порадою до Ставищенської районної сільськогосподарської дорадчої служби. Йому порадили вирощувати овочі. Згодом мені довелося побувати на його полі. Відверто скажу, масштаби і налагодженість роботи просто вражають. Усі овочеві культури доглянуті, оброблені, ростуть рівнесенькими рядочками. А земельна ділянка чимала – 800 гектарів.

Навряд чи так швидко й ефективно зміг би цей фермер налагодити свою роботу, якби не фахова допомога дорадників з упровадження новітніх сільськогосподарських технологій, кредитування, придбання необхідного реманенту й техніки.

В одному з сіл Ставищенського району була інша проблема – сміттєзвалище, яке вже "дійшло" до річки і захарастило її. Дорадники допомогли сільському голові підготувати бізнес-план і подати його на президентський конкурс з розвитку сільської місцевості. І що ви думаєте? Вони виграли гранд. За надані кошти впорядкували сміттєзвалище, очистили річку тощо.

Працівники дорадчих служб постійно співпрацюють із сільською молоддю та ентузіастами з розвитку сільського зеленого туризму.

Інший фермер звернувся за порадою, як придбати техніку, бо має понад 300 га землі. Комбайни нині коштують понад 130 тисяч гривень. Де взяти гроші? Разом із дорадниками було складено бізнес-план, знайдено банк і фермер отримав кредит для купівлі комбайну. Тепер його справи пішли добре.

Отже, дорадчі служби розробили цільові програми, спрямовані на розвиток сільського господарства та сільської місцевості, надання соціально спрямованих дорадчих послуг суб'єктам підприємницької діяльності у сільській місцевості. Повертаючись до проблеми зайнятості населення, скажу, що останнім часом за допомогою дорадчих служб було створено дуже багато робочих місць у різних регіонах України. Усе це завдяки різноманітним проектам соціального спрямування.

– Немає сумніву, що дорадництво працює на сільську громаду і на сільську економіку, а відтак воно працює на творення громадянського суспільства в Україні.

– Саме так. Не зважаючи на чимало об'єктивних і суб'єктивних труднощів і перешкод, спеціалісти дорадчої служби допомагають відродити село, знайти механізми вирішення комплексу проблем села, таких як: безробіття, відсутність належної соціальної інфраструктури, брак інформації про ринки збуту та ціни, недоступність нових технологій і матеріально-технічних ресурсів.

– Романе Михайловичу! Особисто Вам і всім дорадникам України зичимо терпіння і наснаги, успіхів у нелегкій праці! Сподіваємося, що незабаром в Україні буде прийнято державну програму підтримки діяльності дорадчих служб та забезпечено належне їх фінансування. Тоді всі наші селяни зможуть отримувати професійну, дієву і таку необхідну їм допомогу. Нехай щастить Вам!

Розмову вела ***О.Кисленко***

Центр послуг "Дім, сад, город" пропонує післяплатою

насіння трав, овочів, квітів, добрива.

Виробники – Україна, Голландія, Італія, Франція, Японія

НОВЕ! **Професійне насіння квітів Sakata, Японія.** **Бегонія вічноквітуюча** Інфра червона, рожева, Амбасадор коралова, рожева, скарлет та суміш, для озеленення та як горщикова культура (пакети по 1000 нас.). Ціна одного пакета – 130 грн.; **бегонія бульбова** Фортуна персикова з рожевим відтінком, рожева, жовта, яскраво-рожева та суміш кольорів, квітки густомахрові, прекрасна горщикова рослина (пакети по 1000 нас.). Ціна одного пакета – 358 грн.

Примула Метеор двокольорова, безстеблова, квітки – 4,5 см, суміш кольорів, дуже красива кольорова гама, для озеленення, горщиків, контейнерів. Примула Пенжент, надрання, морозостійка, безстеблова, компактна, з великою кількістю квіток прекрасних кольорів (1000 нас.). Ціна – 450 грн.

Жовтець (лютик, ранункулюс) Блюмінгдейл. Квітки великі, махрові, рослина компактна, невисока 20–25 см, витримує температури до -5°С, для озеленення, горщиків, дуже рано квітує. Суміш кольорів (пакети по 1000 нас.). Ціна – 450 грн.

Петунії грандіфлора Хулахуп , фіолетова з білою каймою, червона з білою каймою, рослина компактна, пишноквітуюча, рання (пакети по 1000 нас.). Ціна одного пакета – 107 грн.

Гіпоестес Конфеті компакт рожевий, карміново-червоний, білий з зеленими прожилками. Декоративна компактна рослина для озеленення та як кімнатна горщикова культура, у вирощуванні невибаглива, можливе вирощування цілорічно (8–10 тижнів), висота рослин 12–20 см (пакети по 1000 нас.). Ціна одного пакета – 185 грн.

Торенія фурньє Литл кіс. Дуже красива компактна рослина (25 см) з квітками, подібними на дзвоники (3 см), для озеленення, горщикової культури, бордюрів та клумб. Кольори синьо-білі, бордово-білі, суміш (пакети по 1000 нас.). Ціна – 380 грн.

Колеус гібридний Файєр мозаїк червоно-зелений, рожевий з зеленою каймою, рубіновий з жовтою каймою. Рослини карликові (10 см), дуже декоративні, для озеленення та горщикової культури, (1 г = 4300 нас.). Ціна – 260 грн.

Віола вітроксинія Динаміт, красивих кольорів: жовто-червоні з очком, рожево-червоні з очком, фіолетово-білі з очком, рожево-бордова з очком. Можливі інші варіанти, включаючи однокольорові, розмір квіток – 6–8 см, висота кущів – 13 см, ранньоквітуючі, холодостійкі, квітують безперервно. (пакети по 1000 нас.). Ціна – 280 грн.

Багаторічні низькорослі дзвоники напівмахрові (Platycodon grandiflorus) Астра. Кольори голубий, білий та лавандовий, для відкритого ґрунту та як горщикова культура, кущі компактні, квітує увесь теплий сезон (пакети по 1000 нас.). Ціна одного пакета – 365 грн.

Айстри Серенада, для озеленення та зрізу, рослини густогіллясті, розлогі, з великою кількістю напівмахрових квіток на одному стеблі. 1 гілка – букет. Кольори яскраво-рожевий, синій, біло-голубий, червоно-рожевий (пакети по 2500 нас.). Ціна одного пакета – 120 грн.

НОВЕ! Насіння декоративних трав з колекції Національного ботанічного саду НАН України.

Багаторічники: перлівка висока фіолетова, перлівка висока біла, пенісетум, пенісетум волосатий, колосняк піщаний, просо лозне, щучка дерниста, трясунка середня, міскантус, ковила найкрасивіша, ковила українська, ковила волосоподібна, шовкова трава, ячмінь гривастий;

однорічники: пайза хлібна, чумиза, бусенник, мишій персидський, мишій довгоколосковий, ламаркія, канаркова трава мала, пенісетум сизий, просо колосоподібне, трясунка велика, зайцехвіст.

Ціна одного пакета – 2 грн.

Газонні трави: "Королівський сад" – суміш низькорослих високоякісних холодо- та посухостійких трав, які повільно ростуть, 100 г – 7 грн.; "Смерканок" – трава для затінку, 100 г – 6 грн.; "Спортивне змагання" – зносостійка трава, 100 г – 7 грн.; "Спортклуб" – трава для спорту, 100 г – 7 грн.; "Англійський газон" – травосуміш для саду, 100 г – 7 грн.; мітлиця повзуча 100 г – 25 грн.; конюшина повзуча Ліфлекс 100 г – 18 грн.

Можливе формування в більших упаковках.

НОВЕ! Набори насіння: екзотичних рослин: 1. Пальма психосперма витончена, 2 шт.; хурма кімнатна, 1 шт.; мандарин кімнатний, 5 шт.; лам-яй – тропічна рослина, 1 шт.; момордика – витка рослина, 1 шт.; айва японська – 2 шт.; лаконос американський, 5 шт. **2.** Пальма психосперма витончена, 2 шт.; гліцинія, 1 шт.; мандарин кімнатний, 5 шт.; лам-яй – тропічна рослина, 1 шт.; айва японська, 2 шт.; лаконос американський, 5 шт. Ціна наборів – 8 грн.;

медоносних трав: буркун, козлятник, вайда, сильфія пронизанолиста, лаватера, фацелія, свербига, гісоп, змієголовник молдавський, лофант ганусовий, котяча м'ята, чорнушка дамаська, шавлія лікарська. Розфасовка – 1–5 г. Ціна набору – 20 грн.

квітів та овочів (10 овочів + 10 квітів) – 15 грн.; набір городника – 10 грн.; айстр на зріз (10 сортів) – 8 грн.; голчастих айстр (10 шт.) – 8 грн.; півонієподібних та трубчастих айстр на зріз (10 шт.) – 8 грн.; дворічників та багаторічників (15 шт.) – 15 грн.; "Альпійська гірка" – 10 грн.; декоративних трав (10 шт.) – 15 грн.; квітів для балконів, вікон, терас (10 шт.) – 8 грн.; квітів для рабаток (10 шт.) – 8 грн.; однорічників для букетів та на зріз (10 шт.) – 8 грн.

Насіння кімнатних рослин: **альстремерія** "Перуанська красуня", суміш (0,3 г) – 6 грн.; **гербера** – 13 грн.; **аспарагус** пір'їстий та Шпренгера (0,5г) – по 6 грн.; **бальзамін** кімнатний, махровий "Хлопчик-мізинчик" (0,5г) – 6 грн.; бальзамін F_1 серія "Баланс", рожевий пікоте, червона зірка та суміш (10

шт.) – 6 грн.; **пасифлора** (0,4 г) – 6 грн.; **пальма** (5 нас.) – 8 грн.; **стреліція** "Райський птах" – 9 грн.; **колеус** (0,25 г) – 6 грн.; **цинерарія** "Сенеціо", суміш (0,1 г) – 6 грн. Ексцелсіор (0,12 г) – 13 грн.; **абутилон** (кімнатний клен), 0,25 г – 6 грн.; банан оксамитовий (3 шт.) – 6 грн.; **банан** кімнатний (4 г) – 8 грн.; **глоксинія** гібридна Avanti White F_1 – 5 грн.; **пасльон** кімнатний "Червоний гігант" (0,1 г) – 6 грн.; **кальцеолярія** гібридна (40 шт.) – 6 грн.; **перець** декоративний "Аладдін" (0,1 г) – 6 грн.; **бегонія** махрова, коралова (45 шт.) – 7 грн.; **пеларгонія** зональна, кольори червоний, рожевий з білою серединою – 6 грн.; **примула** гібридна, серія "Піонер", блакитна, суміш (10 шт.) – 6 грн.; **жакаранда** мімозолиста (0,8 г) – 6 грн.; **кавове дерево** "Арабка" (1 г) – 7 грн.; **куфея** "Коан", червона (0,1 г) – 6 грн.; **мімоза** сором'язлива (0,23 г) – 6 грн.; **очерет** пониклий "Клаб Раш" (10 шт.) – 6 грн.; **циперус** (0,01 г) – 6 грн.; **кактуси**, суміш – 6 грн.

Насіння квітів: **гвоздика** Шабо, кольори червоний, рожевий, білий, смугастий, жовтий та суміш – 6 грн.; гвоздика китайська серія "Діана" F_1 (10 шт.), суміш – 6 грн.; гвоздика садова Гренадін "Харді тріумф" (0,2 г) – 6 грн.; гвоздика periста карликова багаторічна "Солодощі", суміш (0,02 г) – 5 грн.; **гомфрена**, сухоцвіт "Полуничне поле" (0,1 г) – 5 грн.; **кермек** виїмчастий, кольори червоний, голубий, жовтий, рожевий, оранжевий, синій та суміш (0,2 г) – 6 грн.; **лобелія** ріжковидна "Кришталевий палац" (0,02 г) – 5 грн.; **лобулярія** "Королівський килим", рожева (0,25 г) – 5 грн.; **настурція** витка, великоквіткова "Коштовність" (2 г) – 5 грн.; настурція махрова, великоквіткова "Везувій" (2 г) – 5грн.; **петунія** гібридна бахромчаста, суміш – 13 грн.; багатоквіткова, серія "Ламбада" (20 шт.), яскраво-рожева – 6 грн.; "Танго"F_1, фіолетова (20 шт.) – 6 грн.; ампельна махрова "Лідер"F_1 (0,02 г) – 6 грн,; карликова мультифлора, червона (0,08 г), Небесна троянда (0,2 г), "Стеларіс", зірка (0,08 г) – 6 грн.; **соняшник** махровий "Ведмежатко" (1 г) – 5 грн.; **сальпіглосис** виїмчастий "Імператор" (0,05 г) – 5 грн.; **алісум** Гмеліна "Гірське золото", жовтий, багаторічний (0, 2 г) – 5 грн.; **арабіс** кавказький "Шнеехаубе", багаторічний (0,1 г) – 5 грн.; **дельфініум** багаторічний "Пасифік гігант" (0,2 г) – 6 грн.; **дзвоники** карпатські "Ізабелль", багаторічні (0,2 г) – 5 грн.; дзвоники махрові, суміш – 6 грн.; **жоржини** "Помпон", суміш (0,2 г) – 5 грн.; **пенстемон** "Червона королева" (0,1 г) – 5 грн.; **фізостегія** віргінська, рожева (0,1 г) – 5 грн.; **канна** індійська великоквіткова (5 шт.) – 6 грн.; **стокротка** помпонна, суміш (0,25 г) – 6 грн.; **братки** великоквіткові, кольори білі, жовті, червоні, рожеві, сині, фіолетові, суміш (0,25 г) – 6 грн.; **фіалка** духмяна багаторічна (0,6 г) – 6 грн.; **хризантема** Каріната (1,5 г) – 6 грн.; **чорнобривці** карликові (1 г), жовті, оранжеві – 5 грн.; чорнобривці високі (1 г) – 5 грн.; **левкой** Гігант Ніци (0,5г) – 6 грн.; **колеус**, суміш (2 г) – 6 грн.; **годеція** махрова (0,6 г) – 6 грн.; **декоративна капуста** – 6 грн.; **вербена** великоквіткова витка (0, 1 г) – 5 грн., **мак** східний садовий багаторічний "Піцикато" – 5 грн.; **лакфіоль** садова "Чері" F_1 (0,5 г) – 5 грн.; **едельвейс** альпійський (0,1 г) – 6 грн.; **ромашка** гігантська – 6 грн.; **айстри** групи Принцеса, кольори червона, жовта, біла, фіолетова, рожева та суміш – 6 грн.; **люпин**, суміш – 6 грн.; **наперстянка**, суміш – 6 грн.; **кохія** (1 г) – 6 грн.; **майори** великоквіткові "Квітка Даліди", кольори червоні, жовті, білі, суміш (1 г) – 6 грн.; суміш лугових квітів "Японський луг" (1 г) – 6 грн.; **флокс** великоквітковий, суміш (0,6 г) – 6 грн.; **целозія** гребінчаста (0,8 г) – 6 грн.; **целозія** пір'їста (0,8 г) – 6 грн.; **шавлія** розкішна карликова (0,3 г) – 6 грн.

Овочі: **перець** солодкий : Альваро F_1, надранній , оранжевий, товстостінний (8 шт.) – 4 грн.; Квадрат Асті, червоний (1,5 г) – 6 грн.; Ріг Бика, ранній, суміш кольорів та червоний (1,5г) – 6 грн.; Бел Гой F_1, червоний великий 0,23 г) – 13 грн.; Голда F_1, жовтий, великий (0,23 г) – 13 грн.; Фламінго F_1 ранній, жовтий (10 шт.) – 4 грн.; **гіркий** Каїн (1,5 г) – 6 грн.; **перець** Ротунда, червоний, товстостінний (1,5 г) – 6 грн.; **помідори**: Тропік Джалло VF, плоди золотисто-жовті, солодкі, мають високу товарну якість, універсальні (0,23 г) – 9 грн.; Експрес F_1, надранні, круглі (0,5 г) – 4 грн.; Толстой F_1 ранні, індетермінантного типу, округлі, дуже смачні (0,05 г) – 4 грн.; Річі F_1, ранні, плоди округлі 110–120 г, універсального призначення, чудові смакові якості (0,05 г) – 4 грн.; низькорослі Сан-Марцано, сливка рання (1,5 г) – 5 грн.; високорослі Сан-Марцано, довга сливка (1 г) – 5 грн.; великі круглі для їжі та переробки Сан Пьєтро (1,5 г) – 5 грн.; Рома V/F, велика сливка для консервації (2 г) – 5 грн.; Волове серце (1,2 г) – 5 грн.; Кемпбел 30 – низькорослі для переробки (2 г) – 5 грн.; Кемпбел 31, низькорослі, для продажу (2 г) – 5 грн.; **огірки**: Паризький корнішон (3,5 г) – 6 грн.; Білий салатний, колір плоду білий (3 г) – 6 грн.; Амур F_1, надранній партенокарпік, плоди однорідні зелені з тоненькою шкіркою, без гіркоти, для споживання та переробки (10 шт.) – 4 грн.; Атлантіс F_1 ранній, високоурожайний для споживання, засолювання та консервування (1 г) – 4 грн.; **диня**: Амаріло Оро, рання, яскраво-жовтого кольору, солодка (4 г) – 6 грн.; Супер Стар, середньорання (4 г) – 6 грн.; Кампалупо, рання, м'якуш помаранчевий (4 г) – 6 грн.; Ананас (0,5 г) – 4 грн.; Супермаркет F_1, надрання (0,4 г) – 13 грн.; **капуста**: Копенгаген Маркет 2, середньорання (5 г) – 6 грн.; Парель F_1, надрання, 50–55 днів , високі смакові якості (20 шт.) – 4 грн.; Бригадир F_1, середня, 120–130 дн., універсальна для переробки та зберігання (20 шт.) – 4 грн.; Леннокс F_1, пізня, для зберігання (20 шт.) – 4 грн.; **капуста цвітна**: Тардіво ді Фано, середня (2 г) – 6 грн.; Снігова Куля, середня (2 г) – 6 грн.; Гудмен, рання (20 шт.) – 4 грн.; **капуста червоноголова** Ауторо F_1, високоурожайний гібрид для переробки та зберігання (20 шт.) – 4 грн.; **квасоля** Спаржева (20 г) – 6 грн.; лагенарія Сицилійська (3,5 г) – 6 грн.; **баклажани**: Флорентійський, округлий (2,2 г) – 6 грн.; Римський, довгий (2,2 г) – 6 грн.; Сфумата ді Роса, округлий, світло-фіолетовий, середньоранній (2,2 г) – 6 грн.; Боніка F_1, ранній, овальний (0,25 г) – 4 грн.; Фрама F_1, ранній, довгий (0,25 г) – 4 грн.; **буряки** столові: Циліндра, довгий (10 г) – 6 грн.; Регала, ранній, круглий (3 г) – 4 грн.; Рокет циліндричний, солодкий, для переробки та зберігання (3 г) – 4 грн.; **цибуля** ріпчаста: Біла травнева, надрання, соковита (4 г) – 6 грн.; Біла червнева, середня, салатна (4 г) – 6 грн.; Денсіті 4, золотиста, середня, універсальна (4 г) – 6 грн.; Пармська золотиста, велика, кругла, пізня (4 г) – 6 грн.; Техас Грано 502, золотиста, рання (3 г) – 6 грн.; Росса ді Тоскана, червона, для зберігання (3,5 г) – 6 грн.; Ред Барон, середньорання, округла, червона, високі смакові якості (1 г) – 4 грн.; Тамара F_1 золотиста, для зберігання (1 г) – 4 грн.; **морква**: Берлікумер 2, пізня, довга, для зберігання (7 г) – 6 грн.; Нантес 2, рання, дуже соковита (7 г) – 6 грн.; Флакко 2, пізня, для споживання та зберігання (7 г) – 6 грн.; Світхарт рання (2 г) – 4 грн.; Скарла супер, пізня для тривалого зберігання, урожайна, має високі смакові та товарні якості (3 г) – 4 грн.; **ка-**

бачки: Діамант F_1, ранній гібрид, темно-зелений, універсальний, високотоварний (4,5 г) – 12 грн.; Генуезький, кущовий, яскраво-зеленого кольору, високотоварний (7 г) – 6 грн.; Смугастий італійський (7 г) – 6 грн.; Мері Голд F_1, дуже ранній кущовий, жовтий, для споживання та переробки, має прекрасний товарний вигляд (5 шт.) – 4 грн.; Алія F_1, ранній, плоди циліндричні рівненькі, світло-зелені (5 шт.) – 4 грн.; **кавуни**: Кримсон Світ, середньоранній, висока смакова та товарна якість, відмінна транспортабельність (1 г) – 4 грн.; Солодкий Малюк, ранній (1 г) – 4 грн.; **селера коренева** Діамант, середньостигла, великий коренеплід округлої форми 1–1,5 кг, для переробки та зберігання (100 шт.) – 4 грн.; **редиска**: Фламбоянт 3, рання, дуже соковита (14 г) – 6 грн.; Французький сніданок, рання, коренеплоди видовжені соковиті, сорт всесезонний (3 г) – 4 грн.; **полуниця** садова (0,18 г) – 8 грн.; **салати**: Рукола (15 г) – 6 грн.; Ромен (6 г) – 6 грн.; головчастий Бразіліана (4,5 г) – 6 грн.; **пряно-ароматичні трави**: базилік зелений, дуже духмяний (4,5) – 6 грн.; базилік фіолетовий, ароматний (2,8 г) – 6 грн.; тим'ян (0,5 г) – 5 грн.; гарбуз Центнер, солодкий (3,5) – 6 грн.;

НОВЕ! Добрива для квітів та рослин фірми "Агресоль", Польща

Для красивоквітуючих рослин 200 г – 22 грн.

Рододендронів та азалій 200 г, на 30–35 рослин – 22 грн.

Гортензій 200 г – 22 грн.

Універсальний для декоративнолистяних кімнатних рослин 200 г – 22 грн.

Укорінювач для живців, насіння та рослин 250 г – 25 грн.

Добрива для підживлення кімнатних квітів та рослин (15 г) – 2 грн.

КНИГИ. Із серії **"Бібліотека квітникаря"**: "Троянди", "Паркові троянди", "Іриси", "Магнолії", "Клематиси", "Однорічні рослини", "Водойма в саду", "Ліани в саду", "Сукулентні рослини" (2 книги), "Квітник без шкідників та хвороб", "Нарциси", "Кімнатні рослини", "Рододендрони", "Вічнозелені рододендрони", "Бузок", "Дрібноцибулинні рослини", "Хризантеми", "Айстри", "Лілії", "Старовинні парки Київщини", "Старовинні парки Чернігівщини", "Тюльпани", "Хвойні дерева та кущі", "Розмноження хвойних рослин", "Дельфініум", "Пасифлора", "Жоржини", "Гемерокаліси". Ціна однієї книги – 2, 80 грн. "Глоксинії", "Сенполії" – 3,50 грн.; "Живоплоти, лабіринти, боскети" – 3 грн.; "Листопадні дерева, кущі, ліани" – 5 грн.

Із серії **"Виноградарство та виноробство"**: "Ода вину", "Поради майстра виноградарям-початківцям", "Операції на виноградному кущі", "Сорти винограду", "Виноград, вино. На здоровье", "Виноград на дачі", "Виноград на шатровій шпалері", "Виноград на присадибній і дачній ділянці". Ціна однієї книги – 2,50 грн.; "Образцовый виноградник" (2 книги) – по 3 грн.

З питань здоров'я: О. Світко "Рецепти здоров'я для кожної родини" – 3,50 грн.; "800 років рецептам здоров'я" – 2,50 грн., О. Світко "Рецепти здоров'я від Олени Світко" – 3 грн.; "Здоров'я з вулика" – 2,50 грн.; "Календар травника" – 2,50 грн.; "Травы в вашем доме" – 2,50 грн.; "Виноград, вино. На здоровье" – 2,50 грн., "Малюки від народження до року" – 2,50 грн.; "Не бійтеся дієти. Протисклеротична", "Не бійтеся дієти . Діабет" – по 2,50 грн.

Із серії **"Домашня ферма"**: "Кури", "Гуси", "Качки", "Індики", "Перепелиці", "Цесарки", "Кролі", "Вівці", "Нутрії". Ціна однієї книги – 2,50 грн.

Книги: "Вирощування саджанців. Поради початківцям", "Лимонник та актинідія", "Лимон у квартирі", "Малина", "Смородина, порічки", "Персик біля дому", "Суниця", "Кизил", "Айва", "Яблуня", "Черешня", "Пряно-лікарські рослини", "Біодинамічний календар", "Обліпиха", "Дичина під чарку", "Знай наших", "Три врожаї на рік", "Новосели на городі та в саду", "Захист саду", "Кухоль меду", "Прибуткова пасіка". Ціна однієї книги – 2,50 грн.; "100 пісень Вадима Крищенка" – 3 грн.; "Сонник" – 1 грн.; "Ремонтуємо самі" – 1 грн.; "Календар рибалки" – 1 грн.; "Груша", "Груша "Агротехніка" – 3 грн.; "Живоплоти, лабіринти, боскети" – 3 грн.; "Листопадні магнолії" – 20 грн.; "Власна оселя" – 15 грн.

Добірки журналів:

"Квіти України" – 2001–2004 рр., 8 прим. – 30 грн.; "Квіти України" – 2005 р., 6 прим. – 30 грн.; "Квіти України", 2006 р., 6 прим., № 5 – повнокольоровий, календар на 2007 р. – 35 грн.; "Дім, сад, город", 10 прим. – 18 грн.; "Чумацький шлях" та "Туризм сільський зелений (каталоги), 10 прим. – 18 грн.; "Будьмо здорові", 10 прим. – 15 грн.; "Пасіка", 10 прим. – 15 грн.; "Яблунька", 10 прим. – 18 грн.; "Розмальовки "Чарівна казка", 5 прим. – 5 грн. Спеціально для вас. Для бажаючих детальніше ознайомитись з журналами видавництва "Дім, сад, город" пропонуємо комплект з 10 різних видань. Комплект допоможе вам вибрати журнали для передплати. У кожному комплекті – подарунок. Ціна – 15 грн.

Книги: Н. Табунщиков "Цветы и творчеством. Руководство по флористике" – 55 грн.; Каталог І. Хороша "Іриси" – 10 грн.; каталог Л. Лихошви "Екзотика геснериевых", "Любимые фиалки" – по 10 грн.; В. Курбатов "Всеобщая история ландшафтного искусства" (Сады и парки мира), 735 стр. – 150 грн.; Макуни "Сенполии" – 35 грн.; "Постройки на приусадебном участке (веранды, беседки, летняя кухня, бассейн, мангал, пергола)" – 30 грн.; "Парники и теплицы" – 35 грн.; Хессайон "Все о комнатных растениях" – 38 грн.; "Все для сада своими руками" – 30 грн.; "Все о розах" – 65 грн.; Порубиновская "Пальмы" – 30 грн.; Календар на 2007 р. "Квіти України" (14 стор., повнокольоровий) – 4 грн.

Школа вишивання

Набори схем вишивок ікон (5 шт.)

1. Спас Нерукотворний, Микола Чудотворець, Божої Матері "Поклич на примирення", Божої Матері Почаївської, Образ Преподобної Богородиці "Знамення".

2. Спаситель у терновому вінку, Божої Матері Семистрільної, Божої Матері Скоропослушниці, Богородиці Казанської, Образ Преподобної Богородиці "Замилування".

3. Богородиці Тіверської, Божої Матері "Духмяний цвіт", Богородиці Козельщанської, Божої Матері "Неупиваемая чаша", Божої Матері "Справлення за загиблими".

4. Богородиці Скоропослушниці (варіант 2), Божої Матері Володимирської, Богородиці Донської, Святих Апостолів Петра та Павла, Святої мучениці Тетяни, Святої Анастасії (допомагає у шлюбі).

Набори схем рушників (по 5 шт.)

5. Весільних.
6. Подарункових.
7. Святкових.
8. **5 схем:** скатертин, серветка до Великодня, доріжка на стіл, чоловіча (хлоп'яча) сорочка з викройкою.
9. **5 схем картин з квітами**: троянди, соняшники, незабудки, маки, ромашки.
10. **5 схем натюрмортів** з фруктами та квітами (дуже красиві).
11. **5 схем красивих пейзажних картин.**
12. **НОВЕ! 5 схем різних звірів.**
13. **НОВЕ! 5 схем картин на біблійні сюжети.**

Ціна **наборів – 25 грн**.

Для тих, хто замовляє 3 набори, одна схема в подарунок.

Нитки для вишивання DMC та ANCHOR від 3 до 3,50 грн. за моток. Замовлення робити за номерами та назвою фірми. Мінімальне замовлення – 5 шт. Оптовим замовникам знижки (опт від 25 шт.).

Фурнітура для квіткового бізнесу та флористики:

стрічка декоративна шириною **2 см/100 м**, кольори різні – 10 грн.; блискуча (лазер), з золотими смужками різних кольорів – 12 грн.; в бобінах **1 см/100 м**, кольори різні з золотою смужкою – 12 грн.;

банти для декорування букетів та подарунків, 1 упаковка – 25 шт., кольори різні – 12 грн.;

пакети конусоподібні для упаковки квітів (метал + малюнок), 1 упаковка – 100 шт. – 30 грн.;

листи для обгортання квітів, букетів, 80 х 60 см з малюнком, 50 шт. – 30 грн.;

рулони 25 м, тоновані з каймою або малюнком – 30 грн.; лазер (10 м) – 28 грн.;

серветки для декорування букетів, діаметр 20 см, блискучі 1 упаковка – 100 шт. –12 грн.; діаметр 50 см, 100 шт., прозорі та блискучі – 30 грн.;

пакети для подарунків 100 шт., 25 х 40 см – 30 грн.

Нове! Сітка для декорування букетів, подарунків (9 м), різних кольорів – 30 грн.;

Флізілін (9 м), кольори різні – 30 грн.

Блискуча **декоративна присипка**, кольори різні, 1 упаковка – 10 грн.

Оаза для квіткових композицій – 6 грн.

Умови пересилки. Для оформлення замовлення необхідно написати потрібні вам набори та перелік. Витрати за пересилку фіксовані залежно від вартості замовлення. Розрахунки зроблені згідно з державними поштовими розцінками. Якщо вартість замовлення становить від 5 до 10 грн., то вартість пересилки + 6 грн.; 11–15 грн. + 6,50 грн.; 16–20 грн. + 7 грн.; 21–30 грн. + 8 грн.; 30–35 грн. + 9 грн.; 35–50 грн. + 12 грн.; 51–60 грн. + 15 грн.; 61–80 грн. + 20 грн., 80–100 грн. + 25 грн.

Гроші наперед і в конвертах не висилайте. Чітко пишіть повну адресу з новим індексом, прізвище, ім'я, по батькові.

Замовлення надсилайте на адресу:
п/с 208, ЦП "ДСГ", м. Київ – 2, 02002

Пропоную...

(Продовження. Початок на стор. 25)

...хризантеми карликові (70 сортів). Якість висока. Коренева система закрита. Ціна 10 грн. за саджанець, за опт (20 шт. і більше) – знижка 33%. Конверт із зворотною адресою – кольоровий каталог.

Галина Миролславівна Лесюк,
с. Гніздичів, Жидачівський р-н, Львівська обл., 81740,
тел. 8 (067) 907-64-87

...фуксії, глоксинії, абутилони, пахистахіс, якобінія, белапероне та інше. Конверт-каталог.

Алла Солодченко,
с. Нестерварка, Тульчинський р-н, Вінницька обл.,
тел. 8 (04335) 440-02

...голландські сорти лілій, цибулини та дітки. Нові сорти гладіолусів.

С.П. Крищенко,
бульв. Верховної Ради, 10, кв. 18, м. Київ, 02100

...живці надранньої великоквіткової ромашки, голландські сорти лілій, цибулини та дітки, вигоночні цибулини.

А.В. Притиковський,
вул. Проектна, 14, м. Чернігів, 14034

...багаторічники: гібіскуси, гліцинія, юка, мімоза холодостійка, калина бульденеж, гортензія.

Марія Григорівна Щербина,
а/с 27, вул. Князєва, 28/8, м. Татарбунари, Одеська обл., 68100

...живці, саджанці комплексностійких сортів винограду, великоплідні сорти суниці садової. Конверт – прайс-лист з сортами.

Ольга Вікторівна Пояреля,
пр. Дзержинського, 32, м. Донецьк, 83014,
тел. 8 (0622) 97-18-57, моб 8 (095) 380-82-62

картоплю сортів: Беллароза, Бернадетте, Червона рута, Скарб та інші. Суниці: Ольвія, Гігант Джорней, Машенька, Королева Єлизавета, Солодкий Чарлі та інші. Смородину: Краса Львова, Ювілейна Копаня, Черешнева, Екзотика й інші. Конверт–каталог.

Станіслав Антонович Кусторовський,
вул. К. Маркса, 24, кв. 21, м. Шепетівка,
Хмельницька обл., 30400, тел. 8 (03840) 54-55-9

...корейські поросята.

Дніпропетровська обл.,
тел. 8 (067) 963-30-51

...тюльпани, гладіолуси, горіх Ідеал. Конверт–каталог.

Є.І. Вакулін,
с. Голубівка, Новомосковський р-н, Дніпропетровська обл., 51230

..кращі на зріз лілії, бахромчасті тюльпани.

Євген Скобля,
вул. Милятинська, 3-а, кв. 1, м. Львів, 79024

...саджанці і насіння звичайних, нових, рідкісних культур та квітів з власної колекції, понад 800 найменувань. Конверт з марками на 1 грн. – об'ємний каталог.

О.І. Джус,
с. Малі Крушлинці, Вінницький р-н, Вінницька обл., 23242

...конструкції саморобних картоплекопачів (8 грн.) і міні-молотарки для покосів зернових.

А/с 4, м. Тараща, Київська обл., 09500

...насіння айстр, дрібноквіткові хризантеми, лілії, різні багаторічники. Конверт–каталог.

Іван Іванович Васюта,
с. Зачепилівка, Новосанжарський р-н, Полтавська обл., 39300

...нові великоплідні сорти малини: Сіреневий туман, Ізобільна; ремонтантні: Геракл, Калашнік та інші.

М.Н. Макаренко,
С. Любомирка, Олександрівський р-н,
Кіровоградська обл., 27316

...корейські поросята недорого.

Черкаська обл., тел. 8 (097) 84-98-211

...міні-піги.

Черкаська обл., тел. 8 (097) 74-82-011

...дешево. Цибулини тюльпанів голландської селекції різних кольорів. Вигонка.

Сергій Лукич Васильєв,
с. Лозанівка, Приморський р-н, Запорізька обл., 72151

...травоїдних поросят породи мангал.

Одеська обл.,
тел. 8 (096) 296-61-16

...недорого. Перспективні, холодостійкі помідори (70); перець (9), полуницю-шпинат, кавові боби, вігну (3), морозостійкий виноград (15), лимонник, тархун, малину (5), інше...

В.І. Никитенко,
вул. Шевченка, 34, кв. 9, м. Тетіїв, Київська обл., 09800

...женьшень, банан, кавове дерево, апельсин, мандарин, лимон, наранхілу, фейхоа, мурайя, араукарію, йошту, інжир, лавровишню, магонію, лавр, вейгелу. Чайний, кефірний гриб, морський рис, садові гриби на різні смаки, сухі лікарські трави, червоний каліфорнійський черв'як. Біоглобін, Байкал, Марс, Сяйво. Плоскорізи Фокіна – сталь А-65-СД диски.

Борис Олександрович Карпич,
а/с 32, м. Харків, 61052

...чистопородних мангал і корейських поросят.

м. Кривий Ріг,
тел. 8 (066) 333-15-60

...тюльпани, лілії, гладіолуси. Конверт–каталог.

В.Н. Шаповалова,
вул. 2 Краснознаменна, 10, кв. 28, Луганськ, 91029

...чорниця деревоподібна (12 сортів), гібридні актинідії (8), будлеї (8), вейгели (10), дейції (5), гібіскуси махрові золотисті (3), гейхери (20), декоративні трави (10) та багато ін.. Конверт із зворотною адресою – каталог.

Марія Іванівна Теребич,
с. Хоросниця, Мостиський р-н, Львівська обл., 81331,
тел. 8 (097) 586-77-95, 8 (050) 981-68-09

...великий вибір екзотичних рослин для відкритого ґрунту. Конверт–каталог.

Ярослав Дмитрович Гандзій,
с. Гніздичів, Жидачівський р-н, Львівська обл., 81740,
тел. 8 (067) 926-19-48

...післяплатою цибулини та дітки тюльпанів, нарциси, гіацинти, лілії. Конверт – каталог.

В.В. Трепачко,
вул. Нагірна, 29, смт Талалаївка,Чернігівська обл., 17200

...недорого. Тюльпани (60). Початківцям передбачені знижки, замовляйте спецкаталог. Малину великоплідну (12), ожину (2). Конверт – каталог.

Г.М. Караваєв,
вул. Батюка, 68–80, м. Слов'янськ, Донецька обл., 84116

...шиншили дорослі і молодняк.

смт Голованівськ,
тел. 8 (050) 98-205-90

...агроном-виноградар пропонує саджанці, чубуки комплексностійких сортів винограду. Опт. Каталог.

Е.М. Олефір,
вул. Авраменка, 18-84, м. Запоріжжя, 69120,
тел. 8 (0612) 67-49-53, моб. 8 (066) 772-58-89
Olefir@ukr.net

...корейські свині-молодняк та поросні свиноматки.

м. Ставище, Київська обл.,
тел. 8 (0264) 5-42-26; 8 (096) 314-64-96

...корейські свині, молодняк та поросні свиноматки. Великий вибір.

м. Васильків, Київська обл.,
тел. 8 (271) 2-14-81, 8 (066) 753-21-19

...лілії, гладіолуси, тюльпани, нарциси, клематиси – сучасні сорти для зрізу та квітників. Низькі ціни, безкоштовні інструкції, консультації. Каталог – у вашому конверті.

Галина Миколаївна Дейцева,
а/с 33, м. Кременчук, Полтавська обл., 39608,
тел. 8 (05366) 6-89-51

...міні-піги до 15 кг, в'єтнамські травоїдні м'ясні свині трьох різних ліній.

Києво-Святошинський р-н,
тел. 8 (050) 380-96-57; 8 (050) 442-98-57

...троянди, тюльпани, нарциси. Конверт – кольоровий каталог.

Поліна Олександрівна Козлова,
вул. Свідерського, 45, м. Бахчисарай, Крим, 98403,
тел. 8 (06554) 4-22-77, 4-43-98

...саджанці троянд усіх видів цілорічно (понад 300 сортів). Сіянці шипшини, живці.

Микола Васильович Громлюк,
с. Кірове, Комінтернівський р-н, Одеська обл., 67520,
тел. 8 (04855) 6-62-31, 8 (097) 275-24-22

...сортові тюльпани, гіацинти, крокуси, нарциси на вигонку і озеленення. Конверт – каталог.

Л.В. Петрусенко-Касьянова,
вул. Шевченка, 77, смт Голоби, Волинська обл., 45070

...високоврожайну смачну картоплю. Супереліта.

Володимир Іванович Петренко,
с. Березова Лука, Гадяцький р-н, Полтавська обл., 37342,
тел. 8 (067) 707-37-40

...новинки хризантем! На осінь маточники: великоквіткової на зріз, мультифлора, голландської гіллячкової, корейської зимуючої та ін. Конверт – каталог.

Л.В. Петрусенко-Касьянова,
вул. Шевченка, 77, смт Голоби, Волинська обл., 45070

...корейські поросята, свиноматки, кнури.

Вінницька обл.,
тел. 8(097) 297-53-23

...саджанці великоплідних ягідних культур (понад 150 сортів): малина (Геракл, Недосяжна, Крепиш...), смородина чорна, червона, біла (Екзотика, Краса Львова, Селеченська 2...), аґрус (безколючковий). суниці (Ольвія, Присвята...). Фундук (10).

А.Д. Драганов,
вул. К. Маркса, 34, смт Вільшанка,
Кіровоградська обл., 26600,
тел. 8 (066) 354-01-54

...велику колекцію новітніх сортів картоплі світової селекції. Найвищі репродукції, розмноження на півночі України. Посилки 6–10 кг. Конверт – каталог.

Костянтин Юрійович Давидовський,
просп. Корольова, 2-в, кв. 64, м. Київ, 03134,
тел. 8 (044) 402-58-00, 8 (066) 212-99-70

...саджанці щорічно. Плодові, ягідні, виноград, троянди. Конверт – каталог.

Володимир Антонович Максименко,
вул. Піонерська, 27, м. Кам`янка, Черкаська обл., 20800,
сайт: www.sadite-sad.ho.com.ua,
тел. 8 (097) 787-33-74

...в`єтнамські травоїдні поросята, поросні свиноматки.

Людмила,
с. Пухівка, Броварський р-н, Київська обл.,
тел. 8 (04494) 2-62-00, 8 (066) 290-19-51

...50 бджолосімей та молодняк свиней мангалиця, п'єтрена і дорослих кнурів.

Анатолій,
тел. 8 (098) 600-75-07

...гуртом та вроздріб широкий асортимент саджанців плодово-ягідних та декоративних культур у контейнерах – на місці, з відкритою кореневою системою – поштою. Троянди, клематиси, каприфоль, вейгели та багато іншого. Ціни доступні, існують знижки. Висилаємо каталог у підписаному вами конверті.

Тетяна та Андрій Левицькі,
вул. Корольова, 56-в, м. Вінниця, 21008,
тел.8(0432)43-70-11

...саджанці та чубуки новітніх комплексностійких сортів винограду, смородини, агрусу, малини. Новинки селекції.

Володимир Аполлінарійович Шпак,
вул.60 років Жовтня, 55-а, м. Карлівка, Полтавська обл., 39500

...троянди, тюльпани, нарциси, іриси. Конверт – каталог.

Надія Петрівна Кормиленко,
вул. Свідерського, 43, м. Бахчисарай, Крим, 98403

...незвичайні сорти картоплі вітчизняної та зарубіжної селекції – до 3 кг у кущі. Каталог у вашому конверті.

Валентина Миколаївна Симоненко,
с. Короп'є, Козелецький р-н, Чернігівська обл.,17022,
тел. 8(066) 344-45-00

...чистокровні корейські поросята. Можлива доставка.

Тел. 8(095) 888-54-13

...квіти(600): грунтопокривні,цибулинні, лілії, іриси, лілійники, хризантеми, хости, кімнатні та ін. Ягідники (100): смородину, малину, садову суницю та ін.

Валентина Григорівна Орист,
с. Вікторія, Пирятинський р-н, Полтавська обл., 37044

Захистіть виноград від шкідників і хвороб!

(Продовження. Початок на с.16)

Первинне зараження мільдью відбувається через минулорічні уражені листки і ягоди, на яких зимують збудники захворювання. Коли температура на поверхні ґрунту близько +11°С і йде дощ, це найсприятливіші умови для спалаху та поширення мільдью.

Заходи боротьби. Восени на винограднику слід ретельно прибирати і знищувати обпале листя та хворі ягоди. Одночасно з підв'язуванням пагонів на кущах винограду необхідно їх пасинкувати. За 5–7 днів до цвітіння радимо обприскати кущі ридомілом з додаванням препаратів топаз або ТІЛТ-250. До розчину можна додати моносульфаткалію (60 г на 10 л води), 30 г карбаміду, міком та моноцитофіт.

Кеша-1

Замість препаратів ридоміл, топаз або ТІЛТ-250 можна застосувати квадріс або стробі, додаючи до них моносульфаткалію, 30 г карбаміду, міком, моноцитофіт.

Щодо докладнішої характеристики вищеперелічених препаратів, то слід зазначити, що квадріс – це системний захисний препарат, який можна застосовувати проти мільдью, чорної плямистості, оїдіуму та сірої гнилі. Обприскують ним кущі винограду не пізніше, як за 25 днів до збирання врожаю.

Ридоміл – середньотоксичний системний захисний і лікувальний препарат проти мільдью та чорної плямистості, яким обробляють кущі не пізніше, як за 30 днів до збирання врожаю. Стробі – малотоксичний системний захисний препарат проти оїдіуму та мільдью. Топаз – середньотоксичний системний захисний препарат проти оїдіуму, яким можна обприскувати кущі за 20 днів до збирання врожаю. ТІЛТ-250 – системний препарат проти оїдіуму.

Вікторія

Оїдіум

Оїдіум – один із видів борошнистої роси. Це інфекційне грибне захворювання винограду, яке уражує всі зелені частини рослини – пагони, листки, гребені грон, ягоди, частково або повністю вкриваючи їх білим, а згодом сіро-білим попелястим нальотом.

За шкодочинністю оїдіум стоїть на другому місці після мільдью, завдаючи виноградарям великих збитків.

Навесні вогнища захворювання з'являються на пагонах, які виросли з бруньок, уражених оїдіумом минулого року. Такі пагони мають укорочені недорозвинені міжвузля. Згодом на них з'являється сірий наліт, під яким утворюються плями. Поступово ці плями темнішають і їх можна виявити після здерев'яніння лоз.

Шкодочинність захворювання підвищується внаслідок того, що його збудник проникає в бруньки під час їхнього формування і зимує в лозах винограду. На листках оїдіум з'являється у вигляді сірих плям, розташованих з верхнього боку, а за сильного ураження – і з нижнього. Завбільшки вони бувають від 2–3 мм до 1 см у діаметрі. Поступово листки зморщуються, а їхні краї загинаються догори.

Поширенню хвороби сприяє підвищена вологість повітря. Так, після дощу, коли вологість повітря підвищується, пагони та листки винограду вкриваються білим борошнистим нальотом міцелію. За сильного розвитку хвороби ще на початку вегетації винограду ягоди перестають рости, засихають на кущах і не обпадають. Під час вологої погоди за температури плюс 22–25°С грона на кущах винограду можуть бути повністю уражені оїдіумом. Якщо ж захворювання з'явилося пізніше, то ягоди ростуть і розвиваються, але потім вони розтріскуються і можна побачити їхнє насіння.

Як зазначалося вище, виникненню захворювання сприяє спекотна погода, коли температура понад +25°С, а також дощі й рясні вранішні роси.

Заходи боротьби. Восени слід обприскати кущі фунгіцидом викорінюючої дії. Наступного року навесні обов'язково слід продовжити боротьбу з оїдіумом на винограднику. Зокрема в травні, коли на молодих пагонах з'явиться по 5 листочків, обприскати кущі системними препаратами вектра, топаз, стробі, додаючи до них колоїдну сірку – 100 г на 10 л води. Добираючи препарати для обробки кущів винограду, потрібно враховувати, що препарати, які містять мідь, для боротьби з оїдіумом малоефективні.

Антракноз

Антракноз – доволі поширене грибне захворювання, яке уражує тільки молоді зелені пагони винограду. На листках винограду з'являються невеликі світло-сірі крапки-плями, які поступово збільшуються і набувають бурого забарвлення. Сірувато-білі серединки цих плям висихають і випадають, залишаючи отвори неправильної форми.

Хворі на антракноз листки усі в дірках, суцвіття вражуються під час цвітіння, ягоди після захворювання чорніють і засихають. За сильнішого розвитку антракноз може повністю знищити врожай.

Гриб міцелію зимує в уражених пагонах – у вічках або в глибині виразок. Слід зазначити, що первинне ураження молодих пагонів антракнозом відбувається ще до появи на виноградниках мільдью – коли їхній приріст становить лише 6–9 см.

Заходи боротьби. Якщо минулого року виноград хворів на антракноз, то необхідно виконати профілактичне обприскування кущів. Роблять його, коли пагони сягатимуть довжини 6–9 см.

Нагадаємо, що не слід забувати про виконання обов'язкових зелених операцій на кущах, які сприятимуть боротьбі із захворюванням, – пасинкування, проріджування, видалення слабких пагонів та своєчасне підв'язування лоз.

Уражені антракнозом листки, грона і пагони видаляють і спалюють, заготовляти їх не можна.

Щоб позбутися антракнозу, відразу після розпускання бруньок обприскують кущі, застосовуючи бордоську суміш або інші препарати (хлорокис міді, фталан, цинеб, полікарбацин, купрозан). У подальшому виконують ті ж самі заходи боротьби, що і за ураження виноградника мільдью.

Виноградний кліщ

Виноградний кліщ – це мікроскопічний шкідник, який оселяється на листках винограду. Ступінь пошкодження кущів кліщем не однакова, до того ж він "полюбляє" не всі сорти.

На верхньому боці пошкоджених листків з'являються здуття червонуватого і зеленуватого кольору. Знизу на листках на місці цих здуттів утворюються ямки-западини з повстяним нальотом, густо вкритим волосинками білого, а згодом червонувато-бурого кольору. За сильного пошкодження кліщем листя на кущах дрібнішає.

Пошкодження грон винограду носить серйозніший характер, бо за таких обставин можуть бути уражені тичинки, оцвітина й зав'язь. Пошкоджені квітки не розвиваються і згодом обсипаються.

Виноградний кліщ дуже малий за розмірами, тому помітити його неозброєним оком практично неможливо. Дорослих шкідників можна побачити тільки через лупу з десятиразовим збільшенням.

Заходи боротьби. За появи на листках винограду ознак пошкодження виноградним кліщем – горбочків (здуттів) потрібно обприскати кущі препаратами арріво, матч, антикліщ згідно з інструкціями щодо їхнього застосування. Можна також додати до розчину колоїдну або садову сірку – 100 г на 10 л води.

До розпускання бруньок на винограднику виконують профілактичне обприскування препаратом 30В, а також застосовують механічні заходи боротьби з шкідником.

Починаючи з серпня, на кущах обов'язково прищипують верхівки пагонів і видаляють пасинки, бо виноградний кліщ любить молоді листочки винограду.

Б.К. Гранковський, В.Б. Гранковський,
вул. Чайковського, 23, кв. 53,
м. Артемівськ, Донецька обл., 84506

Іноді квітникарям потрібно швидко розмножити сорт гладіолусів за недостатньої кількості садивного матеріалу. Наприклад: ми придбали 1–2 бульбоцибулини дуже дефіцитного та дорогого сорту. Можна їх висадити і сподіватися, що будь-які шкідники (ведмедики, дротяники, хрущі) їх не загублять, дочекатися осені, зібрати дітки – бульбобруньки, щоб у наступному сезоні з них виростити бульбоцибулини. Може бути, що восени при викопуванні у нас буде не одна, а дві або й більше замінних бульбоцибулин. Деякі сорти із однієї висадженої бульбоцибулини дають до п'яти квітконосів і відповідну кількість нових бульбоцибулин. Чим більше квітконосів та замінних бульбоцибулин матиме рослина, тим гірше цвістиме і менше утвориться бульбобруньок (діток). Бульбоцибулини всіх сортів мають по кілька бічних, так званих сплячих бруньок (теоретично – кожна спляча брунька може дати життя новій рослині), але проростає найчастіше тільки верхівкова брунька. На практиці потрібно нейтралізувати домінуючий вплив (так зване апікальне домінування) верхівкової бруньки і стимулювати проростання бічних (пазушних, сплячих) бруньок.

Гладіолуси

Існує **декілька способів** отримати більшу кількість бульбоцибулин, ніж за звичайного висаджування:

– можна ***висадити*** бульбоцибулини ***боком або догори денцем***. У такому випадку пазушні бруньки розмістяться на одному рівні або вище, більш поверхнево, ніж верхівкова брунька, яка втратить своє верхнє положення. Ми таким прийомом примушуємо рослину рівномірніше розподіляти надходження гормонів росту та поживних речовин до всіх бруньок. Пазушні бруньки почнуть пробуджуватися і рости. Висаджувати бажано в ранні строки до проростання бруньок, або до самого висаджування зберігати бульбоцибулини в положенні догори денцем. Вплив на рослину цього способу схожий з тим результатом, що отримують виноградарі при підв'язуванні лози у горизонтальному положенні;

– перед висаджуванням можна видалити – ***вирізати центральну (верхівкову) бруньку***, щоб стимулювати пробудження пазушних бруньок (фото 3, б);

– але найефективнішим та найпоширенішим способом залишається ***поділ бульбоцибулин*** гладіолусів. Він дає змогу отримати стільки нових рослин, скільки бруньок матиме материнська бульбоцибулина. Роздільне висаджування часток бульбоцибулини забезпечує достатню площу живлення та кращі умови розвитку для кожної рослини і усуває негативний вплив ростучих близько одна від одної рослин, що є серйозною вадою першого і другого способів.

Що лежить в основі цього способу? Те, що бульбоцибулина гладіолуса є одним з типів *видозміненого стебла*. Бульби, цибулини, кореневища, вусики (суниця) та паростки також є видозміненим стеблом і з бульбоцибулинами їх об'єднує наявність усіх ознак звичайного стебла, тобто вони мають спільну з ним будову: наявність власне стебла з верхівковою точкою росту і листками, розташованими по спіралі (почергово або супротивно), які несуть у своїх пазухах бруньки.

Видозмінене стебло є органом, що слугує для накопичення запасних поживних речовин, необхідних рослині, щоб пережити стан спокою нерідко бере участь у розмноженні та поширенні рослин. Але для цибулин (лілея, тюль-

поділом бульбоцибулин

пан, цибуля ріпчаста, нарцис, гіацинт тощо) характерною є наявність більшої або меншої кількості запасаючих лусок (це видозмінене листя). В лусках зберігається запас поживних речовин, гормонів, ферментів. А зимуючі бічні бруньки знаходяться біля основи лусок, тобто в пазухах видозмінених листків. Це місце прикріплювання лусок до власне стебла цибулини (фактично до денця).

При загибелі, пошкодженні центральної точки росту проростають пазушні бруньки біля основи лусок. На цій властивості цибулини засновано розмноження нарцисів, гіацинтів, пролісків, тюльпанів шляхом вирізування або надрізування денця цибулинки.

Лілеї розмножують лусочками, на котрих після відокремлення від материнської цибулини утворюються молоді цибулинки.

Але у гладіолуса запасаючих лусок немає. Бруньки у нього розміщені на поверхні бульбоцибулини (фото 1, 2).

За своєю будовою бульбоцибулина гладіолуса – це сильно вкорочена та потовщена

нижня частина стебла. У центральній частині розташовані судинно-волокнисті пучки, які зв'язують між собою всі бруньки та коріння, що ростуть, та постачають їх поживними речовинами. Зовнішня частина бульбоцибулини складається з паренхімної тканини, що містить запасні поживні речовини (рис. 2).

Бульбоцибулина гладіолуса поєднує у собі ознаки як бульби, так і цибулини. Заради справедливості потрібно визнати, що для квітникаря мають практичне значення ознаки, спільні з бульбою (це – внутрішня будова). А зовнішні ознаки, спільні з цибулиною (денце, покривні лусочки, правильна округла форма), для нас мають другорядне, теоретичне значення.

Можливо, праві ті автори, котрі застосовують щодо бульбоцибулин назву бульбостебло, наприклад у книзі "Гладіолуси", Б.Г. Лісянський, Г.Г. Ладигіна (Москва, Астрель, АСТ, 2001 р.). Але в повсякденній практиці квітникарі частіше зустрічаються зі звичною назвою – бульбоцибулина. Все ж

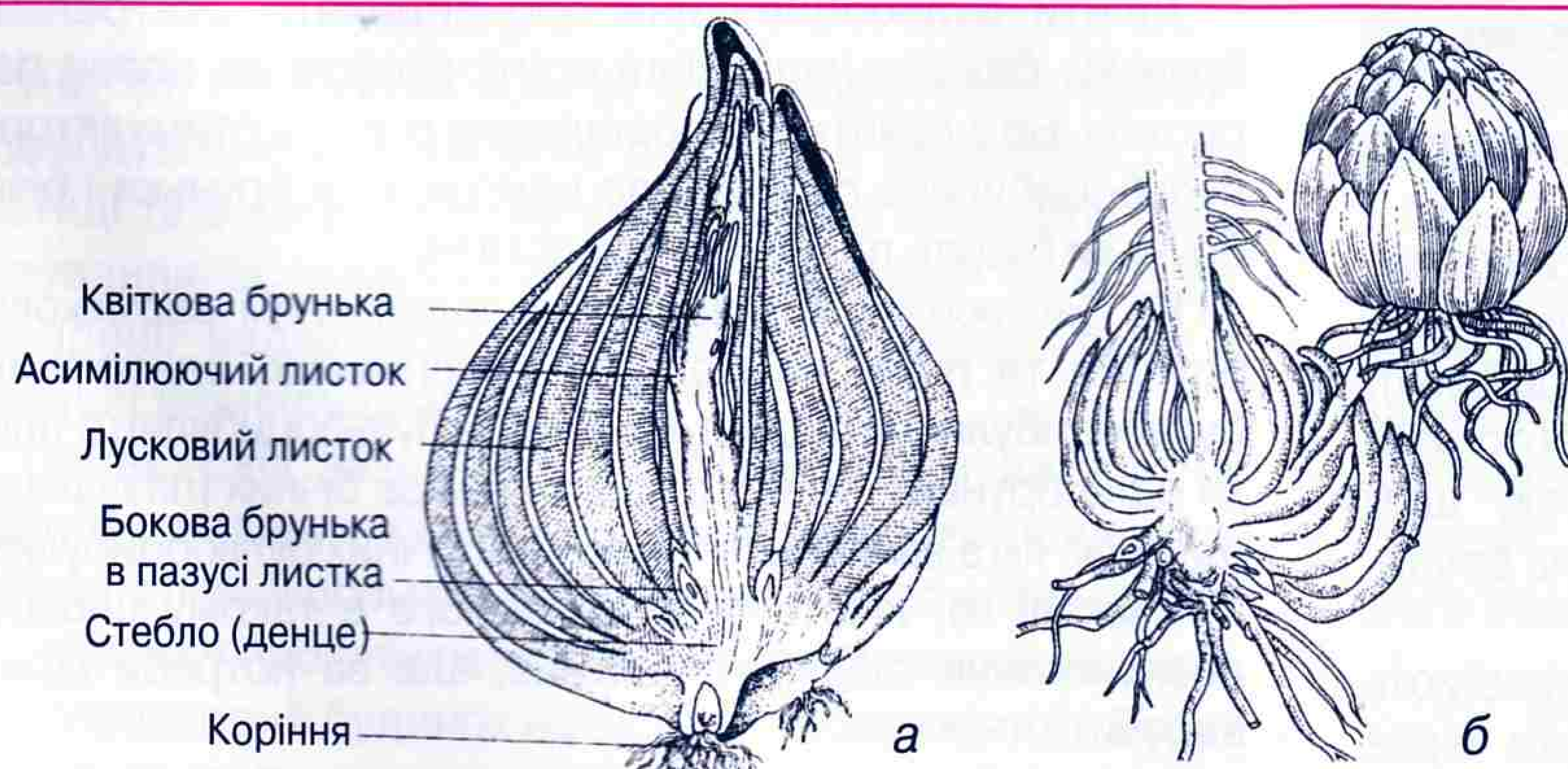

Рис. 1.
Будова цибулини: а – плівкові цибулини (нарцис, тюльпан, гіацинт, цибуля ріпчаста); б – черепитчасті цибулини (лілія, рябчик)

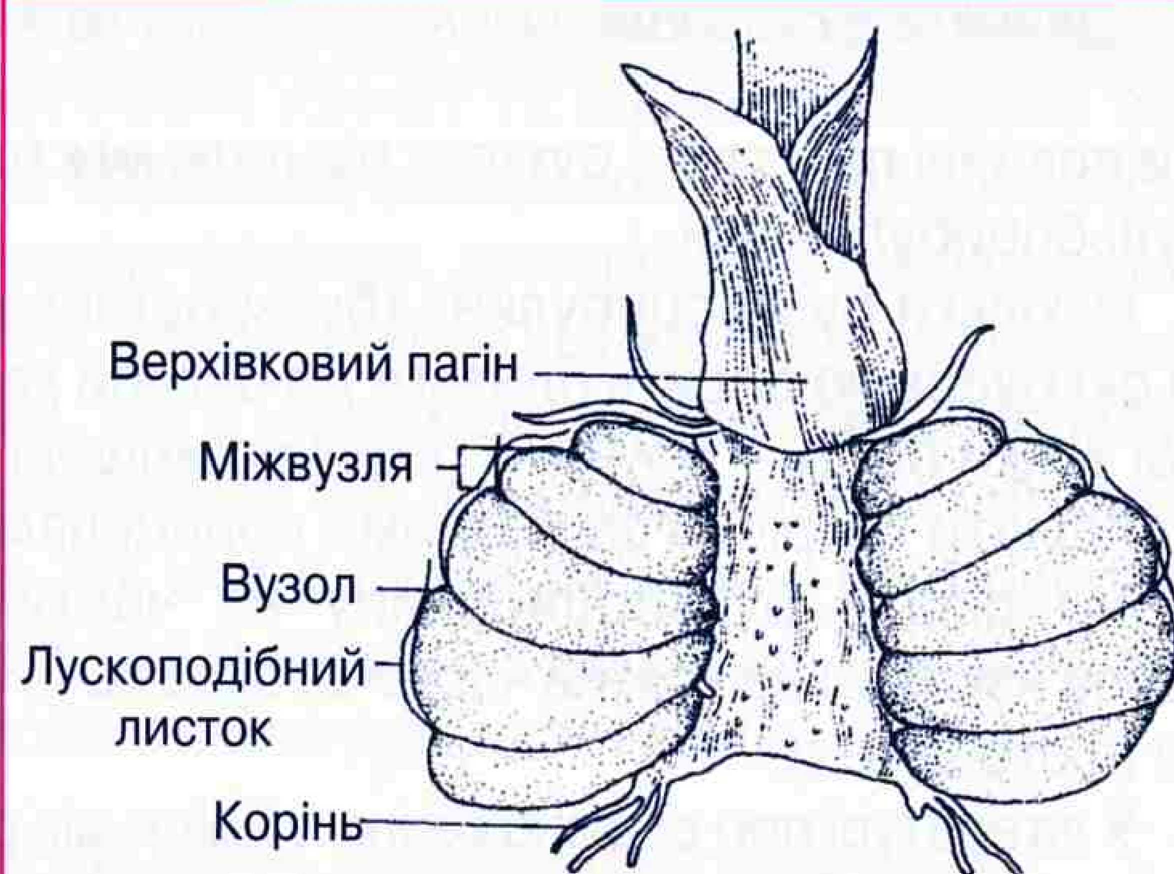

Рис. 2.
Будова бульбоцибулини гладіолуса

Фото 1.
а – центральна брунька; б – пазушні бруньки

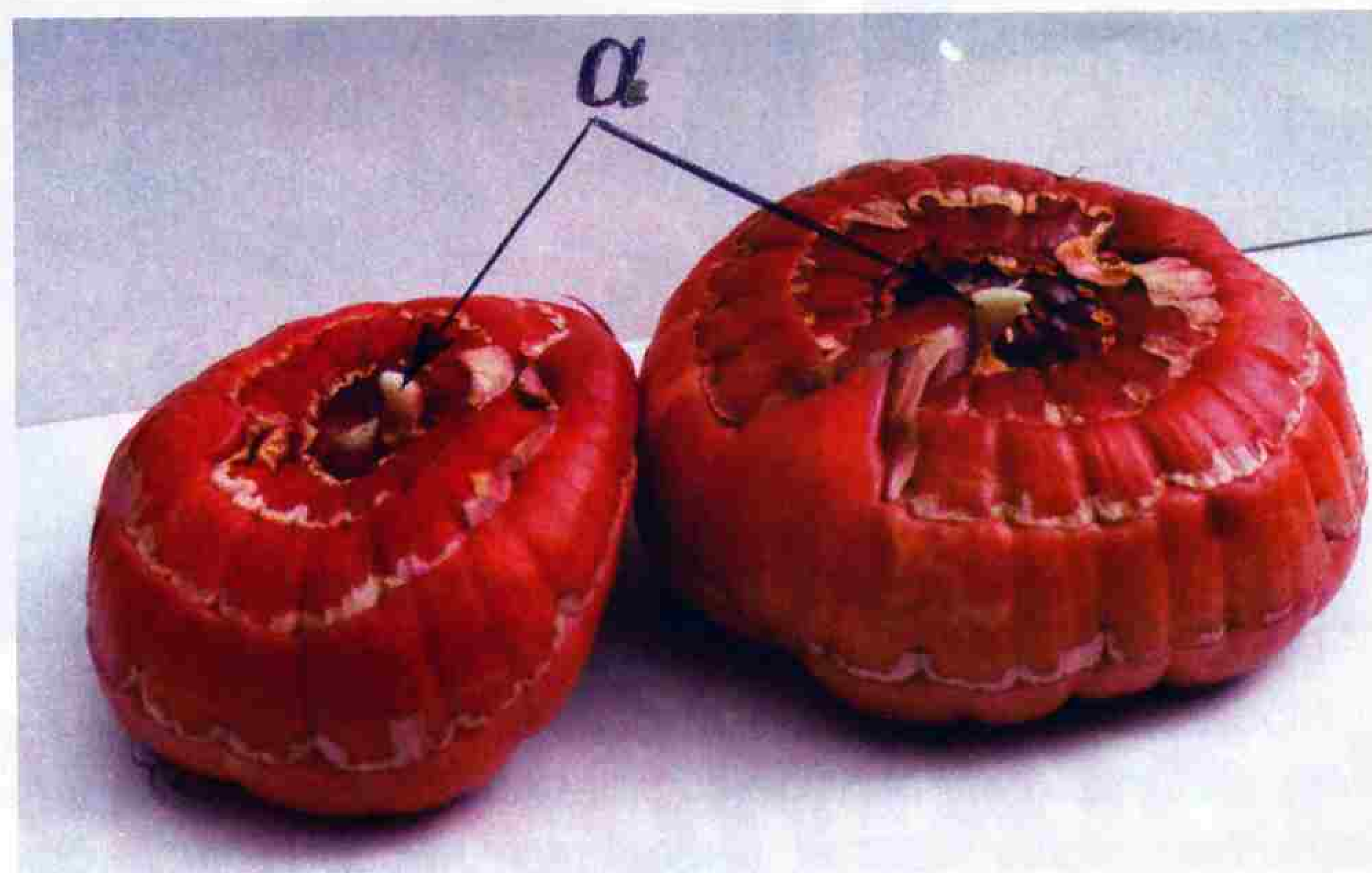

Фото 2.
а – проросла центральна брунька

Фото 3.
Розмноження гладіолуса видаленням центральної бруньки та поділом бульбоцибулин.
а – бульбоцибулина з пророслою центральною брунькою (для поділу малопридатна, краще висаджувати на бік або догори денцем); б – бульбоцибулини з видаленими центральними бруньками (до проростання); в – частки бульбоцибулин, розрізаних навпіл через денце та більші частки бульбоцибулин, поділених на 4 і 5 частин з денцем; г – маленькі частки (з бічною брунькою та без ділянки денця) від бульбоцибулин, поділених на 4 і 5 частин.

ми повинні пам'ятати суттєву різницю між цибулинами та бульбоцибулинами.

Оскільки бульбоцибулина (бульбостебло) за внутрішньою будовою досить близька до бульби картоплі (у котрої точки росту – бруньки також розміщені на поверхні), то і ділити потрібно за схожими принципами. Тобто потрібно різати бульбоцибулину на частини так, щоб (обов'язково!) на кожній часточці була хоча б одна брунька (фото 3, в, г).

У літературі про розмноження гладіолусів рекомендують при поділі цибулин розрізи обов'язково проводити через денце (фото 3, в). Це кращий варіант, коли кожна частина буде мати кореневі горбики, розміщені по краю денця, з яких швидко розвинеться коріння. Але, якщо ви розріжете бульбоцибулину таким чином, що деякі частинки (з брунькою!) не будуть мати ділянки денця (фото 3, г), – це не біда. Такі частини за своєю будовою близькі до одновічкових стеблових живців (мають бруньку, частину стебла з судинною системою та паренхіматозну тканину з запасами поживних речовин). Адже розмножують живцюванням виноград, троянди, смородину та інші плодові, ягідні, декоративні культури. І частки гладіолуса (без ділянки денця) також вкорінюються, але для цього потрібно буде мати гарні умови для вкорінення, та більше часу, ніж для часток з ділянкою денця. Таке розмноження ще подібне до розмноження картоплі вічками (з маленькою часткою бульби або лушпиння). Але брунька (вічко) картоплі вкорінюється швидше, адже проростає брунька відразу зі своїм корінням, а паросток гладіолуса живиться запасами частки бульбоцибулини аж доки з судин частки бульбобруньки не відростуть корінці.

Тому для доброго вкорінення та розвитку гладіолусів з часток бульбоцибулин необхідно забезпечити належні умови зволоження, живлення, особливо бажані обробки мікроелементами та стимуляторами вкорінення.

Практичні поради:

1. Для поділу бульбоцибулин потрібен тонкий, гострий ніж.

2. Після поділу кожної бульбоцибулини ніж обробляють спиртом або іншим антисептиком.

3. Поверхню зрізів обробляють порошком одного з фунгіцидних матеріалів:

деревне вугілля, крейда, порівну вугілля + крейда, порівну вугілля + сірка, деревний попіл, зрізи можна потерти розрізаним зубчиком часнику.

4. Якщо перед поділом бульбоцибулини не оброблялись стимуляторами, то до порошку фунгіцидного матеріалу бажано додати порошкові стимулятори.

5. Після обробки зрізів частки бульбоцибулин висаджують у вологу землю (дрібні частки бажано на окремій ділянці). Глибина садіння залежить від розміру часток, – від 5 до 10 см, тобто так, як і для малих та середніх бульбоцибулин.

6. Насадження бажано вкрити плівкою. Після появи сходів плівку потрібно розрізати над рядами для виходу паростків, а у міжряддях укріпити і залишити для мульчування. Великі частки я висаджую разом з цілими бульбоцибулинами і плівкою не вкриваю.

А далі – звичайний догляд (з великих часток отримуємо нормальну продукцію на зріз, на малих частках суцвіття виламуємо для кращого росту молодої бульбоцибулини), а восени викопуємо розмножений матеріал.

Необхідно пам'ятати!

Ділити бульбоцибулини або видаляти центральну бруньку, бажано наприкінці стану спокою до появи паростків. Бо з початком проростання ростові стимулятори бульбоцибулина спрямує до центральної бруньки і бічні бруньки будуть повільно проростати.

Не застосовують прийоми з видаленням верхівкової бруньки та поділ на молодих (ювенільних, однорічних) бульбоцибулинах гладіолуса. У таких бульбоцибулин є тільки одна брунька – центральна та немає бічних (пазушних) бруньок, які з'являються тільки у дворічних бульбоцибулин.

Взагалі то, нічого суперскладного в такому способі розмноження гладіолусів немає, але за потреби може виручити.

Я. Р. Себало,
вул. Героїв Сталінграда, буд. 6, кв. 12,
м. Запоріжжя, 69095, тел. 8-067-9357045

Авторський проект

ДУЖЕ КОМПАКТНИЙ ТА ІНДИВІДУАЛЬНИЙ...

Загальна площа – 389 м². Житлова площа – 201,3 м². Кількість житлових кімнат – 8. Кількість поверхів – 3.

Є така відома народна приказка: "Який господар, така й хата". Інакше кажучи, будинок і подвір'я – це візитна картка господаря. І від того, як він їх побудує й облаштує, залежатиме і життя в новому домі, і ставлення сусідів, і, зрештою, родинне щастя.

Отож, для тих, хто хоче, щоб їхня оселя та її подвір'я мали естетичний і неповторний вигляд, пропонуємо авторський проект індивідуального житлового будинку.

Місця вистачить усім

Автори поставили собі за мету підготувати проект індивідуального житлового будинку в органічній стилістиці та з дотриманням відповідного принципу проектування зсередини–назовні, внаслідок чого було створено надзвичайно компактний будинок, який є справді індивідуальним.

Однак, слід зазначити, що поняття компактності в даному випадку вжито щодо планувального принципу, а не загальних розмірів оселі. Адже під час детальнішого розгляду проекту перед нами постає доволі великий триповерховий будинок на вісім житлових кімнат. Безумовно, така оселя може забезпечити потреби не лише великої родини – тут також достатньо місця для тимчасового проживання певної кількості гостей.

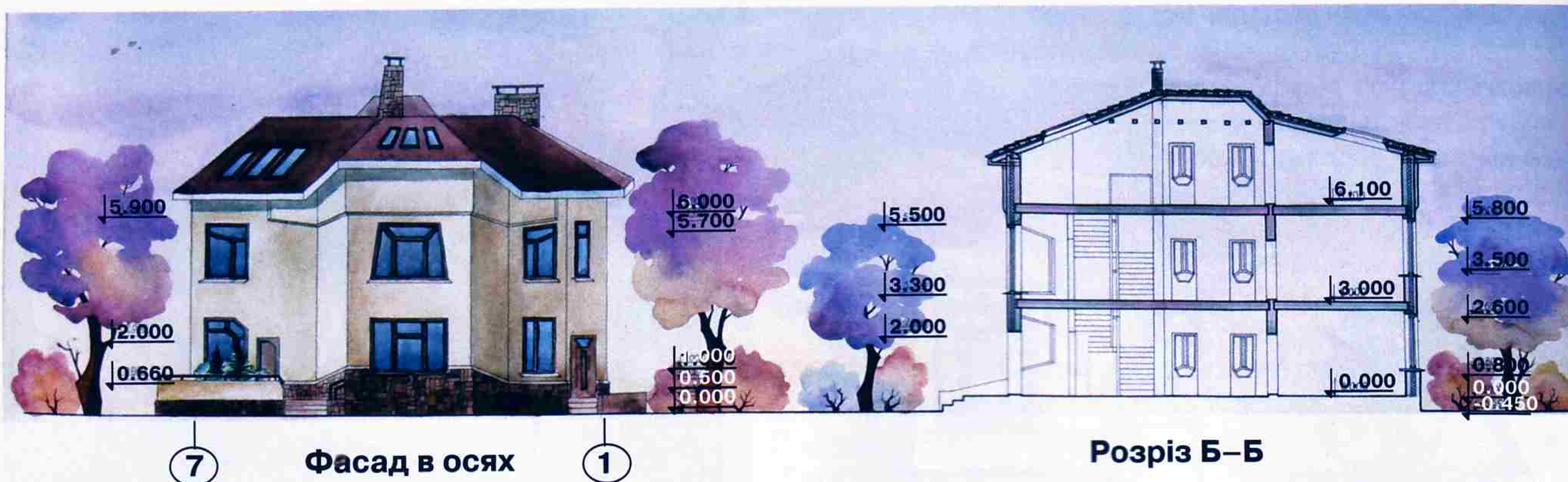
Сучасна альтернатива традиційності

План будинку добре продуманий. Кожне його приміщення має власну конфігурацію. Однак загальне об'ємно-планувальне вирішення цієї оселі вирізняється абсолютною єдністю. Таке планування є сучасною альтернативою прямокутно-чарунковій організації житлового простору, яку чимало майбутніх забудовників відкидають через звичну традиційність і навіть певну заяложеність. Сприйняття ж оригінальних за формою житлових кімнат та інших приміщень будинку створює враження невпинного "руху" простору.

За твердженням фахівців, для свідомості людини таке нетрадиційне, "нерегулярне" оточення – це природне середовище, що є найкомфортнішим для її перебування. Підтвердженням цієї думки може бути і той факт, що людина не так уже й давно мешкає у прямокутних "боксах", які зручно й швидко будуються, але здебільшого мають доволі гнітючий і незатишний вигляд.

Мансарда – це асиметрично ограновані діаманти

Чи не найбільше у проекті цього будинку вражають мансардні приміщення. Якщо піднятися зручними

7 **Фасад в осях** 1

Розріз Б–Б

План першого поверху

Експлікація до першого поверху:

1 – тамбур (6 м²);
2 – передпокій (26,8 м²);
3 – котельня (5 м²);
4 – комора (3,6 м²);
5 – кухня (16,5 м²);
6 – столова (20 м²);
7 – вітальня (28 м²);
8 – кабінет (16,3 м²);
9 – санвузол (6,4 м²);
10 – тераса (30 м²).

сходами до мансарди, то одразу можна відчути приємний затишок, властивий усім кімнатам, які тут розташовані.

Надзвичайного затишку мансардним приміщенням надає, передусім, форма їхнього внутрішнього об'єму, яка нагадує асиметрично ограновані діаманти. Ці приміщення освітлюються лише верхнім світлом, що підсилює відчуття комфорту, спокою та усамітнення. Незважаючи на "рух" простору, притаманний оселі, всі її функціональні зони доволі ізольовані від побічних впливів. Проте раціонально сплановане їхнє взаємне розташування забезпечує оптимальний зв'язок між ними, а також мінімальний транзит. Нагадаємо, що саме такі особливості внутрішнього життя будівлі й визначили її зовнішню форму та неповторність.

Гармонія, затишок, елітарність і власний стиль

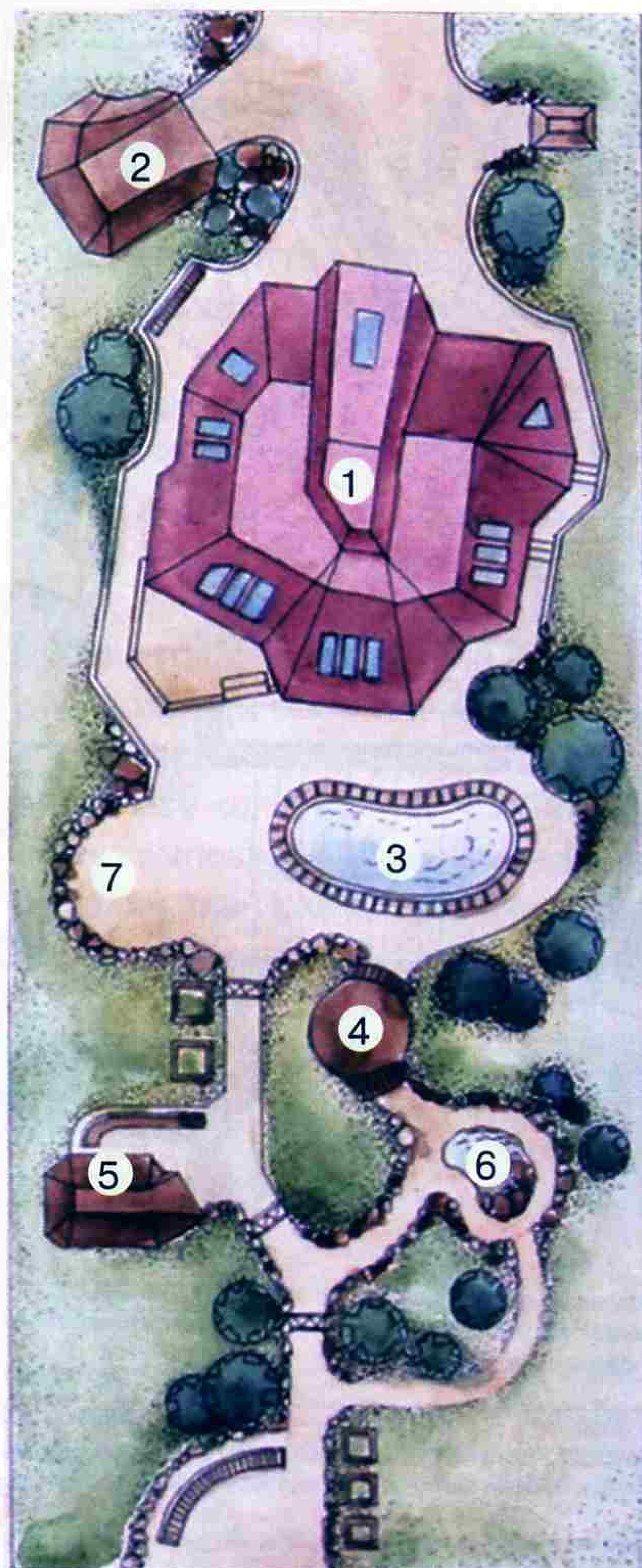
Слід зазначити, що нерегулярне планування за принципами органічної архітектури, про яке йшла мова вище, – це завжди ексклюзивне проектне рішення. Безумовно, існує певна технологічна складність спорудження такої будівлі, але вона компенсується її продуманою функціональністю, енергоефективністю

Бічний фасад

Бічний фасад

Генплан

Експлікація до генплану:

1 – будинок;
2 – гараж;
3 – басейн;
4 – альтанка;
5 – баня;
6 – декоративна водойма;
7 – ігровий майданчик.

Такий компактний та індивідуальний будинок надзвичайно мальовничо впишеться у загальний вигляд приватної земельної ділянки. Окрім того, він матиме доволі органічний вигляд і серед регулярної забудови типових будинків селища, і у великому садку, що буятиме в зелені.

Фасад в осях **Розріз А–А**

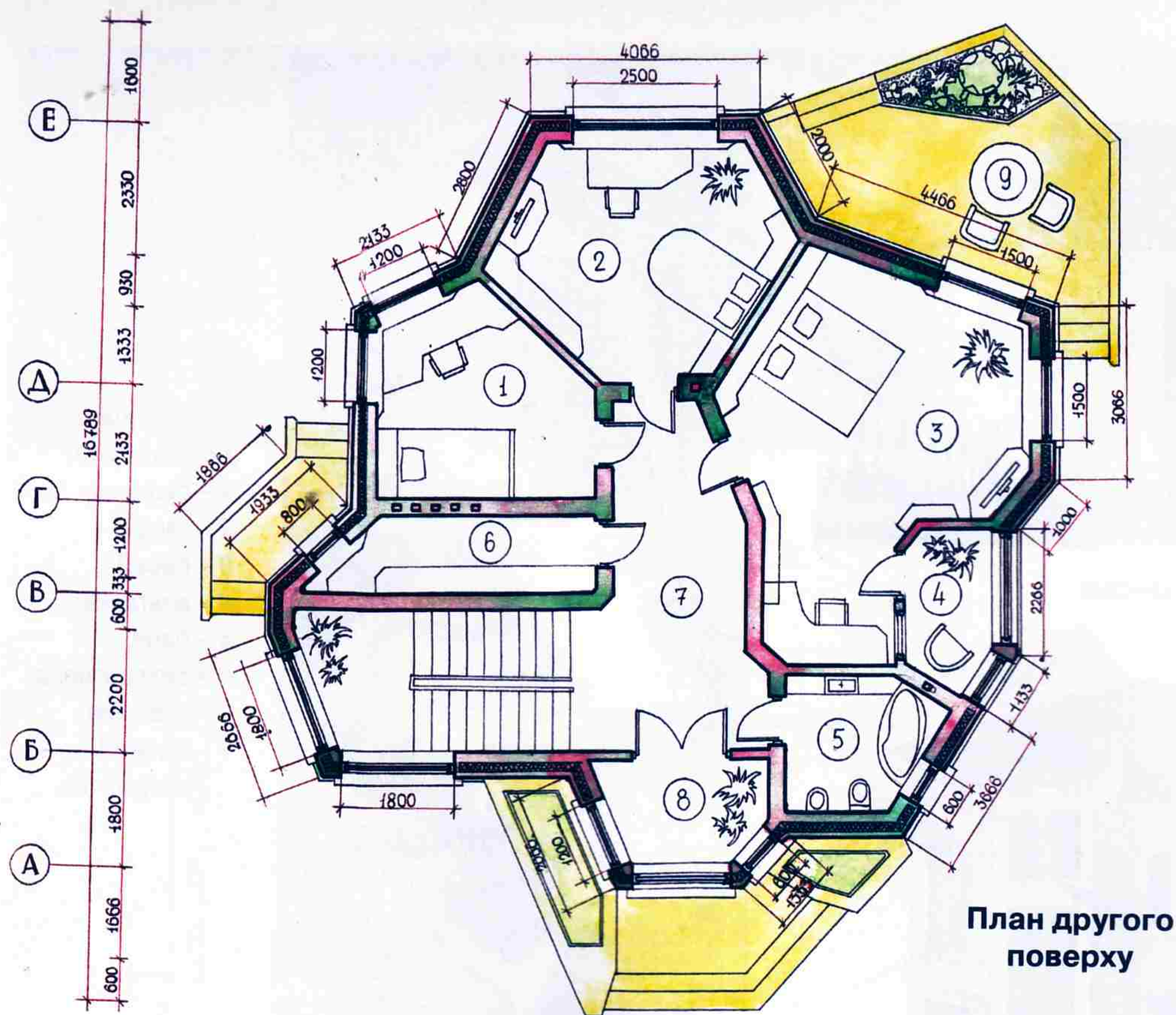
та естетичністю. Тому побудований за цим проектом індивідуальний будинок швидше витвір скульптора, ніж архітектора.

Конструктивна система будинку складається з цегляних несучих стін та збірно-монолітного (або повністю монолітного) перекриття. Дах – суміщений, скатний, по дерев'яних кроквах.

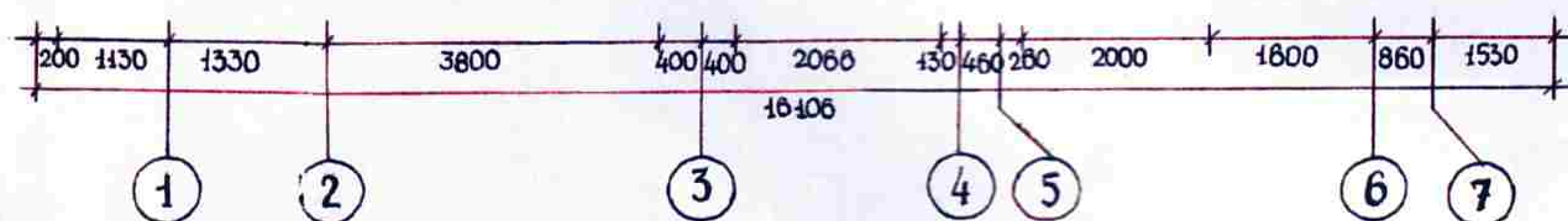
Найкраще оточення для такої оселі – природний ландшафт з мінімальними слідами втручання людських рук, тобто спроб людини поліпшити дане середовище.

Щодо даху будинку, то подібно до решти етапів планування його об'єм також нагадує результат поступового розвитку кристалічного утворення. У даному проекті форма покрівлі не протиставляється простору, утвореному стінами, що є доволі властивим для традиційної архітектури. Ця форма неначе виростає з конфігурації плану і є невід'ємною частиною загального об'єму споруди – кристалу.

Насамкінець зазначимо, що образ такого компактного й неповторного будинку залишає враження гармонійнос-

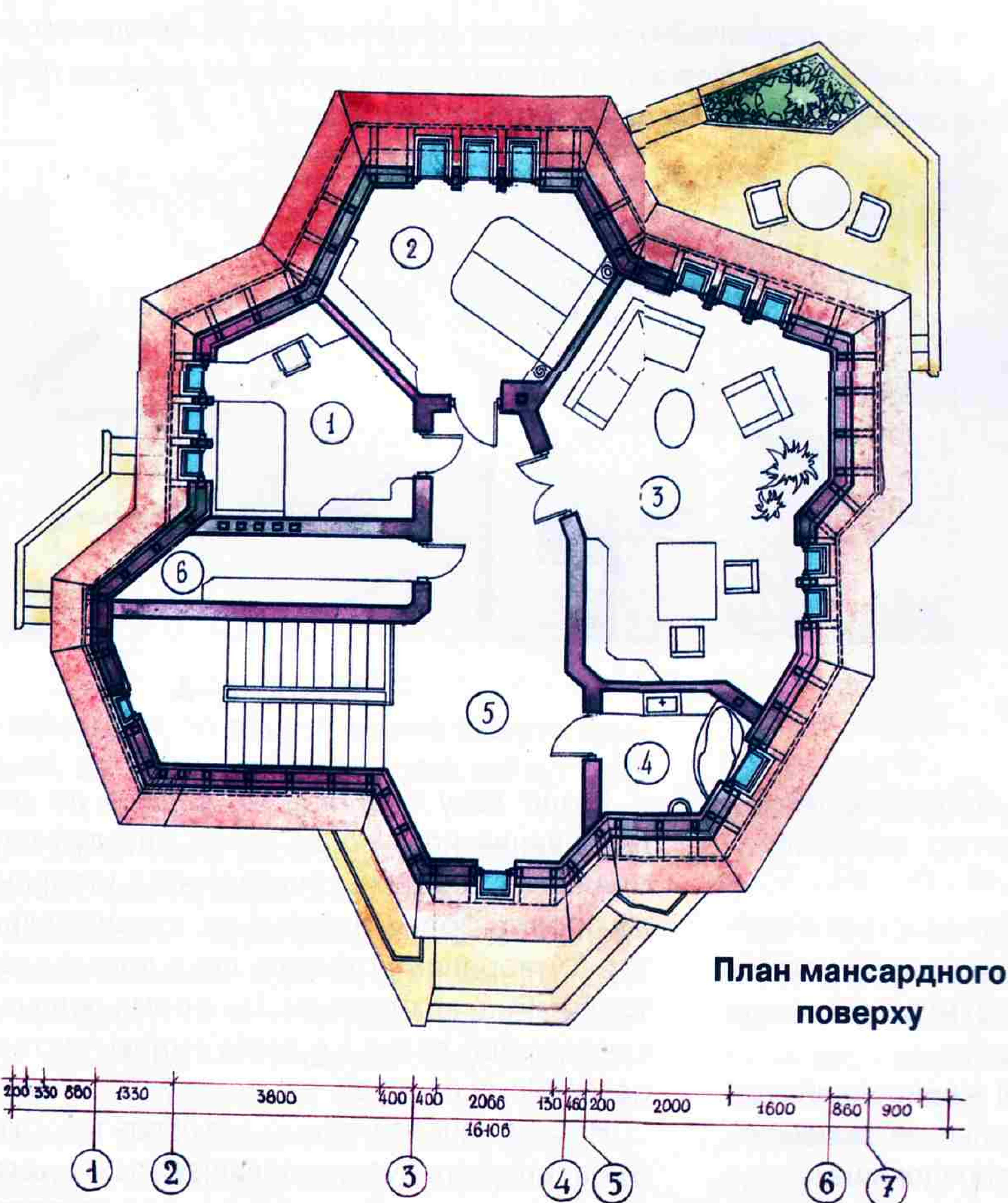

План другого поверху

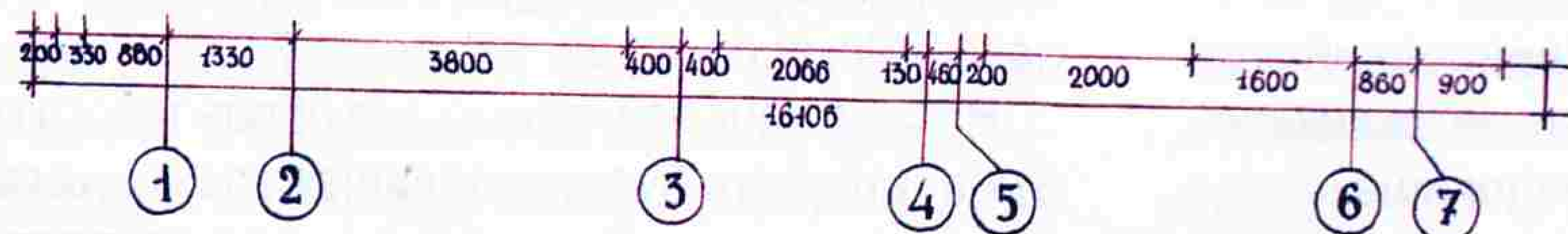

Експлікація до другого поверху:

1 – спальня (16,5 м²);
2 – спальня (20 м²);
3 – спальня (38 м²);
4 – балкон (8 м²);
5 – ванна (9 м²);
6 – гардероб (8,6 м²);
7 – коридор (26,8 м²);
8 – балкон (6 м²);
9 – тераса (30 м²).

План мансардного поверху

Експлікація до мансардного поверху:

1 – спальня (16,5 м²);
2 – спальня (20 м²);
3 – кімната для відпочинку (46 м²);
4 – ванна (8,2 м²);
5 – коридор (26,8 м²);
6 – гардероб (8 м²).

ті, затишку, елітарності та власного стилю. Це саме той випадок, коли архітектурна споруда спроможна створити навколо себе особливу реальність, де люди живуть у власному ритмі, просторі й часі, а вплив зовнішнього, часом дуже божевільного світу є надзвичайно мінімальним.

В. Поповіченко,
Г. Ушаков,
Л. Фьюмара,
кафедра основ архітектури і архітектурного проектування Київського національного університету будівництва і архітектури

Корисна порада

РОЗСТАВЛЯЄМО МЕБЛІ

Якщо ви хочете змінити розташування меблів у власній оселі або маєте намір придбати нові меблі для свого житла, не варто відразу ж пересувати громіздкі речі. Краще скористатися простим планом-схемою.

Попередньо накресліть план своєї квартири або кімнати. Найкраще це зробити у масштабі 1:50. На цьому плані необхідно позначити у масштабі всі прорізи – вікна, двері, ніші тощо. Потім із кольорового картону потрібно вирізати горизонтальну проекцію (план) усіх меблів, які вирішили розмістити у приміщенні. Звичайно ж, це потрібно зробити в тому ж масштабі.

Виготовивши такий план кімнати (або навіть усієї оселі), можна вільно переміщати й групувати в ній "меблі", не дряпаючи підлоги під час невдалих "експериментів" та не марнуючи при цьому сил і часу.

Скориставшись таким нехитрим прийомом, ви складете різні варіанти меблювання приміщення і згодом зможете вибрати саме ту схему розташування речей, яка щонайліпше підійде для вашої оселі й задовольнить запити всієї родини.

Нагадаємо лишень, що при такому "проектуванні" не забудьте подумки уявити собі, як поєднуватимуться шпалери, колір і тип меблів з іншими речами домашнього побуту. Варто також обміркувати, чи зручним буде, скажімо, розташування телевізора, чи з усіх куточків кімнати буде чутно музику від програвача тощо.

До речі, фахівці з ремонту й дизайнери радять попереднє "проектування" виконувати і перед початком малярських робіт, придбанням нового покриття для підлоги або відновленням оббивки меблів. Щоправда, в цьому випадку замість вирізаних з картону "меблів" виготовляють невеличкі моделі з кольорового паперу, щоб легше було порівнювати різні тони й відтінки пофарбування речей, оцінювати поєднання кольорів.

Тепер можна легко визначити, якого кольору мають бути стіни або підлога у кімнаті, килим або тканина для оббивки. Адже, вирішуючи інтер'єр квартири, дуже важливо вибрати саме такі поєднання, скажімо, між шторами й стінами, що найбільше гармоніюватимуть, а також визначити колір килима, щоб він добре "вписався" у колірну композицію підлоги та меблів тощо.

Такий план-схема допоможе заощадити сили й засоби, а ваше житло зробити вишуканішим й затишнішим.

Качки

З розуміло, що качки – водоплавні птахи, але їх можна успішно утримувати і в приміщенні, і просто неба. Цей птах має дві особливі властивості.

Залежно від породи качка – чудова несучка, а також відмінно набирає масу. Її м'ясо дуже смачне.

Качачі яйця

Утримання качок для отримання яєць не має важливого значення, бо вони не цінуються споживачами. Це, можливо, пояснюється тим, що колись люди через качачі яйця захворіли на паратиф. У Німеччині ще й досьогодні діє рішення від 24 липня 1936 р., відповідно до якого існує спеціальне тавро для качачих яєць. Кожне качаче яйце, яке надходить у продаж, повинно мати тавро з написом "Качаче яйце! Варити!"

Качаче яйце необхідно перед вживанням у їжу варити мінімум 8 хвилин або під час випічки пирогів у духовці ретельно випікати, хоча качача чума трапляється украй рідко.

Гурмани, однак, дуже цінують смак качачих яєць. Вони вважають його делікатесом.

Породи качок

Індійські бігуни

Найвідомішими породами качок-несучок є хакі-кемпбелли та індійські бігуни. Вони легко несуть до 300 яєць на рік, маса кожного яйця – 60–80 г. Для відгодовування на м'ясо найкращі білі пекінські качки. Поряд з високою несучістю молоді качки вирізняються гарним ростом і швидким нарощуванням маси.

Кілька років тому качки-дикунки були відомі також, як літаючі, бородавки, мошуси або турецькі качки (далі їх усіх назвемо качки-дикунки). Вони стали, зокрема, в Німеччині, настільки популярні, що майже повністю витіснули із селянських дворів та із великих м'ясних підприємств пекінських качок.

За їхній спокійний характер їх називають також німими качками. Завдяки незначним втратам через хвороби, вони не створюють проблем птахівникам. Їх можна утримувати на пасовищі, як це і робиться на багатьох фермах з невеликим поголів'ям птахів. Хоча вони добре витримують й утримання у приміщенні для відгодовування.

Зауважимо, що качки-дикунки відрізняються від інших. Так, для висиджування їм необхідно 33–35 днів до вилуплення каченят. Усі інші породи качок висиджують яйце 28 днів.

Їхнє м'ясо також має іншу консистенцію. Пекінські качки на відгодовуванні швидко набирають жир, дикунки ж не набирають жир взагалі. У них темне м'ясо, схоже на м'ясо дичини. У цьому, напевно, і є причина того, що ці качки змогли за короткий час завоювати ринок і уподобання споживачів.

Негативний бік – диморфізм, тобто самець значно важчий, йому потрібно на два тижні більше часу, аби набрати оптимальну масу.

Утримання качок на відгодівлю

Відгодовування починається з першого дня й закінчується на 8–9-му тижні в пекінських качок, а в дикунок жіночої статі вже має бути закінчена до цього періоду. У селезнів дикунки відгодовування триває до 12-го тижня. Це зумовлено різницею у величині качок і селезнів, тому селезнів варто відгодовувати довше, щоб одержати оптимальну масу.

Каченят дикунки для відгодовування слід купувати у віці 4–5 днів. Можна також вирощувати каченят окремо жіночої і чоловічої статі. У будь-якому разі в Німеччині існує різниця у ціні: селезні цінуються дорожче.

Про найважливіші особливості вирощування качок ми вже писали. Щоб отримати м'ясо від качки через 8–9 тижнів, треба готувати поживніший корм.

1. Корм має бути очищений. У вигляді борошна протипоказаний, оскільки багато його втрачається.

2. У продажу є спеціальний корм для відгодовування курей. Якщо порція надто мала, можна перейти на корм для відгодовування півників та індичок. Необхідно бути дуже обережним щодо збудників кокцидіозу, який може спричинити депресію росту.

Мускусна качка

Використовуючи корм для півників (на відгодовування) одержують найбільші прибавки у масі і найоптимальніше, найповніше використання корму. В окремих випадках виникає небезпека ожиріння, якщо з першого й до останнього дня годува-

Приріст маси, витрата й споживання корму качками

Вік	Жива маса, г	Витрата корму, г	Відносне споживання корму*
Качки-дикунки, селезні			
4-й тиждень	1072	1631	1,52
6-й тиждень	2194	4109	1,87
8-й тиждень	3159	7021	2,22
9-й тиждень	3561	8526	2,39
11-й тиждень	4000	11400	2,85
Качки-дикунки, самки			
4-й тиждень	760	1225	1,61
6-й тиждень	1461	2856	1,59
8-й тиждень	1993	4711	2,39
9-й тиждень	2159	5621	2,60
Пекінські качки, нероздільно			
4-й тиждень	1394	2462	1,83
6-й тиждень	2184	4864	2,28
8-й тиждень	2578	7231	2,86

** Витрати корму (в кг) для приросту 1 кг живої маси*

ти ним качок. Тому рекомендується з 1-го по 5-й тиждень давати корм для півників, а з 6-го тижня до кінця відгодовування – корм для відгодовування індичок.

Тушка дикунки порівняно з іншими качками має такі переваги: м'яса більше, жиру й шкіри менше, жиру в м'ясі теж менше. Цим можна пояснити, чому печеня з качки легко засвоюється й чому качка-дикунка так швидко стала популярною.

Дотепер качці-дикунці, яку вирощували на відгодовування в приміщенні, у віці від двох до трьох тижнів було прийнято укорочувати верхню частину дзьоба апаратом обпалювання його. Нині це вважається неправильним, бо за такого стану птах часто одержував ушкодження. Таку операцію тепер заборонили законом про захист тварин. В особливих випадках, однак, укорочування дзьоба й пазурів ніг здійснюється ветеринаром.

Качки-дикунки з 6-го тижня стають іноді дуже полохливі й нервові, з наближенням до них людини вони юрбляться і можуть забиратися одна на іншу. А оскільки пазурі ніг цих качок дуже гострі, вони можуть поранити одна одну. Тому укорочування пазурів рекомендується робити за допомогою спеціального інструмента. Пазурі пальців укорочують наполовину, і вони більше не ростуть. Ця операція не заважає качкам бігати. Підрізання дзьоба й пазурів ветеринар може здійснювати одночасно, у такому разі птаха не потрібно ловити двічі.

Пекінські качки

Форми утримання

Існують такі способи утримання качки-дикунки на відгодовування у приміщенні.

1. Утримання на ґрунті з настилом.
2. Утримання на дротяних ґратах або на ґратах із штахетника.
3. Комбіноване утримання на ґрунті й на ґратах.

Качки споживають багато води, це може створювати проблеми, бо від вологого настилу пошкоджується пір'я на животі, і пізніше птахів важко общипувати. Щоб настил завжди був сухий, напувалки треба встановлювати на висоті спини качок, тим самим створюється можливість перехопити бризки, і приміщення щодня посипати сухою соломою.

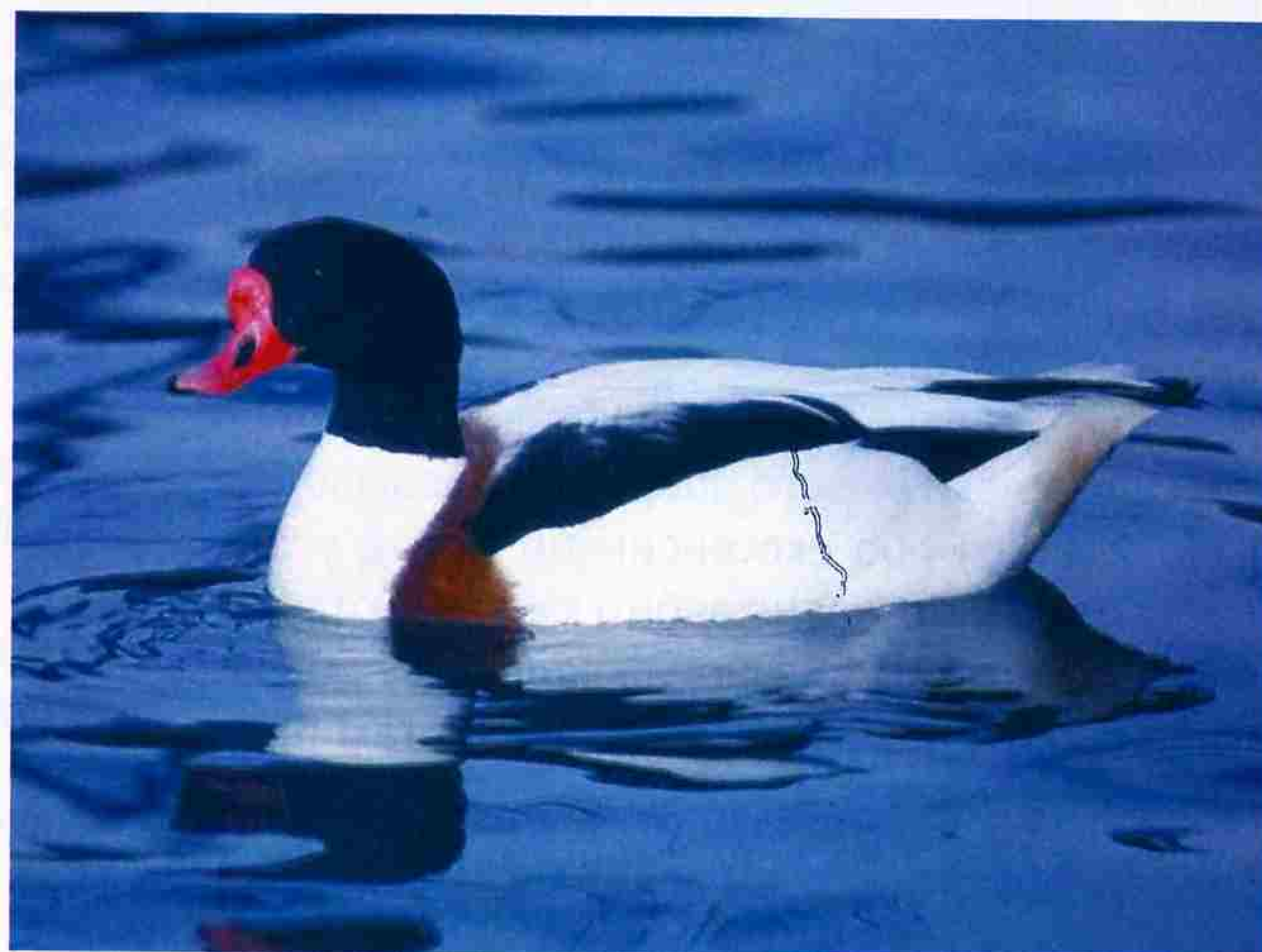
Виходячи із цього, належним розв'язання проблеми є утримання на ґратах із заліза або із штахетника чи комбіноване утримання качок. Ці форми утримання не шкодять птахові й не зменшують приросту маси. Щоб уникнути ушкодження ніг птахів, необхідно зберігати відповідну величину отворів ґрат.

Дротяні ґрати: довжина отвору 50 мм; ширина отвору 25 мм; товщина ґрат 4 мм.

Ґрати із штахетника: відстань між штахетинами 15–25 мм; поперечний переріз 20x25 мм.

За комбінації утримання на настилі й на ґратах із штахетника рекомендується від половини до 2/3 площі приміщення обладнати ґратами, на яку поставити годівниці й напувалки. Ґрати мають підніматися над настилом на 30–40 см і мати ухил до настилу, щоб птахи могли по ньому спускатися й підніматися.

Ґрати слід прикріпити настільки міцно, щоб людина могла без побоювання користуватися ними як поруччям. Кількість тварин за утримання на дротяних ґратах можна збільшити до 7 замість 5 качок на 1 м^2 для спільного утримання качок і селезнів; при роздільному утриманні тільки селезнів – 6 замість 4 на 1 м^2, а тільки качок – 8 замість 6 на 1 м^2. Потреба в годівницях і напувалках розраховується так: 6–7 см довжини годівниці на 1 качку; 2–3 см довжини напувалки на 1 качку.

Необхідно стежити за тим, щоб годівниці й напувалки стояли одна від одної, за можливості, на відстані 2 м, щоб уникнути втрат корму.

Утримання та вигул на пасовищі

Цілком можливо качок-дикунок, як й інших качок на відгодовуванні, утримувати на вигоні на пасовищі. Мова йтиме тоді про екстенсивний метод. Їм не потрібний готовий корм, вони самі відшуковують собі частину корму, якщо вигін надає їм таку можливість. Увечері вони мають одержати певну кількість корму для птиці на відгодівлі, й тут краще згодовувати м'який корм, приготовлений з відходів кухні, саду або з картоплі. Вони досягають необхідної маси лише через 9–11 тижнів, але корм обходиться дешевше.

На вигулі за можливості рухатися качки нагулюють м'ясо з невеликим прошарком жиру. Їхні тушки привабливіші й, звичайно ж, знаходять своїх шанувальників, коли кількість птахів перевищує власну потребу господарів. Качки, вирощені на вигулі, дають більший прибуток, ніж ті, яких відгодовували пришвидшеним методом.

Час забою

Час забою визначається не стільки віком качок, скільки станом їхнього оперення. Воно залежить безпосередньо від інтенсивності відгодовування. Здебільшого нормальний строк вагової зрілості качок настає через 60–65 днів, коли пір'яне покриття у перший раз повністю відростає. Пір'я крила ще не повинно бути повністю зрілими, бо в цьому разі відповідний час дозрівання качки на забій упущений і птах дасть щетинисту тушку.

У такому разі забій тварини варто відкласти приблизно на 10 днів, тоді маленькі пір'їни на грудях відростуть настільки, що їх можна буде вискубати.

Перед забоєм кількох качок варто взяти в руки для оцінки їхнього оперення, насамперед якщо йдеться про екстенсивний метод утримання птахів. Невчасно забиті качки мають багато щетинок, які значно ускладнюють общипування пір'я, і їхні тушки стають не такі привабливі.

З досвіду німецьких птахівників
підготувала ***Г. Коваленко***

Ви хочете придбати гарне порося?

Купуючи порося, треба вибирати таке, в якого тулуб прямий і довгий, з широкою спиною і переходить у заокруглено глибокі боки. Крижі повинні бути рівними, стегна – довгими, м'ясистими і заокругленими ззаду. Поросята з довгими ногами довго ростуть, добре набирають масу. Вони придатні для відгодовування на дешевих об'ємистих кормах з невеликою добавкою концентратів.

Поросята на низьких ногах, з тонким кістяком рано перестають рости, швидко осалюються, таких поросят купують для вирощування жирної свинини.

Легка голова поросяти з кирпоносим профілем також свідчить про можливість раннього ожиріння. Вибираючи порося, важливо подивитися, як воно їсть. Брати треба порося, яке їсть з апетитом і не смокче корм. Вигідніше купляти порося, що народилося навесні, оскільки основу корму складуть найдешевші корми – зелена трава, відходи рільництва й овочівництва, а розміщувати поросят можна в легкому пристосованому для цього приміщенні.

Краще за все годувати порося до 3–4-тижневого віку незбираним коров'ячим молоком, даючи його 5–6 разів на день, пізніше – тричі на день.

Деякі господарі згодовують молоко з ріжка. Але все-таки краще привчити навіть найменших поросят пити молоко з плоского блюдця. Якщо порушувати режим годування, то порося з жадібністю накидається на корм, з'їдає більше, ніж вміщує шлунок, що призводить до розладу травлення.

Посуд з молоком залишають у поросят не довше, ніж на 10–15 хвилин, після чого прибирають, навіть якщо вони не все з'їли. Після кожного годування посуд миють і сушать на сонці, а взимку виставляють на мороз.

Не рідше одного разу на тиждень посуд ошпарюють окропом. Порося випоюють молоком до одного-півтора місяця, доводячи добову норму до 600–800 мл. З півторамісячного віку молоко можна замінити відвійками, поступово збільшуючи добову даванку його, доводячи до двомісячного віку до 1–1,5 л.

Слід мати на увазі, що будь-якого корму треба давати поросяті стільки, скільки воно може з'їсти за один раз. Залишки від попереднього годування до наступної порції домішувати не рекомендується.

Поїти поросят треба чистою нехолодною водою 3–4 рази на день. За належного годування та догляду порося до 2–2,5-місячного віку досягає живої маси 20–25 кг.

Підсвинка дорощують до живої маси 50–60 кг і потім ставлять на відгодування.

Підготувала ***Н. Decь***

Заготовки на зиму

Консервування без стерилізації

Для консервування відбираю лише неушкоджені, достиглі овочі та фрукти. Банки ретельно мию і прожарюю в духовці, кришки кип'ячу. Варю сироп або маринад – все, як завжди, тільки готову банку з консервацією не кип'ячу, а відразу виставляю у тепле місце і закутую. Для цього підходить перина, подушки, ковдри. Банки загортаю в газетний папір, ставлю в тепле "гніздо" декілька відразу і лишаю на 10–12 годин. Головне – дуже щільно загорнути і закутати, щоб банки, коли виймаєте, лишалися ще гарячими. Ось і весь секрет.

Зберігається моя консервація відмінно: рік і більше навіть за кімнатної температури.

Пропоную кілька рецептів.

Компот з літніх яблук

Стиглі тверді яблука (Білий налив) ретельно помити, вичистити ножем чашечку (хвостик залишити), щільно укласти в підготовлені банки; залити окропом на 2–3 хв і прикрити стерилізованою кришкою. Після цього воду злити, відразу залити яблука киплячим сиропом, закатати кришкою. Готову банку ретельно загорнути у газетний папір, щільно закутати і залишити в теплому місці на 10–12 год.

Для приготування сиропу на трилітрову банку яблук дати півкілограма цукру. Тобто на 4 л води 1 кг цукру. Запашні і красиві будуть яблука, якщо до сиропу додати сік малини, порічок або вишень.

Так само готую компот із осінніх яблук, але їх треба розрізати і вичистити середину.

Щоб банки не тріснули, коли заливаєте окропом, – поставте їх на кінчик ножа.

Компот з абрикосів

Для консервування відбираю тверді, трохи недостиглі абрикоси, ретельно мию їх щіточкою з двох боків, проколюю виделкою (щоб не розтріскалися). Після цього на дві хвилини занурюю їх в окріп, виймаю друшляком або дірчастою ложкою, щільно складаю в підготовлені банки. Заливаю киплячим сиропом, кришку закатую і виставляю в тепле місце на 8–10 годин. Сироп готую так само, як на яблука, з розрахунку півкілограма цукру на трилітрову банку ягід.

Смачний компот виходить, якщо абрикоси закрити разом з вишнями, кількість цукру тоді можна трохи збільшити.

О. П. Павлова,
м. Стрий, Львівська обл.

Огірки, консервовані без стерилізації

Треба мати з розрахунку на одну трилітрову банку: 1,4–1,5 кг огірків, 75 г солі, 50 г кропу, 2 листочки хрону, 1 солодкий зелений перець (30–50 г), 2 зубки часнику, 6 листочків вишні, 6 листочків чорної смородини, 2–3 лаврових листочки. Розсіл готуємо з такого розрахунку: на 1 л води кладемо 60 г солі.

Відбираємо свіжі зелені невеликі однакового розміру огірки. Заливаємо їх на 5 – 6 годин холодною колодязною водою. Після замочування ще раз промиваємо. На дно банки кладемо третину спецій, а потім до половини банки заповнюємо огірками, знову кладемо третину зелені і спецій. Наповнюємо банку огірками, а зверху кладемо решту зелені та спеції. Наповнені банки заливаємо киплячим розсолом і накриваємо новими капроновими кришками. Ставимо на зберігання у прохолодне місце.

Помідори консервовані

Для заливки: на 1 л води 15 – 20 г солі, 20 – 40 г цукру, 2–3 г лимонної кислоти або на 1 л томатного соку, 20 г солі, 30 г цукру.

Для консервування треба відібрати невеликі, однакового розміру, тверді помідори. Підготовлені помідори вкладаємо в чисті стерильні банки по вінця. Заливаємо киплячим маринадом, закриваємо кришками і стерилізуємо в каструлі з киплячою водою 30–35 хв. Замість заливки можна використати свіжоприготовлений томатний сік із перестиглих великих помідорів. Сік можна отримати, пропустивши стиглі помідори через соковижималку або порізавши помідори на шматочки, підігріти в емальованій каструлі під кришкою, не доводячи до кипіння. Гарячу масу протерти через сито, додати сіль і цукор. Отриманим соком залити підготовлені помідори. Стерилізувати 30–35 хв.

Трубочки з фруктами

Треба мати: 200–300 г борошна, 200 г вершкового масла або маргарину, 5 яєць, 300 г цукру.

Для крему треба мати: сметану або вершки, фрукти, цукор, ванілін.

Якщо маєте елктровафельницю, то випікайте вафлі у електровафельниці і ще гарячими згортайте їх у трубочки або конусоподібно.

У каструлі розтоплюємо 200–300 г масла або маргарину, але не кип'ятимо. Вбиваємо туди 5 яєць, розмішуємо, додаємо 300 г цукру і 200–300 г борошна. Тісто вимішуємо до однорідної маси. Вафельницю треба добре прогріти і тільки після цього на середину нижньої половини форми викласти десертну ложку тіста. Закрити другою половинкою, притиснути і пекти до готовності. Відкрити, скинути вафлю на стіл і одразу ж скрутити у трубочку потрібної форми.

Якщо електровафельниці немає, це не біда, можна спекти трубочки і без неї. Треба 100 г цукру збити з білками чотирьох яєць, збивати треба до тих пір, поки маса не збільшиться у об'ємі у чотири рази. Потім додати охолоджене, але вже розтоплене вершкове масло, 100 г борошна і знову ще трохи збити. На змащене маслом деко невеликими порціями у формі оладків викласти підготовлене тісто. Випікати у духовці за температури 200°С. Коли „оладки" набудуть світло-коричневого кольору, їх необхідно вийняти з духовки і гарячими згорнути у трубочки. Поставити охолоджуватися в сухе місце, а тим часом готуємо начинку. Влітку можливості вибору фруктів широкі, а взимку це можуть бути ківі, яблука, банани, апельсини. Фрукти треба нарізати маленькими кубиками. Підготувати крем. Збиваємо 20%-ну сметану або 30%-ні вершки з цукром, додаємо дрібку ваніліну. Розчинити одну столову ложку швидкорозчинного желатину і у збитий крем поступово додати розтоплений желатин, продовжуючи збивати у міксері. До готового крему додаємо підготовлені фрукти і цією сумішшю начиняємо трубочки. Викладаємо їх на блюдо і поливаємо розтопленим шоколадом. Перед подачею до столу охолоджуємо.

Наталія Георгіївна Зінченко, Биківня, м. Київ

Добрий день, шановна редакціє журналу „Дім, сад, город"!

Я дуже люблю ваш журнал. Ось і вирішила надіслати рецепти своїх улюблених страв. Будь ласка, надрукуйте їх. Страви, приготовлені за цими рецептами, дуже смачні. Мій чоловік просто у захваті і я вирішила подарувати рецепти читачам журналу "Дім, сад, город".

Такий лист надійшов до редакції від Олесі Штембуляк з с. Мала Боярка Ананівського району Одеської області.

Часник квашений

Треба мати: часнику 2 кг, 300 г щойно вичавленого соку червоного буряка, 1 л води, 50 г цукру, 70 г солі.

Головки часнику ретельно миємо, даємо стекти воді, а потім обрізуємо корінці та стебла, знімаємо верхню частину оболонок. Заливаємо холодною водою і залишаємо на добу. Через добу головки часнику вкладаємо у підготовлений посуд. Розводимо у воді сіль і цукор. Розчин кип'ятимо. Охолоджуємо і доливаємо до нього буряковий сік. Заливаємо цим маринадом часник, накриваємо горловину банки марлею або тканиною і пригнічуємо так, щоб часник був укритий розчином не менше як на 2–3 см.

У теплі (кімнатна температура)часник укваситься швидше.

Кавуни консервовані

Треба мати для сиропу: 2,5 л води, 150 г цукру, 75 г солі. Все доводимо до кипіння.

У чисту банку нарізуємо скибочками кавуни і щільно вкладаємо. В банку, наповнену кавунами, заливаємо 75 г оцту, а зверху заливаємо сиропом і ставимо стерилізувати. Літрову банку – 10, дволітрову – 12, трилітрову – 15 хвилин. Коли мине час стерилізації, кришки треба закатати.

Коктейль малиново-молочний

Треба мати: 0,5 склянки малинового соку та 0,5 склянки холодного кип'яченого молока.

Збити у міксері.

Коктейль коньячний

Треба мати: 50 г коньяку, 150 г кока-коли, мед – за смаком.

Збити у міксері.

Домашній шоколад

Змішати 2 столові ложки сметани, 3 столові ложки цукру, 2 чайні ложечки какао. Масу довести до кипіння, додати 20 г масла і варити 2 хвилини.

З нашої пошти

Залишайтеся вірними собі!

Особисто я переконана, що журнал "Дім, сад, город" потрібний всім, адже його цікаво читати і молодим, і літнім людям. Шкода лише, що не всі пенсіонери можуть його передплатити. Нині, коли отримуєш свою мізерну пенсію, не знаєш, на які найнеобхідніші речі в першу чергу її витратити, бо відразу стає зрозуміло – на все не вистачить.

Дехто з моїх знайомих навіть позичає гроші, щоб передплатити свій улюблений журнал. Але ми залишаємося вірними вам, шановна редакціє. Тож і вас дуже просимо: "Залишайтеся вірними собі!" Продовжуйте друкувати актуальні статті про городні й садові культури, про свійських тварин тощо. Усе це нам дуже потрібне!

***Г.Хоменко**, Хмельницька обл.*

***Від редакції:** Шановна Галино Іванівно, дякуємо за теплі слова і настанови. Сподіваємося, що й надалі ви залишатиметесь нашим щирим прихильником і передплатником.*

За результатами анкетування

Шановні читачі! Дуже дякуємо всім, хто взяв участь у нашому анкетуванні (див. "ДСГ", №6 за 2007 р.). Воно допоможе нам поліпшити роботу редакції, швидше і конкретніше реагувати на ваші прохання і побажання щодо змістового наповнення журналу.

Окрім того, аналіз ваших відповідей на запитання анкети дав змогу зробити кілька цікавих висновків, якими ми вирішили поділитися з вами. Так, у журналу "Дім, сад, город" немає вікової "планки", він цікавий читачам, незалежно від віку. Чимало з тих, хто відповів на анкету, – люди 45–55 років, третина – від 25 до 40. У їхніх листах багато пропозицій, які ми обов'язково врахуємо в майбутньому. Зокрема, 32-річна Олена Григорівна Криковець із смт Сосниця Чернігівської обл. уже понад 10 років передплачує наш журнал. Вона запропонувала нагородити підбіркою цікавої і корисної літератури від редакції постійних дописувачів журналу – О.А. Іллющенка, В.В.Беспалова, Л.О.Капусту, В.Г.Кавку та Н.І.Босу, статті яких завжди цікаві і містять багато корисних порад.

Інша наша читачка – 31-річна Маргарита Євгеніївна Калата із с. Поливанівка Дніпропетровської обл. просить друкувати більше статей про коней та інших свійських тварин, а ще пропонує збільшити обсяг журналу хоча б на 5–10 сторінок.

Андрій Михайлович Саксон, 32-річний мешканець с. Сілець, що на Львівщині, передплачує журнал з кінця 90-х років. Схвалюючи роботу редакції, він пише: "Дім, сад, город" – класний журнал, ілюстрації в ньому – гарні, а колектив редакції – золотий!"

Є серед наших читачів і такі, чий вік перевалив за 70. Це – Андрій Панасович Тищук із с. Турія Волинської обл., Тамара Артемівна Проценко із с. Новоєлізаветівка Херсонської обл., Іван Іванович Васюта із с. Зачепилівка Полтавської обл., Олександра Петрівна Москалець з Бахмацького р-ну Чернігівської обл. та багато інших. Майже всі вони передплачують наш журнал з дня його заснування, бо вважають, що будь-яка стаття в ньому обов'язково принесе користь читачам. Адже "читаючи журнал, наші діти й онуки починають по-особливому, дбайливіше ставитися до землі". Зичимо усім вам, шановні читачі, щедрих урожаїв, наснаги, здоров'я та довгих років життя!

Колектив редакції

У номері:

Юридичні консультації 2

Щедра грядка

Ісько В. Лагенарія: декоративна, екзотична, овочева рослина 3

Калашник М.С. Як виростити екологічно чисті овочі і фрукти? 4

Архипенко Ф.М. Зяблевий обробіток ґрунту 6

Калашник М.С. Сидерати підвищують родючість грунту 8

Плутенко Г.В. "Каліфорнієць" на Сумщині 9

З поля, з лісу, з лугу

Смілянець Н.М. Дивина 11

Ходімте в сад

Ярмілка В. Ожина – перспективна ягідна культура 12

Виноградник

Гранковський Б.К., Гранковський В.Б. Захистіть виноград від шкідників і хвороб! 16

Безкоштовна вкладка "Господар" (журнал у журналі) 17–32

Квітник

Себало Я.Р. Гладіолуси поділом бульбоцибулин 34

Дім і садиба

Поповіченко В., Ушаков Г., Фьюмара Л. Дуже компактний та індивідуальний... 37

Домашня ферма

Коваленко Г. Качки 42

Дець Н. Ви хочете придбати гарне порося? 44

Конкурс "Господиня – 2007" 45

„ДІМ, САД, ГОРОД“
виробничо-практичний журнал
№8, серпень, 2007 р.
Головний редактор **М.І. Халимоненко**
Головний художник **Т.П. Колодницька**
Заступники головного редактора **Б.К. Донгаш, І.Ф. Куштенко**
Зав.відділами **А.М.Капітульська, О.В.Кисленко**
Літературний редактор **М.П.Чернецька**
Дизайн, верстка **Н.Х.Дець**
Комерційний директор **Г.А.Донець,**
Реклама **В.В.Пацера,** тел.: (044) 223-38-17
Оголошення **О.К.Шевченко**
E-mail:reclama@dimsadgorod.com
Розповсюдження, маркетинг **Т.І.Лазебник тел.: 223-22-58**
E-mail: lazebnik@dimsadgorod.com
www.dimsadgorod.com

Видання зареєстровано, серія КВ, №3536 від 3.10.98
Підписано до друку 16.07.2007 р.
Загальний тираж 141 030 прим.
Ціна договірна.
Адреса редакції та видавця: вул. Академіка Заболотного, 19, Київ, 03680, МСП-680. Тел.: (044) 223-22-58, (044) 223-69-12, факс/автомат: 223-22-59
E-mail: dsg@dimsadgorod.com

Комп'ютерний набір, верстку зроблено у редакції журналу «Дім, сад, город».
Надруковано у друкарні ТОВ «Новий друк».
м., Київ, вул. Магнітогорська, 1. Тел.: (044) 559-73-19; тел./факс: (044) 292-80-50.

ДО УВАГИ ЧИТАЧІВ!

З 1 грудня 2006 р. редакція журналу знаходиться за новою адресою: вул. Академіка Заболотного, 19, Київ, 03680, МСП–680, тел.: (044) 223-22-58, 223-69-12, факс/автомат (044) 223-22-59.

Передплатні індекси комплектів журналів у складі:

«Дім, сад, город» + «Виноград. Вино» — **22430**.
«Дім, сад, город» + «Квіти України» — **22431**.
«Дім, сад, город» + «Яблунька» — **22432**.
«Дім, сад, город» + «Будьмо здорові» — **22433**.
«Дім, сад, город» + «Пасіка» — **22434**.
«Дім, сад, город» + «Бібліотека «Дім, сад, город» — **21869**.
«Дім, сад, город» + «Календар садівника і городника» — **90245**.

2

Передплачуйте наші видання!

Всеукраїнський щомісячний виробничо-практичний журнал

Дім, сад, город

К-7

Журнал "Дім, сад, город" видається з 1989 року. Найпопулярніше в Україні, справді народне видання для всіх, чиє життя і праця пов'язані із землею.

Журнал "Дім, сад, город" (укр.). Передплатний індекс 74142
Журнал "Дом, сад, огород" (рос.). Передплатний індекс 22429

"Будьмо здорові" — щомісячне видання з проблем охорони здоров'я. Публікації медиків-практиків, діячів української та світової медичної науки, досвід народних цілителів і травознаїв.

Передплатний індекс 74063

"Пасіка" — українсько-чеський щомісячник з практичними порадами як для досвідчених бджолярів, так і для початківців. Вміщує багато корисної та цікавої інформації стосовно використання цілющих властивостей меду.

Передплатний індекс 74429

"Квіти України" — єдине в Україні спеціалізоване ілюстроване видання для квітникарів. Рекомендації досвідчених фахівців стосовно ведення всіх галузей квітникарства, розповіді про кращі сорти квітів, ботанічні сади, публікації відомих селекціонерів.

Передплатний індекс 74275

"Виноград. Вино" — журнал для виноградарів-любителів і професіоналів. Розповіді про випробувані та нові сорти винограду, поради щодо боротьби з хворобами і шкідниками, рецепти виготовлення найрізноманітніших вин.

Передплатний індекс 40305

"Туризм сільський зелений" — щоквартальне видання для всіх, хто бажає відпочити в сільській місцевості або надати свою садибу для відпочинку. Досвід в цій галузі інших країн.

Передплатний індекс 4030[illegible]

"Чумацький шлях" — для тих, хто цікавиться історією, культурою, звичаями народів світу. Подорожі, пригоди, знахідки. Корисний для вчителів, студентів, школярів.

Передплатний індекс 22436

"Календар садівника і городника" — журнал, який порадить садівникам і городникам, у які строки найкраще проводити ті чи інші роботи, яким сортам віддати перевагу, як захистити насадження від шкідників і хвороб.

Передплатний індекс 30203

"Яблунька" — багатоілюстроване видання для дошкільнят і школярів. Цікаво, захоплююче розповідає про таємниці природи, походження тварин, рослин. Флористика, казки, легенди, дитяча пошта, конкурси, вікторини, ігрові завдання, призи.

Передплатний індекс 40306

"Яблунька" з двомісячним додатком **"Чарівна казка"**.

Передплатний індекс 21870

Усі наші видання можна передплатити з будь-якого наступного місяця поточного року в усіх відділеннях зв'язку України

"БОГИНІ ЛЮБОВІ" – 25 РОКІВ!

Як відомо, ювілеї бувають різні. Але завжди це свято. Нинішнього року виповнилося 25 років чудовому сорту гладіолуса "Богиня любові", який створила найвідоміша в Україні і у країнах СНД селекціонерка Ніна Опанасівна Мірошниченко. Скільки ж квітникарів висаджували цю квітку у своїх квітниках, скільки людей милувалися її красою за чверть століття – неможливо підрахувати! Та чи й варто? Адже важливо те, що протягом значного часу сорт не загубився, не втратив своїх кращих якостей, власне, став у ряд видатних здобутків квітникарства.

Чимала заслуга у цьому колекціонерів-аматорів. Це вони тримали "Богиню любові" у своїх колекціях, поширювали сорт серед інших любителів. Вдячні шанувальники таланту Н.О.Мірошниченко нинішнього року присвятили чергову всеукраїнську виставку гладіолусів ювілею сорту і назвали її "Богиня любові" – 25". Це дуже символічний і об'ємний девіз. Усі шанувальники чудових квітів зможуть помилуватися здобутками сучасної вітчизняної та зарубіжної селекції гладіолусів у Національному ботанічному саду ім. М.М.Гришка з 10 по 12 серпня цього року.

Є ще один дуже приємний привід привітати Ніну Опанасівну Мірошниченко – нещодавно на виставці ірисів у Франції її сорт "Солов'їна ніч" зайняв перше місце і був нагороджений золотою медаллю! Від імені читачів журналу "Дім, сад, город" редакція вітає відому селекціонерку з визначною нагородою!

ISSN 1814—4357 Дім, сад, город. №8. 2007. 1—48 с. Ціна договірна